

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TOKAT'TA ORTAOKULDA ÖĞRENİM GÖREN AFGANİSTANLI
ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMDE YAŞADIĞI SORUNLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Turan ARSLAN

Danışman: Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ

TOKAT

Kasım, 2019

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 15/11/2019

Tezi hazırlayan Öğrencinin

Adı Soyadı: Turan ARSLAN

İmza:

JÜRİ İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Turan Arslan'ın Tokat'ta Ortaokulda Öğrenim Gören Afganistanlı Öğrencilerin Eğitimde Yaşadığı Sorunlar adlı çalışması 15/11/2019 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Dr. Öğretim Üyesi Engin Zabun

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Fadime Seçgin

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

ÖNSÖZ

Göç olgusu ve olayı toplumlarda tarihsel süreçte her zaman var olmuştur. Günümüzde ülkemizde yaşanan mülteci olaylarının hâlâ önemli bir sorun olması, Türk toplumunun “Sığınmacı” ya da “Mülteci” kavramları karşısında yeni bir tavır takınmasına sebep olmuştur. Hiç şüphesiz devletin bu konuda takındığı tavır ile toplumun takındığı tavır arasında başlangıçta farklılık bulunmazken, günümüzde bu yaklaşımın önemli oranda farklılaştığı söylenebilir. Göç ve mülteci sorunu konusunda önemli duraklardan birisi olan Tokat, Afganistanlı mültecilerle yoğun olarak 1980’li yıllarda tanışmıştır. O yıllarda devletin bizzat yer göstermesiyle Tokat şehir merkezine ve Yeşilyurt ilçesine yerleşenler hala aynı yerlerde yaşamaktadırlar. Kendilerine ait mahalleleri, camileri, kültür evleri ve dernekleri bulunmaktadır. Tokat merkezde ise bugün şehrin içerisinde kalmış olan Tokat-Sivas yolu üzerinde bir mahalleye yerleştirilmişler. Halk arasında Afgan Mahallesi olarak bilinen yerde yaşamlarını devam ettirmektedirler. Ancak son dönemde gelen Afganistanlı mülteciler şehrin her tarafına yerleşmiş durumdadırlar. Bu araştırmanın başlıca amacı Tokat’ta yaşayan Afganistan uyruklu ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin eğitimde yaşadığı sorunların belirlenmesidir. Bu amaçla öğrencinin aile yapısını belirlemeye yönelik demografik sorularla birlikte eğitimde karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan anket okullarda öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler öğrencilerin aile yapısı ile eğitimleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle savaş sebebiyle yurtlarını terk etmek zorunda kalan öğrencilerin ekonomik durumlarının diğer öğrencilere göre daha kötü olduğu ve bununda eğitimlerine doğrudan etki ettiği görülmektedir. Babası vefat etmiş olan öğrencilerin kişisel gelişimlerinin olumsuz etkilendiği görülmektedir. Sosyal yardım alan öğrencilerden bazıları çalışmak zorunda kalmışlardır. Bu durumun öğrencilerin eğitimlerinin olumsuz etkilediği görülmüştür. Öğrencinin oturduğu evdeki kişi sayısının öğrencilerin ders çalışmasını doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte 1980’lerden itibaren şehrimize yerleşmiş ve son zamanlarda sürekli artan Afganistanlı mültecilerin çocuklarının eğitimlerine yönelik bir model uygulamanın olmayışı da ayrıca araştırılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

TEŞEKKÜR

Tez alıőması sűresince desteklerini esirgemeyen, buradan isimlerini sayamayacađım pek çok kiői ile karőılaőtım. Bu kiőilere ayrı ayrı teőekkűrlerimi sunuyorum. Araőtırma sűrecinde gűrűő ve űnerileriyle çalıőmama katkılar sađlayan danıőman hocam Prof. Dr. Mehmet Karataő 'a teőekkűrlerimi sunarım.

Araőtırma sűresince kapısının sűrekli açık olduđunu sűyleyen Eđitim Fakűltesindeki birbirinden deđerli tűm hocalarıma teőekkűr ederim.

Uygulama yapılan okullarda bana yardımcı olan műdűrlere ve műdűr yardımcılara, okullarda gűrevli űđretmenlere yűzlerindeki tebessűmlerden ve gűsterdikleri yakın ilgilerinden dolayı çok teőekkűr ediyorum. Araőtırma sűresince bana destek olan tűm arkadaőlarıma teőekkűr ederim.

Çalıőma sűresince hep yanımda olan beni motive eden, hayat arkadaőım biricik eőime, "Baba bize űrnek oluyorsun" diyerek beni diri tutan yaőam kaynađım çocuklarıma, sűrekli desteklerinden dolayı, baőtta annem ve babam olmak űzere tűm aileme sonsuz teőekkűr ediyorum.

ÖZET

TOKAT'TA ORTAOKULDA ÖĞRENİM GÖREN AFGANİSTANLI ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMDE YAŞADIĞI SORUNLAR

Arslan, Turan

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Karataş

Kasım 2019, xvi + 130 sayfa

Bu çalışma, Tokat il merkezinde bulunan ortaokullarda öğrenim gören Afganistanlı öğrencilerin eğitimde yaşadığı sorunlarını belirlemek amacıyla, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Tokat ili merkezde ortaokulda öğrenim gören 105 Afganistanlı öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre 2018-2019 yılında Tokat Merkez'de öğrenim gören ilköğretim ve orta öğretim yabancı uyruklu öğrenci sayısı 982'dir. Afganistan uyruklu öğrencilerin sayısı 639 kişidir. Sadece ortaokulda öğrenim gören Afganistan uyruklu öğrenci sayısı ise 209'dur.

Çalışmada, araştırmacı tarafından ortaokulda öğrenim gören Afganistan uyruklu öğrencilerin eğitimde yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik 30 soruluk anket hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Veriler SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde ,05 hata düzeyi dikkate alınmıştır. Çalışmada; Afganistan uyruklu öğrencilerin sorunları eğitim başta olmak üzere, ailenin geçim durumu, evin genel durumu, komşuluk, sosyal çevreye uyum, sağlık durumu, Türkçeyi konuşmada ve anlamada yaşanan güçlükler, dışlanma, çocuk işçiliği, aile yapısı, kardeşlerle anlaşabilme durumları araştırılmıştır. Çalışmanın Afganistan uyruklu öğrencilerin sorunlarına ve beklentilerine yönelik olması nedeniyle önemli bir çalışma olarak düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Mülteci, Afganistan, Öğrenci, Ortaokul

ABSTRACT

THE PROBLEMS OF AFGHAN SECONDARY SCHOOL STUDENTS WHO STUDIES IN TOKAT

Arslan, Turan

Master's Thesis, Division of Social Studies Education

Advisor: Prof. Dr. Mehmet Karataş

November 2019, xvi+130 pages

This research aims to identify the problems of Afghan secondary school students who studies in Tokat and It was carried out with 105 Afghan students studying at secondary school in Merkez district of Tokat in the 2018-2019 Academic Year.

According to the data obtained from Tokat Provincial Directorate of National Education, the number of foreign students who studying in primary and secondary schools is 982 in 2018-2019. There are 632 students from Afghanistan. There are 209 Afghan students who study just secondary school.

In the research, a 30-question survey was prepared and applied by the researcher to determine the problems experienced by Afghan secondary school students.

Data were analyzed with SPSS 22 software. In the statistical evaluation of the data, 05 error level was taken into consideration. In this research; Problems of Afghan students especially education, family's livelihood status, general condition of house, neighborhood, adaptation to the social environment, health situation, difficulties of speaking and understanding Turkish, social exclusion, child labor, family structure, get along with siblings were researched. The research is considered to be an important research due to the problems and expectations of the Afghan students.

Keywords: Study, Refugee, Afghanistan, Student, Secondary School

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ İMZA SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR.....	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi.....	4
Sayıtlılar	6
Sınırlılıklar	7
Tanımlar	7
BÖLÜM II	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Göç Kavramı	8
Göçün Nedenleri	9
Afganistan ve Göç	11
Türkiye'ye dışarıdan gelen göçler.	13
Türkiye'deki mültecilerle ilgili yasal mevzuat.	16
Uluslararası Mevzuat	18

Sözleşmeler.....	18
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	18
İnsan Hakları Evrensel Beyannameesi.	21
Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme.	22
Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi.	22
Anlaşmalar.....	22
Protokoller	23
BÖLÜM III	23
YÖNTEM	23
Araştırmanın Modeli	23
Evren ve Örneklem	23
Veri Toplama Araçları	28
Verilerin Toplanma Süreci	29
Verilerin Çözümlemesi	29
BÖLÜM IV.....	30
BULGULAR.....	30
BÖLÜM V	105
TARTIŞMA	105
BÖLÜM VI.....	111
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA.....	118
EKLER.....	127
Ek 1. Demografik Sorular	127
Ek 2. Anket Soruları.....	128
Ek 3. Araştırma Uygulama İzin Belgesi	129
Ek 4. Özgeçmiş	130

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 . 2018-2019 Yılında Tokat Merkez Ortaokullarda Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrenci Sayıları.....	24
Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	25
Tablo 3. Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dağılımı.....	25
Tablo 4. Öğrencilerin Annelerinin Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımı	25
Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	26
Tablo 6. Öğrencilerin Anne-Babalarının Birlikte Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	26
Tablo 7. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı.....	26
Tablo 8. Öğrencilerin Türkiye’de İkamet Etme Süresine Göre Dağılımı.....	27
Tablo 9. Öğrencilerin Evdeki Yaşadıkları Kişi Sayısına Göre Dağılımı.....	28
Tablo 10. Babanız Yaşıyor mu? ve Afganistan’daki Arkadaşlarımı Özlüyorum Sorularının Karşılaştırma Tablosu	30
Tablo 11. Babanız Yaşıyor mu? ve Sorunlarının Üstesinden Nasıl Geleceğimi Bilmiyorum Sorularının Karşılaştırma Tablosu	31
Tablo 12. Babanız Yaşıyor mu? ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırma Tablosu	31
Tablo 13. Babanız Yaşıyor mu? ve Türkiye’ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırma Tablosu	32
Tablo 14. Aileniz Birlikte Yaşıyor mu? ve Afganistan’daki Arkadaşlarımı Özlüyorum Sorularının Karşılaştırması	32
Tablo 15. Aileniz Birlikte Yaşıyor mu? ve Sağlık Sorunlarım var Sorularının Karşılaştırması	33
Tablo 16. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum Sorularının Karşılaştırması	34
Tablo 17. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Evde Ödevlerini Yapamıyorum Sorularının Karşılaştırması	35
Tablo 18. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırması	36
Tablo 19. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırması	37

Tablo 20. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Sorunlarımın Üstesinden Nasıl Geleceğimi Bilmiyorum Sorusunun Karşılaştırması	38
Tablo 21. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Sağlık Sorunlarım Var Sorusunun Karşılaştırması	38
Tablo 22. Anneniz Yaşıyor mu? ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırması	39
Tablo 23. Anneniz Yaşıyor mu? ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırması	39
Tablo 24. Anneniz Yaşıyor mu? ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırması	40
Tablo 25. Öğrencinin Yaşına Göre Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorusu karşılaştırması	40
Tablo 26. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Öğretmenlerin Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırması	42
Tablo 27. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırması	43
Tablo 28. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırması	44
Tablo 29. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırması	45
Tablo 30. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Öğretmenlerin Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırması	46
Tablo 31. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Ailenin Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırılması	47
Tablo 32. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırması	48
Tablo 33. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması	49
Tablo 34. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Sağlık Sorunlarım Var Sorularının Karşılaştırması	50
Tablo 35. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırması	51

Tablo 36. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırılması	52
Tablo 37. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması	53
Tablo 38. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırılması	54
Tablo 39. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Öğretmenlerim beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması	55
Tablo 40. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması	56
Tablo 41. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması	57
Tablo 42. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması	58
Tablo 43. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması	59
Tablo 44. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırılması	60
Tablo 45. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırılması	61
Tablo 46. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması	62
Tablo 47. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması	63
Tablo 48. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırılması	64
Tablo 49. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması	65
Tablo 50. Evde Ödevlerini Yapamıyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması	66
Tablo 51. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması	67

Tablo 52. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırılması	68
Tablo 53. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması	69
Tablo 54. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması	70
Tablo 55. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması	71
Tablo 56. Evde Ödevlerini Yapamıyorum ve Para Kazanmak İçin Çalışmak Zorundayım Sorularının Karşılaştırılması	72
Tablo 57. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırılması	73
Tablo 58. Evde Ödevlerimi Yapmamda Bana Yardımcı Olacak Kimse Yok ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması	74
Tablo 59. Evde Ödevlerimi Yapmamda Bana Yardımcı Olacak Kimse Yok ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması	75
Tablo 60. Derslerde Kullanılmak Üzere İstenen Materyalleri Alamıyorum ve Öğretmen Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması	76
Tablo 61. Derslerde Kullanılmak Üzere İstenen Materyalleri Alamıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması	77
Tablo 62. Verimli Ders Çalışma Yöntemlerini Bilmiyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması	78
Tablo 63. Verimli Ders Çalışma Yöntemlerini Bilmiyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırılması	79
Tablo 64. Öğrencinin Okulda Bir Olay Olduğunda Korkuyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırılması	80
Tablo 65. Okulda Bir Olay Olduğunda Korkuyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması	81
Tablo 66. Okulda Bir Olay Olduğunda Korkuyorum ve Para Kazanmak İçin Çalışmak Zorundayım Sorularının Karşılaştırılması	82
Tablo 67. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması	83

Tablo 68. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırması	84
Tablo 69. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırması	85
Tablo 70. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırması	86
Tablo 71. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Para Kazanmak İçin Çalışmak Zorundayım Sorularının Karşılaştırması	87
Tablo 72. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması	88
Tablo 73. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması	89
Tablo 74. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması	90
Tablo 75. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması	91
Tablo 76. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması	92
Tablo 77. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması	93
Tablo 78. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Sağlık Sorunlarım Var Sorularının Karşılaştırılması	94
Tablo 79. Afganistan'daki Arkadaşlarımı Özlüyorum ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırması	95
Tablo 80. Evimizde Maddi Sıkıntımız Var ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması	96
Tablo 81. Evimizde Maddi Sıkıntımız Var ve Geleceğe Yönelik Hedeflerim Var Sorularının Karşılaştırılması	97
Tablo 82. Evimizde Maddi Sıkıntımız Var ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması	98
Tablo 83. Hangi Yeteneklere Sahip Olduğumu Biliyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması	99

Tablo 84. Hangi Yeteneklere Sahip Olduğumu Biliyorum ve Geleceğe Yönelik Hedeflerim Var Sorularının Karşılaştırılması.....	100
Tablo 85. Hangi Yeteneklere Sahip Olduğumu Biliyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması.....	101
Tablo 86. Sorunlarımın Üstesinden Nasıl Gelebileceğimi Bilmiyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışmadım Sorularının Karşılaştırılması.....	102
Tablo 87. Sorunlarımın Üstesinden Nasıl Gelebileceğimi Bilmiyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması.....	103
Tablo 88. Yaşadığım Evin Yaşam Koşulları İyi Değil ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması.....	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. UNHCR Verilerine Göre Afganistan Uruklu Göçmenlerin Tercih Ettikleri Ülkeler	13
Şekil 2. 2014-2018 Yılları Türkiye'de ki Sığınmacı ve Mülteci Sayısı	14
Şekil 3. Türkiye'de Bulunan Yabancı Uruklu Kişi Sayısı	15

KISALTMALAR

MEB- Millî Eğitim Bakanlığı

DPT-Devlet Planlama Teşkilatı

MBS-Mevzuat Bilgi Sistemi

DBT-Dünya Bankası Türkiye

HBOGM- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

TDK-Türk Dil Kurumu

UNHCR-Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü

MDD-Mültecilerle Dayanışma Derneği

DEAŞ-Devlet'ül İslamiyye Fi'l Irak ve's Şam

UKB-Uluslararası Koruma Başvurusunda

EGM-Emniyet Genel Müdürlüğü

UNHCR-United Nations High Commissioner For Refuges

BMMYK-Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin

YUKK-Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİGM-Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde dünyada savaş ve iç savaş yaşayan birçok ülke bulunmaktadır. Bu ülkelerden birisi de Afganistan'dır. Bu durum Afganistan halkını önemli oranda etkilemektedir. Dış müdahaleler ve iç savaş Afganistan'ı yaşanmaz bir hale getirmiştir. Savaşın karşısında barışın galip gelmesi ve istikrarsızlığın yerini bir türlü gelmeyen istikrarın alabilmesinin kalıcı yolunun ülke içindeki iç dinamikler vasıtası ile olabileceği Afganistan özelinde sürekli olarak gündeme getirilen hususlardan birisidir (Yıldırım, 2018). Bugüne gelinceye kadar Afganistan'daki istikrarsızlık sürecinin birçok sebebi olduğu görülmektedir. Bu sürecin ana sebepleri şunlardır: 1979 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin ülkeyi işgal etmesi, Taliban'ın 1992 yılında iktidarı ele geçirmesi, El-Kaide'ye örgütüne mensup kişiler tarafından kaçırılan uçakların 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'deki farklı hedeflere düzenlediği intihar saldırısı neticesinde gerçekleşen koordineli saldırılar neticesinde Amerika Birleşik Devletleri'nin El-Kaide sebep göstererek Afganistan'a müdahalesi etmesi ve diğer gelişmeler (Doğan, 2019).

Afganistan'da yaşanan göçe tarihsel olarak bakıldığında özellikle de 1990 yılı sonrasında sürekli artarak devam eden göç sonrasında, Türkiye bu kişilere ev sahipliği yapan bir başka ülkedir. Özellikle 2010-2013 yılları arasında Afganistan uyruklu kişilerin Türkiye'ye yaptıkları uluslararası koruma başvurularında önemli derecede bir artış gözükmemektedir (Eryurt ve Koç, 2017). Son yıllarda Ülkemize, uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancılar arasında Afgan uyruklu yabancılar ilk sıralardadır. Ülkemize uluslararası koruma, çalışma, eğitim gibi nedenlerle gelen Afganlılar, Türkiye'deki yabancılar arasında önemli bir kesimi oluşturmaktadır (Toros, 2017). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) verilerine göre 2018 yılı mart ayı sonuna kadar Türkiye'de UNHCR'a kayıt olan Afganistanlı mülteci ve sığınmacıların sayısı 169,919'dur (Kasapoğlu, 2018). Savaşın getirdiği zulüm, kötü yaşam koşulları milyonlarca Afganistan vatandaşı ailesiyle birlikte yaşanabilir ülkelere göç etmek zorunda bırakmıştır. Bu kitlesel göç hareketi birçok ülkeyi ekonomik, sosyal ve toplumsal olarak etkilemektedir. Afganistan'da on yıllarca devam eden iç çatışmalar ve savaşlar kendisine komşu olan ülkelere, özellikle de İran ve Pakistan'a Afganistan halkını göçe zorlamıştır. Göçün devam etmesi üçüncü ülkelere mülteci akını oluşmasına neden olmuştur. Türkiye bu ülkelerin başında gelenlerinden birisidir (Koç, 2017).

Problem Durumu

Afganistanlı göçmenlerin ülkeyi terk etme sebepleri daha önceki yıllarda çatışma ortamıyken, günümüzde ekonomik nedenler ilk sıralarda yer almaktadır. 2017 yılında Afganistan’da yapılan ankete göre özellikle işsizliğin, göç kararlarında önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Rapora göre işsizlik yüzünden göç etme oranı %54,5’tir. Raporun sonucuna göre Afganistan göçmenlerinin yarısı ekonomik sebeplerle göç etmektedir (Akseer, Warren ve Rieger, 2017).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün (GİGM) 2016 yılı göç raporuna göre Türkiye’de öğrenci ikamet izni ile bulunan Afganistanlı öğrenci sayısı 3.803 kişidir. 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında ülkemizde eğitim gören yabancı öğrenci sayısı 232.714 kişidir. Aynı yıl Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda eğitim gören Afganistanlı öğrenci sayısı 12.782 kişidir (GİGM, 2017).

Millî Eğitim Bakanlığının 22.10.2018 tarihli raporuna göre; ülkemizde kamp içi 31, kamp dışı 401 olmak üzere 432 geçici eğitim merkezi bulunmaktadır. Bu kampların illere göre dağılımı incelendiğinde Geçici Eğitim Merkezleri’nin en yoğun olduğu iller sırasıyla; Hatay (120), İstanbul (66), Gaziantep (52) ve Şanlıurfa (43)’dir. Aynı Sınıf Seviyelerine Göre Okullaşma Sayı ve Oranları başlığı altında ortaokullarda okuyan öğrenci sayısı 172.854 kişidir. Bu sayı toplam eğitim öğretim gören toplam öğrenci sayısının %57,53’ünü oluşturmaktadır (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBOGM), 2018).

Sığınma talebiyle ülkemize gelen yabancıların değerlendirmesi; “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar” ile “Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” gereğince yapılmaktadır (Resmi Gazete, 1994). Aynı yönetmeliğin yirmi yedinci maddesine göre “Mülteci ve sığınmacıların ülkemizde kalacakları süre ile sınırlı olarak öğrenim görmeleri ve çalışmaları genel hükümlere bağlıdır” denilmiştir. Göçmenler gittikleri ülkelerde birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Farklı ülkelere göç eden ailelerin en fazla çocukları bu durumdan etkilenmektedir. Türkiye’ye sığınan yabancı ailelerin çocuklarının geleceği için ülkemizde gerekli önlemler alınmıştır. Eğitim, barınma, güvenlik, sağlık alanındaki önlemler en önemlilerinin başında

gelmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okullara devam etmelerini sağlamaya yönelik olarak Millî Eğitim Bakanlığınca çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2010). Ülkemize gelmiş olan mülteci ve sığınmacıların ilk karşılaştıkları sorunların başında dil (lisan) gelmektedir. Dil toplumların millî kimliği olduğu kadar, milletlerin karşılıklı olarak maddî ve manevî alışverişlerinde önemli bir araç niteliği taşımaktadır (Nazary, 2018). Dil problemi geçici koruma altında bulunan yabancıların sosyal hayata katılabilmeleri ve eğitime uyum sürecinde büyük bir engel oluşturmaktadır. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı öğrencilerin yaşlarına uygun farklı seviyelerde, yabancılar için Türkçe öğretimi modülleri geliştirmiştir.

Bu çalışmanın temel problemi, ortaokul kademesinde öğrenim gören Afganistanlı öğrencilerin, okulda ve eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunların ortaya konulmasıdır.

Bu çalışmanın alt problemleri şunlardır;

1. Türkçe öğreniminde karşılaşılan güçlükler nelerdir?
2. Öğrencilerin okula ve öğrenmeye yönelik tutumları nasıldır?
3. Okuldaki Afganlı öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine uyumları nasıldır?
4. Sınıf kurallarına uyum sorunu yaşıyorlar mı?
5. Derste yapılan etkinliklere katılımları nasıldır?
6. Türk kültürü, gelenek ve görenekleri ile uyum sorunları var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Tokat il merkezinde ikamet eden ve buldukları yerlerdeki ortaokul kademesinde öğrenim gören Afganistanlı öğrencilerin, okulda ve eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunların ortaya konulmasıdır. Bu nedenle çalışmanın Afganistan'dan göç eden öğrencilerin Türkiye'de eğitimde karşılaştıkları sorunlarının giderilmesine katkısının olacağı düşünülmektedir.

Yapılan literatür taramasında Türkiye'de bulunan Afganistanlı mültecilerle ilgili yapılan araştırmaların genel olarak göçmen, mülteci, sığınmacı çerçevesinde olduğu görülmektedir. Son 10 yıla bakıldığında bu konuda önemli araştırmaların bir kısmının Suriyeli çocuklar üzerinde yapıldığı dikkat çekmektedir. Afganistan tarihinde sürekli bir

şekilde devam eden göç ülkesindeki istikrarlı unsurlardan biri haline gelmiştir. Bu özelliğiyle Afganistan günümüzde dünyanın ana mülteci kaynağı olmaya devam etmektedir. Son zamanlarda özellikle Suriye krizi ile birlikte sıralamadaki birinciliğini Suriye'ye devretmiş ve ikinci sıraya düşmüştür (Yıldırım, 2018, s. 131). Afganistanlı mülteci ve sığınmacıların Türkiye'ye gelmeye başlaması çok daha önce olmasına rağmen Afganistanlı çocuklar üzerinde yapılan araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın literatüre katkısının olacağı düşünülmektedir. Yapılan literatür taramasından araştırmacıların elde ettikleri ortak sonuca göre Türkiye'ye yeni gelen yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördükleri okullara uyum sağlamakta zorluklar yaşamaktadırlar (Yavuz ve Mızrak, 2016). Sığınmacı çocukların konuştukları ana dillerinin farklı olması nedeniyle, okula uyum sağlama sürecindeki en temel sorunlarının dil olduğu görülmektedir. Sığınmacı öğrencilerin dil farklılığından kaynaklanan okul ortamına uyum sağlayamamakta, öğretmenleri ve kendi akranları ile iletişim kuramadıkları, temel ihtiyaçların karşılanması noktasında ciddi sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Uzun ve Bütün, 2016). Türkiye'ye gelmiş diğer yabancı uyruklu öğrenciler gibi Afganistan uyruklu öğrencilerde Türkçe bilmediklerinden dolayı gerek öğretmenleri ile gerek akranları ile iletişim kurmakta güçlükler çekmektedirler. Bu sebepten dolayı öğrenciler, akranları içine karışarak sosyalleşmelerinde güçlükler yaşamaktadırlar.

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerinde, diğer ülkelerde eğitim gören uluslararası öğrenciler gibi birçok sosyo-ekonomik sorunları mevcuttur. Bu sorunların başında dil ile ilgili sorunlar gelmektedir. Bununla birlikte sağlık ve kültürle ilgili sorunlar, psikolojik, arkadaşlık, ekonomik, akademik ve sosyal sorunlar, barınma, yeme içme sorunları, memleket özlemi, kültürel farklılıklarla ilgili sorunlar gelmektedir (Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan, 2017). Ülkemize iltica etmiş tüm göçmen çocuklar gibi Afganistanlı ailelerin çocukları da eğitim almak için gittikleri okullarda birçok zorlukla mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu sorunların en başında dil gelmektedir.

Araştırmanın Önemi

Eğitim dünyadaki tüm çocukların en temel haklarından birisidir. Eğitim hakkı, her çocuğa devletlerin anayasaları ve "Çocuk Hakları Sözleşmesi" ile tanımlanan doğal

bir hak olup diğer çocuk haklarının da oluşmasını sağlayan en temel haktır (Aydın, Şahin, ve Akay, 2017). Türkiye'ye gelen göçmenlerle ilgili yapılan araştırmalar daha çok Türkiye'de yaşama mücadelesi verirken karşılaştıkları sorunlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Büyük umutlarla ülkemize gelen bu misafirlerin hiçbir güvencesi yoktur. Ekonomik nedenler, iklim koşullarının olumsuzluğu ve gelecek endişesi, onları yeni bir ülkeye göç arayışı içerisine sokmaktadır. Sığınmacıların ekonomik sorunlarından sonra, dil bilmemelerinden dolayı şehirdeki yerli halkla yeterince ilişki kuramadıkları için sorun yaşamaktadırlar. Bununla birlikte komşuluk ilişkilerinde diğer sığınmacılar yerine şehirdeki yerli halkı tercih etmeleri oldukça önemli bir sonuç olarak değerlendirilmelidir (Demiral, 2015).

İlkokullarda yabancı öğrencilerle ilgili yapılan araştırmalarda; öğretmenler ve yöneticiler yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili bildirdikleri konu başlıklarından, şiddet eğilimi, çeteleşme, saldırganlık, cinsel içerikli uygunsuz davranışlar, kural tanımama, gelişimsel farklılığın getirdiği bazı sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir (Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016). Konu ile yapılan araştırmalarda, öğretmenler, yeni gelen bir mülteci çocuğun hemen okula gönderilmesinin çeşitli sıkıntılara neden olduğu belirtilmişlerdir. Eğitimcilerin karşılaştığı dil ve iletişim kaynaklı sorunlar onların sınıfa hâkim olamamalarına ve dersin verimli işlenememesine de neden olabilmektedir (Demir ve Okşar, 2018, s. 296). Yabancı uyruklu öğrencilerin, eğitim fırsatlarına erişimde karşılaşmış olduğu en temel problemlerden birisi, sığınmacı kimliklerinin verilme süresinin uzun olmasıdır. Bu nedenle sığınmacılar eğitim hizmetlerine erişmekte sorunlar yaşamakta ve bu durum sığınmacıların dil öğrenimini daha da zorlaştırmaktadır (Doğan, 2019, s. 25). Bu alanda yapılmış olan araştırmalarda öğretmenlerin bildirdiği ortak sorunlar; öğrencilerin sorunlarını ifade edememesi, sınıftaki arkadaşları ile dilden dolayı iletişim kuramadıklarını, sorulara cevap veremediklerini, Türk öğrencilerin kendi aralarına almakta iletişim problemi nedeni ile zorlandıklarını, öğrencilerinde aynı sebepten dolayı katılmak istemediklerini bildirmişlerdir. Bir başka araştırmanın dikkat çeken noktalarından birisi de, Türk ve Suriyeli öğrencilerin birbirlerini oyun arkadaşı olarak görmemeleridir. Araştırma neticesinde, öğrencilerin dil konusunda anlayamadıkları için bir arada oynayamadıkları ortaya çıkmıştır (Özdemir, 2018).

Tokat'ta bulunan Mültecilerin sorunlarına yönelik; Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğüne 2017-2018 yıllarında Mültecilerin Eğitime Kazandırılması Toplumsal

Entegrasyonu Projesi (MEKTEP) uygulanmıştır. Proje kapsamında; il merkezindeki öğrencilerin tamamının dâhil edildiği, öğrencilere ait devam devamsızlık, akademik başarı, rehberlik raporları ve genel/kişisel bilgilerinin yer aldığı “Mülteci Öğrenci Takip Sistemi” hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında 613 yabancı uyruklu öğrenci ve 213 yabancı uyruklu veliye yönelik olmak üzere eğitim öğretim süreci boyunca A1 ve A2 seviyelerinde toplam 36 Türkçe Öğretim kursu açılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretime devam ettikleri 39 farklı okuldaki veliler eğitim öğretim süreci boyunca periyodik olarak ziyaret edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretime devam ettikleri 19 farklı okulda herkesin kendi kültüründen ve mutfağından seçkiler sunduğu “Kültürel Buluşma ve Kaynaşma” etkinliklerinin tertip edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi konusunda istekli 45 öğretmene eğitim öğretim döneminin başında “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi” kursu verilmiştir. Devamsızlıklarının asgari düzeye indirilmesi amacıyla akademik açıdan başarılı ve devamsızlık problemi bulunmayan 54 yabancı uyruklu öğrenci ödüllendirilmiş ve diğer yabancı uyruklu öğrencilerin de başarıya güdülenmeleri sağlanmıştır. Mülteci farkındalığı çalışmaları kapsamında kısa film, tiyatro, drama, resim sergisi, metafor araştırması, mültecilere yönelik tutum ölçekleri uygulamaları yapılmıştır (Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017).

Bu araştırmanın sonucunda; Türkiye’ye gelmiş Afganistan uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitim-öğretim sürecinde yaşamış oldukları zorlukların tespiti neticesinde bulunan veriler ortaya konulacaktır.

Sayıtlar

1. Literatür taraması sonucunda ulaşılan bilgilerin araştırmaya sağlayacağı değer neticesinde doğru olduğu varsayılmaktadır.
2. Araştırma da öğrenci görüşlerini almak için araştırmacı tarafından anket formu hazırlanmıştır. Bu hazırlanan anket uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Ankette konunun dışında ve ilgisiz görülen sorular çıkartılmıştır. Böylece araştırma anket formunun güvenilir bilgiler sağladığı varsayılmıştır.
3. Araştırmaya katılan öğrenci guruplarının ölçme aracı olarak uyguladığımız anketteki sorulara doğru ve objektif cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.
4. Araştırma için seçilmiş gurupların evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2018-2019 yılı Tokat il merkezindeki ortaokullarda eğitim-öğretim gören Afganistan uyruklu öğrencilerle sınırlıdır.
2. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar, araştırmaya katılan öğrencilerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Mülteci: Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci; Yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse (Türk Dil Kurumu (TDK), 2019).

Sığınmacı: Sığınmacı; savaş, çatışma, politik nedenler gibi nedenlerle bir başka ülkeye ya da bölgeye sığınmak zorunda kalan kişilere verilen hukuki isimdir (Başterzi, 2017).

Göçmen: Genellikle ekonomik nedenlerle veya içinde bulunduğu sosyal ortamın hoşnutsuzluğu sebebiyle kendi ülkesini gönüllü olarak terk ederek başka bir ülkeye yasal veya yasadışı yollarla giden, orada yaşayan yabancıdır (Ziya, 2012).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göç Kavramı

Göç olgusu, Türkiye'nin her zaman gündemde olan bir konudur. Özellikle 1940'lı yıllarda yoğunlaşan göçler, ülkemizin toplumsal değişmesinin hızlandığı yıllardır (Tezcan, 1994). Göç, genel manada bir yerden başka bir yere gitmek olarak bilinmektedir (Hatipler, 2018). Göç hareketi, insanlık tarihi ile yakından gitmesine rağmen, göç hareketinin uluslararası ortamda ele alınması çok geç olmuştur. Göç için uluslararası çalışmalara örnek olarak 20. yy. başlarında ortaya çıkmış olan 'mülteci çalışmaları' gösterilmektedir (Barın, 2015).

Göç kavramı; göçmenlerin göç ettikleri topluma uyumunu ve göç alan yerdeki toplumun kabullenme sürecini, siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunları içinde barındırmaktadır (Sezgin ve Yolcu, 2016). Türk Dil Kurumundaki tanıma göre; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmıştır (TDK). Göç olgusu, en eski insanlık tarihlerinden bu güne süregelen ve gelecekte de devam edecek olan, dünyanın her yerinde görülebilecek bir durumdur (Koçak ve Terzi, 2012, s. 164). Toplumlara göç yapmaya zorlayan etkenlerin başında yaşadıkları yaşam koşullarının değişken olması gelmektedir. Sosyal ve fiziki çevre değişikliğinin yanı sıra, aynı zamanda yerli nüfusun ve göçmenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyo-kültürel ilişkilerini dönüştüren ve onları yepyeni bir ilişkiler yumağına dâhil eden bir süreci ihtiva etmektedir (Aydemir ve Şahin, 2018).

Göç olgusu, insanların içindeki bulunmuş oldukları duruma göre farklı türlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Göç olgusu dinamik bir yapıdır ve bu dinamik yapının gelişimi hâlâ devam etmektedir. Kişilerin sosyal, siyasi, dinî, kültürel, ekonomik vb. sebepler ile kendileri ya da aileleriyle birlikte aldıkları göç etme kararına 'bireysel göç' toplumların veya belli bir bölgede yaşayan insanların çeşitli sebeplerle yer değiştirmesine 'toplu göç' denmektedir (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015).

Tarım Toplumundan önceki toplumlarda sürekli göçler bulunmaktaydı. Bunun sebebi olarak da bu toplumların geçimlerini sağlamak için hayvancılıkla uğraşmaları gösterilmiştir. Tarım Toplumu yerleşik hayatı daha fazla benimsemiş göç etmeyi zaruri haller dışında uygulamamışlardır. Göç ile birlikte toplumların birbirinden gördükleri birçok yenilik öğrenmişlerdir. Böylece yeni kültürel ve toplumsal gelişmeler, icatlar, keşifler bir toplumdan diğerine, dünyanın bir yerinden başka bir yerine yayılıyor ki buna antropologlar “difüzyon=yayıma” adını vermişlerdir (Çakır, 2011). Toplumların geçmişini inceleyen bazı kaynaklarda iletişimin sadece sözel olarak yapıldığı dönemler incelenmiş, kültür sanat ve birçok öğenin günümüze kadar gelmesinde bu göçlerinde etkisinden söz edilmektedir. Bu göçler toplumlar arası kültürel etkileşimde de önemli bir rol oynamaktadır (Bostan, 2016).

Deprem, sel, savaş, salgınlar gibi hallerde toplumları göç etmeye zorlayan sebepler arasında gösterilmektedir. (İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (İNSAMER), 2017). Deprem, sel baskınları, kuraklık gibi etkenlerle, insanlar, sürekli olarak yaşadıkları yerleri terk edip kalıcı veya geçici yaşamak üzere başka alanlara gitmek zorunda kalmaktadır. Bu göç hareketleri “iklim mültecileri” (climate refugees) veya “çevre mültecileri” (environmental refugees) gibi yeni kavramların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Ekşi, 2016). Tarihe bakıldığında zaman büyük olarak ilk kitlesel göç dördüncü yüzyıl ortalarında meydana gelmiştir. Bu göç Avrupa Devletleri’nin temelini oluşturduğu, Çin Devletleri’nin egemenliğinden kurtulmak isteyenlerin Batıya yönelmesiyle oluşturduğu Kavimler Göçü’dür. Göç kronolojisine bakıldığında sömürgeci ülkelerin zulümlerinden kaçmak zorunda kalan insanların yaptıkları göç dönemine kadar olan göç hareketleri toplumun kendi ihtiyaç ve beklentilerinden kaynaklanıyorken, Batı toplumunun sömürgecilik ile başlayan göç hareketleri toplumların göç etmesine bir neden daha katmıştır. Köle ticareti on beşinci yüzyılda sömürgeci devletler ile birlikte başlamış ülkelerin temel ihtiyacı olan insan gücü, bu şekilde karşılanmaya başlanmıştır. Özellikle Afrika’daki sömürge devletleri tarlalarda çalışmak için zencileri bir ihraç meta haline getirdiler (Bıçakçı, 2018).

Göçün Nedenleri

Kişilerin veya toplumların göç etme nedenlerine bakıldığında genel olarak dört başlık karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; doğal, sosyal, siyasi ve ekonomik nedenlerdir

(Yılmaz, 2014; Koçak ve Terzi, 2012; Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016; Başel, 2007). Eğitim, sağlık, dinlenme, eğlenme, dini inançlar da sosyal nedenlerdendir. Doğal Göçler; depremler, volkanik püskürmeler, iklim değişiklikleri, küresel ısınma, kuraklık, nükleer silahlar ve enerji kaynakları göçe neden olan olayların başında gelmektedir (Günay, Atılğan, ve Serin, 2017). Siyasal göç, ülkeler arasındaki siyasal rejim farklılıkları, savaş, terör, siyasal baskı gibi yaşamı tehdit eden olayların yol açtığı göçlerdir. Bu göçler ülkeler arasında olabildiği gibi, bir ülkenin farklı bölgeleri arasındaki sorun ve dengesizliklerden de kaynaklanabilmektedir. Bölgeler ve ülkeler arasındaki göç hareketlerinin en önemli etmenini ekonomik nedenler oluşturmaktadır. Bireylerin iş, gelir ve buna bağlı olarak daha iyi bir yaşam arzusundan kaynaklanan göç süreci olarak da tanımlanabilir (Aksoy, 2012).

Türkiye'deki göç çeşitlerini iki ana başlıkta toplamak mümkündür. Bu göç çeşitleri dış göçler ve iç göçlerdir (Koçak ve Terzi, 2012). İnsanoğlunun doğduğu topraktan başka bir yere sürekli veya geçici olmak üzere yaptığı göç iki şekildedir. İç göç ülke içerisinde bir yerden bir yere giderek gerçekleşirken, dış göçler uluslararası veya kıtalar arasında yapılmaktadır. İç göç şehirlerdeki nüfusun dağılımını etkilerken, dış göç ülkelerin nüfuslarını etkilemektedir. Göçler, göçmenlerin kalış sürelerine göre de farklılık gösterir. Göçler, göçmenlerin kalış sürelerine göre ikiye ayrılır. Sürekli (kalıcı) göçler ve geçici göçler (Bozkurt ve Özgüzel, 2019). Sürekli göçler, gidilen yere tamamen yerleşmek için yapılan göçlerdir. Geçici göçler ise tarım, hayvancılık, turizm amaçlı yapılan göçlerdir. Tarım ve hayvancılıkla ilgili göçler daha çok ekonomik kazanç sağlamak amaçlı yapılmaktadır. Sürekli göçler, bireylerin yaşadıkları yeri temelli olarak terk ederek bir başka yere yerleşmeleri durumudur. Sürekli göçler gönüllü ya da zorunlu olarak gerçekleşebilmektedir. Geçici göçler ise, çalışmak için mevsimsel olarak başka bir memlekete gidip işi bitince dönenler, tatile ya da gezmeye, yaşadıkları yer dışında başka yörelere gidenler ya da bir mevsimi geçirmek veya dinlenmek amacıyla yaylaya çıkanlar, bağ evine/yazlığa gidenler, mevsimlik olarak göç etmiş sayılmaktadır (Sayın, Usanmaz, ve Aslangiri, 2016).

Göç bazen isteğe bağlı bir şekilde gerçekleşirken, bazen ise zoraki nedenlerden dolayı meydana gelen bir süreci ifade eder (Cengiz, 2015). Kişinin kendi isteğiyle gerçekleştirdiği göç gönüllü göç olarak değerlendirilirken, kendi istekleri dışında yapılan göçlere ise zorunlu göçlerdir. Kişilerin göç etmeye kendilerinin karar verdiği

gönüllü göçte esas dürtü, insanların daha iyi yaşam şartları elde edeceklerini ummalarındır (Yılmaz, 2014). İnsanlar, sömürgecilik tarihi ile birlikte başlayan ve 19. yüzyıla kadar devam eden köle ticaretiyle Afrika'dan Avrupa'ya, Avrupa'dan Amerika'ya yurdundan edilmiştir (Şen ve Özkorul, 2016).

Sömürgecilik yoluyla Avrupa'dan Afrika'ya, Asya'ya ve Amerika'ya pek çok insan götürülmüştür. Emperyalist ulusların izlediği yayılmacı politikalar neticesinde ülkelerin ve sömürgeleştirdiği halkların dinini, dilini, yaşam tarzını değiştirmesi ulusal kimlik sorunlarının yaşanmasına neden olmuştur (Bayraklı, 2007). Gönüllü göçlerde istek arzu beklenti varken, zorunlu göçlerde iticilik hâkimdir. Uluslararası antlaşmalara bağlı olarak yapılan göçlerde zorunlu göçlere örnektir. Mültecilerin göç edecekleri ülkeye serbestçe girebilmelerinin tamamen serbest bırakılmasına bu ülkelere bir akın yaşanacağı çekincesiyle karşı çıkılmaktadır. Fakat bilimsel ve teknolojik olarak gelişmenin yanında büyük bir zenginliğe kavuşmuş dünyamızın mülteci sığınmacı durumundaki insanları kendi hallerine bırakması insanlık adına utanç veren bir davranıştır. İnsan Hakları Sözleşmesinin 14. maddesinin 1. fıkrası, herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma hakkı ve sığınma olanaklarından faydalanma hakkı vardır demektir (T.C. Danıştay Başkanlığı, 2016).

Afganistan ve Göç

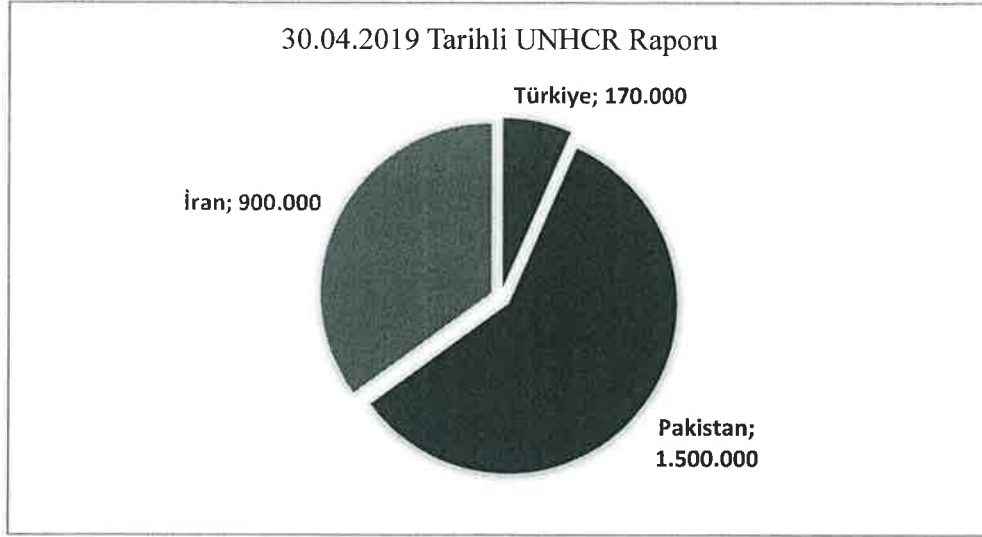
Afganistan, tarihi süreçte “mülteci üreten” nadir ülkelerden birisidir. Günümüz dünyası; post-endüstriyel çağ olarak tanımlanırken, Afganistan halkı en “ilkel” yöntemlerle göç etmektedir. Göç etmiş oldukları yerlerde karşı karşıya kaldıkları ötekileştirilme ve emek sömürüsü gibi unsurlar neticesinde yeniden göç arayışlarına girmektedirler (Yıldırım, 2018, s. 128). Afganistan; istikrarsızlığa, güvensizliğe, sosyal kargaşaya neden olan büyük güç mücadelelerinden muzdarip olmuş, bölgenin iç siyasi dinamikleri üzerinde olumsuz etkisi olan ve yıllarca süren savaşlar neticesinde, siyasi ve sosyal istikrarı etkilenmiş bir ülkedir (Nawabi, 2018). Günümüzde hala devam eden, tarih boyunca da bir göç ülkesi haline gelen Afganistan'ın politik, kültürel, ekonomik ve sosyal yaşamı, göç süreçlerinden büyük oranda etkilenmiştir. Tarihsel olarak doğu ve batı arasındaki ticaretin önemli merkezlerinden birisi olan ipek yolundaki Afganistan'ın tarihsel kimliğini oluşturan önemli unsurlardan biriside göç olmuştur (Koç, 2017, s. 46). Yakın tarihte Afganistan'da yığın göç unsuru 1979 yılından itibaren başlamıştır.

Afganistan'ın 1979 yılından Sovyet işgaline maruz kalması ile Afgan toplumunun dini ve sosyo-kültürel değerleri de altüst olmuştur (Ahmedi, 2017). Bu yıllarda Afganistan'da başlayan iç karışıklıklar neticesinde iktidarı ele geçirmek isteyen komünistler ile Afgan Mücahitler arasındaki iktidar kavgası ülkeyi iç savaşa sürüklemiştir (Çınarlı, 2016). Savaşa yalnızca Afganistan'ın içinde kalmamış, Afganistan dışındaki siyasi gruplar hatta devletler de savaşın taraftarları olmuştur. Hindistan ve Pakistan Afgan Mücahitlerini desteklerken, Sovyetler Afgan Komünist güçlere destek vermiştir. İç savaşlar, Taliban Örgütü, Rusların zulmü ve bugünde DEAŞ (Devlet'ül İslamiyye fi'l Irak ve's Şam) örgütü Afganistan halkını göçe zorlayan etkenlerin başında gelmektedir. Savaş ve iç çatışmaların getirdiği sonuçları arasında ülke içinde zorunlu göç ya da mülteci olarak bir başka ülkeye sığınmak bulunmaktadır. Afganistan'da da benzer bir süreç yaşanmıştır (Erman, 2018).

Afganistanlı göçmenler Türkiye'ye girişlerini doğrudan veya başka ülkeler üzerinden gerçekleştirmektedirler. İran'dan gelen göçmenlerin (%91) büyük bir bölümü, Türkiye'ye başka ülkeden geçmeden giriş yapıyorken, Afganistan'dan gelen göçmenlerin büyük bir bölümü (%90) başka ülkelere geçerek Türkiye'ye giriş yapmaktadırlar. Afganistan'dan gelenlerin dörtte üçü İran'dan geçerek, yüzde 14'ü ise hem Pakistan hem de İran'dan geçerek Türkiye'ye girmektedir (Eryurt, 2017).

Türkiye'de bulunan Son yıllarda ülkemize, Uluslararası Koruma Başvurusunda (UKB) bulunanlar arasında Afganistan ilk sıralardadır. Ülkemize korunma, eğitim, çalışma gibi nedenlerle gelenler, Suriyeli göçmenlerden sonra ikinci sıradadırlar. Afganistan yıllardır ülkesinden en fazla mülteci göçü veren ülkeler arasında ilk sırada yer alsa da şimdilerde Suriye'nin gerisinde bulunmaktadır. Bununla birlikte tüm dünyadaki 2,7 milyon mülteci Afganistan uyrukludur (Yücel, 2017).

Ülkemiz 1990'lı yıllardan sonra sürekli artan bir şekilde Afganistanlı kişileri barındırmaktadır. 2000'li yıllardan sonra ise Afganistan'dan ülkemize UKB (Uluslararası Koruma Başvurusu) yapanların sayısında çok önemli bir artış yaşanmıştır. Özellikle Pakistan ve İran, Afganistan uyruklu göçmenlerin tercih ettikleri ülkelerin başında gelmektedir. Şekil 1'e göre 30 Nisan 2019 tarihi itibari ile Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'nün (UNHCR) verilerine göre Türkiye'de 170.000 Afganistan uyruklu kişi bulunmaktadır (UNHCR, 2019).

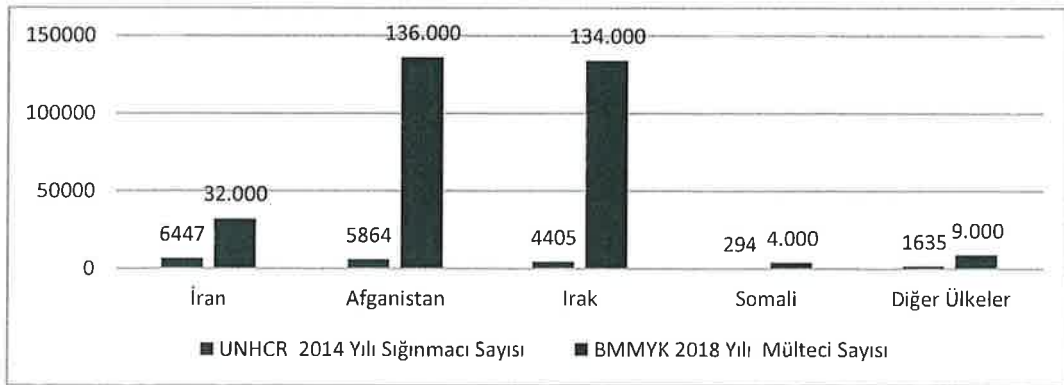
Şekil 1. UNHCR Verilerine Göre Afganistan Uyruklu Göçmenlerin Tercih Ettikleri Ülkeler

Türkiye'ye dışarıdan gelen göçler. 1980'li yıllarından itibaren Türkiye mültecilerin en çok geldiği ülkelerden birisi olmuştur. Ortadoğu'daki baskılardan kaçan göçmenlerin ilk tercih ettikleri ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. 1979 yılındaki İran devrimin hemen peşinden ülkelerini terk edenler sığınmacı olarak Türkiye sınırına gelmişlerdir. İran'dan kaçan göçmenler Türkiye'yi geçiş ülkesi olarak görmüşlerdir. 1980 ve 1991 yılları arasındaki 11 yıllık süreçte yaklaşık 1.500.000 İranlı Türkiye'yi geçiş ülkesi olarak kullanmışlardır. Bu akın o güne kadarki en büyük sığınmacı akını olarak tarihe geçmiştir. İran-Irak savaşında 1988 ve 1991 yılları arasında 600.000 Irak vatandaşı ülkemize sığınmıştır. İran-Irak Savaşı, Halepçe katliamı daha sonrasında çıkan Körfez Savaşı neticesinde ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanların büyük bir kısmı göç güzergâhı olarak batıyı seçmiştir. 1980'li yıllarda ülkemizi geçiş güzergâhı olarak kullanan mültecilerin ülkeleri çok çeşitlilik göstermeye başlamıştır (Kara ve Korkut, 2010).

Türkiye'ye bugüne kadar gelen göçlerin en büyüğü Suriye'den gelmiştir. Başlarda çok yoğun olmayan göç dalgası 2014 yılı itibariyle artmaya başlamıştır. Bölgede çıkan çatışmalar, denge değişiklikleri ve uluslararası müdahaleler sonucunda git gide şiddetlenmiştir. Bölgedeki çatışmalar ve uluslararası müdahaleler sonucu artan yıkımın boyutu ise mültecilerin geri dönüş umutlarını iyiden iyiye azaltmıştır (Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2014).

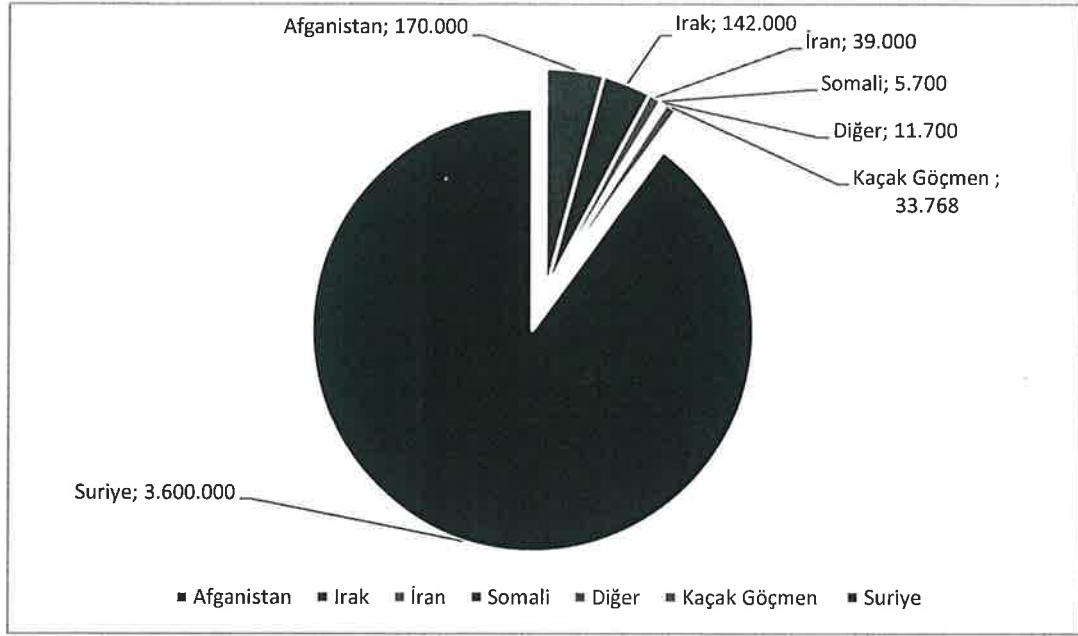
Suriye krizi ile birlikte, II. Dünya Savaşından sonraki dünyadaki en büyük göç akını yaşanmıştır. Suriyelilerin Türkiye'ye %50, Lübnan'a %25, Ürdün'e %12, Kuzey Irak'a %5, diğer ülkelere %5, Mısır'a %3 oranında yerleştikleri gözlenmektedir. Bu anlamda başı çeken ülkenin %50 oranla Türkiye olduğu gözlenmektedir (Öztürk ve Çoltu, 2018). Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumunun 2013 yılında yaptığı araştırmaya göre; Suriyeli sığınmacıların can güvenliği kaygısıyla ülkelerini terk etme oranı %44,82, ekonomik nedenlerden dolayı ülkeyi terk etme oranı %28,3, siyasi baskılara bağlı ülkeyi terk etme oranı %20,2, toplumsal baskılardan kaynaklanan ülkeyi terk etme oranı ise %6,6'dır. Bu oranlar Türkiye'ye göç etmiş Suriyeli sığınmacıların verdikleri cevaplardan çıkarılmıştır. Aileleri ile Suriye'yi terk edip Türkiye'ye gelen mültecilerin oranı ise %86,6'dır (Güçer, Karaca, ve Dinçer, 2013). Ülkemize Ortadoğu ülkelerinin yanı sıra Afrika ve Asya ülkelerinden de küçük mülteci grupları akını olmuştur. 1983 ile 1991 yılları arasında Afrika'nın Nijerya, Gana, Somali, Sudan, Etiyopya gibi ülkelerinden, Asya'nın Sri Lanka ve Çin gibi ülkelerinden ülkemize sığınmacı grupları gelmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999).

United Nations High Commissioner For Refugees (UNHCR) 2014 Aralık ayı verilerine göre (Şekil 2) Türkiye Suriyeli mülteciler hariç 6447'si İran, 5864'ü Afganistan, 4405'i Irak, 294'ü Somali, 1635'i diğer ülkelerden olmak üzere toplam 18645 sığınmacıya ev sahipliği yapmakta iken Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (BMMYK) 2018 yılı raporuna göre 136.000 Afganistan uyruklu, 134.000 Irak uyruklu, 32.000 İran uyruklu, 4.000 Somali uyruklu, 9.000 diğer ülkelerin mültecilerine ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 2. 2014-2018 Yılları Türkiye'de ki Sığınmacı ve Mülteci Sayısı

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR) 30 Nisan 2019 tarihinde yayınladığı UNHCR Türkiye İstatistiklerine göre (Şekil 3) Türkiye’deki Suriyeli sayısı 3,6 milyondur. Afganistan uyruklu kişilerin sayısı 170.000 dir. Iraklı kişilerin sayısı 142.000, İranlı 39.000, Somalili 5.700, diğer tabiiyetlerdeki kişi sayısı da 11.700 olarak yayınlanmıştır. Aynı raporun devamında 2018-2019 yılında denizlerimizde yakalanan kaçak göçmen sayısı 33.768 kişidir.

Şekil 3. Türkiye’de Bulunan Yabancı Uyruklu Kişi Sayısı

UNHCR verilerine göre 10 Eylül 2018 itibariyle Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütüne kayıtlı mülteci sayısı 368.230 kişidir. Bunların %46’sı Afgan, %39’u Iraklı, %15’i diğer milletlerdendir. UNHCR’ye kayıtlı Afganistanlı mültecilerin %28’i çocuk, %15’i kadın, %57’si erkektir (UNHCR, 2019a).

Türkiye’ye göç edenlerin ülke içinde yerleştirilmeleri İçişleri Bakanlığı’na yapılmaktadır. İçişleri Bakanlığı sığınmacıların kontrol edilebilirliğinin kolaylığından ve demografik yapısının daha uygun olacağından ötürü sığınmacılar için en çok Orta Anadolu şehirlerini uygun görmüştür. Öncelikli amaç güvenlik olduğundan dolayı, denize kıyısı olan ya da diğer ülkelerle sınır teşkil eden illerde kontrol zor olduğundan buralar pek tercih edilmemektedir (Kara ve Korkut, 2010, s. 158).

Türkiye'deki mültecilerle ilgili yasal mevzuat. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) 10.04.2013 tarihinde onaylanmış ve 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Uluslararası koruma dışında kalan yabancı uyruklu sığınmacı veya mültecilerin yasal işlemleri 5682 sayılı Pasaport Kanunu ile 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun düzenlemektedir. Bu kanunların yetersiz kalmalarından dolayı son yıllarda İç İşleri Bakanlığı güncelleme yoluna gitmiştir. Buna bağlı olarak yapılan çalışmalarda özellikle Suriye göçünün büyük etkisi olmuştur. Suriye krizi ile kapımıza dayanan toplu mülteci krizi mevcut kanunların yetersizliği neticesinde çıkartılan yönetmelikler ile giderilmeye çalışılmıştır (GİGM, 2019). Yapılan çalışmalar sonucunda ve krizin devam etmesi sebebi ile yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Belirsiz süreli gözüken Suriye krizi gün geçtikçe farklı sorunlarla tekrar karşımıza çıkmaktadır (Güçer, Karaca, ve Dinçer, 2013)

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) yabancı uyruklu insanların ülkemize girişleri, ülkemizde kalışları ve ülkemizden çıkışları ile ülkemizden koruma talep eden yabancı uyruklu insanlara verilecek korumanın çerçevesini ve bu çerçevenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Bu kanun aynı zamanda yabancı uyruklu insanların ilgili iş ve işlemleri sınırlarımızda veya Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yabancıların bireysel koruma taleplerine karşılık verilecek uluslararası korumayı, terk etmek zorunda kaldıkları ülkelerine geri dönemeyen veya toplu olarak ülkemize gelen sığınmacılara yapılacak geçici korumayı kapsamaktadır. Ülkemize gelen bazı yabancı uyruklu kişilerin özel şartlar çerçevesinde geri gönderilmesi de gerekebilmektedir. Bu geri gönderme şartları kanunla belirlenmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) da Geri Gönderme Yasağı kanunlaşmıştır. II. Kısım II. Bölümde ise Türkiye İçinden Yapılabilecek İkamet İzni Başvuruları ikamet ile ilgili kanunlar çıkarılmıştır (Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD)).

Yine aynı kanunda; Türkiye Cumhuriyeti Devletinde vatansız kişilere tanınan haklar güvence altına alınmıştır. Bu kanun kapsamında vatansızlığın tanımı da ortaya konulmuştur.

Aynı kanunun ikinci kısmının dördüncü bölümü ise, ülkemizde ikamet eden yabancı uyruklu insanların sınır dışı edilmelerini anlatmaktadır. Hangi mülteci sınır dışı

edilebilir, bu mültecilerin sınır dışı edilirken uygulanacak yol ve yöntemler nelerdir? Sınır dışı kararını kim alır, hangi şartlarda sınır dışı kararı alınır, bu kararı hangi usulle alır, sınır dışı kararı kimler için alınabilir hükümlerine detaylıca yer verilmiştir. Yine aynı kanunda sınır dışı edilemeyecek kişiler ayrıca belirtilmektedir. Kimler için sınır dışı kararı alınamaz. Bu karar kimlerin uhdesindedir gibi özel durumlardan da bahsedilmektedir. Örneğin, ülkemize sığınmış olan bir politikacı için sınır dışı kararı alınabilir mi? Sınır dışı etme kararı alınmış olan mülteci veya sığınmacılara uygulanacak resmi işlemlerden Türkiye'yi Terke Davetin nasıl yapılacağı ayrıca belirtilmektedir. Bu insanları sınır dışı ederken nerelere gönderilmeli sorunun cevabı da burada verilmektedir. Geri gönderme merkezleri ve bu merkezlerde yapılacak işlemler, bu merkezlerde sağlanması gereken hizmetler konu başlıkları altında yasalaşmıştır.

Bu kanun kapsamında Uluslararası Koruma Çeşitleri ve Uluslararası Korumanın Haricinde Tutulma maddeleri de kanunlaşmıştır. Bu Kanununa göre koruma çeşitleri; mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma olmak üzere aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Şartlı Mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; tabiiyeti, dini, ırkı, herhangi bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesinden dolayı zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışındaki başka bir ülkenin korumasından yararlanamayan yada söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ülkesine dönemeyen veya korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder (Acar, 2019).

İkincil Koruma: 6458 sayılı Kanun'una göre Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak kişiye yapılan koruma (m.63)

III. Kısımın II. Bölümünde genel hükümlere yer verilmiştir. Bunlar; başvuru şartları nelerdir, başvuru nasıl yapılır, başvuru esnasında izlenecek yol nasıldır, refakatsiz çocuklara yapılacak işlemler nelerdir, bu işlemler kim ve nasıl uygulanmalıdır. Özel ihtiyaç sahipleri kimlerdir, özel ihtiyaç sahibin tanımı ve bunlara uygulanacak işlemler nelerdir, Başvuru sahiplerinin idari gözetimi nedir, nasıl yapılır,

bu konuda dikkat edilecek hususlar nelerdir, kayıt kontrol nasıl yapılır, kayıt kontrol esnasında yapılacak işlemler nelerdir. Başvuru sahibinin bilgilendirilmesi nasıl yapılır, başvuru sahibine tanınacak tercümanlık hizmeti nasıl olmalıdır. Başvuru sahibinin ikamet zorunluluğu hakkında hükümler nelerdir, başvuru sahibinin bildirim yükümlülüğü nedir, hangi başvurular kabul edilemez.

İlk iltica ülkesinden gelenler hakkında yapılacak işlemler nelerdir? Güvenli üçüncü ülkeden gelenler hakkında yapılması gerekenler nedir? Mülakat var mıdır? Mülakatın nasıl yapılacağına tanımlanması hususları detaylıca anlatılmıştır. Uluslararası koruma başvuru sahibinden istenmesi gereken belgeler nelerdir? Hangi kimlik belgesi kabul edilir. Başvuru yapan sığınmacının başvurunun geri çekilmesi nasıl olmalıdır? Başvurunun geri çekilmiş sayılması ne demektir? Alınan kararların bağlayıcılık hükümleri nelerdir? Başvuru esnasında hızlandırılmış değerlendirme ihtiyacı hasıl olursa bu hızlandırılmış değerlendirme nasıl yapılmalıdır? İdari itiraz ve yargı yolu nedir? Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık hizmetleri nasıl sağlanmalıdır. Şartlı mültecinin ve ikincil koruma statüsü sahibinin ikametinin nasıl olması gerekmektedir. Uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi nedir, kimlere verilir? Seyahat belgesi nedir, kimlere verilir? Uluslararası koruma statüsünün iptali nasıl olmaktadır? Gönüllü geri dönüş desteği nasıldır? maddeleri kanunlaştırılmıştır.

III. Kısım III. Bölümde, Haklar ve Yükümlülükler tanımlanmıştır. IV. Bölümde ise, Geçici Koruma ve Uluslararası Korumaya İlişkin Diğer Hükümler belirtilmiştir.

IV. Kısımda; Yabancılar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Ortak Hükümlere ait maddeler belirlenmiştir.

Uluslararası Mevzuat

Uluslararası mevzuat üç başlıkta ele alınacaktır. Bunlar, Sözleşmeler, Protokoller, Antlaşmalardır.

Sözleşmeler

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi. İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin ilk Sözleşme 4 Aralık 1950 yılında Avrupa Konseyi Üyesi Hükümetler tarafından Roma'da imzalanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi adı

verilen bu sözleşme üç bölümden oluşmaktadır. I. Bölümde Haklar ve Özgürlükler başlığı altında 18 maddeden ibaret olarak imzalan bu sözleşmeye 20 Mart 1952 yılında Paris'te İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokol ile altı madde daha ilave edilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, 2017).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Hak ve Özgürlükler şu başlıklar altında güvence altına alınmıştır. “Yaşam Haklarına Saygı Yükümlülüğü; “Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanımlar” (m.1).

İkinci maddede ise “Herkesin Yaşama hakkı yasanın koruması altındadır.” diyerek yaşamı sonlandırma hakkını mahkemelerin haricinde kimseye vermemiştir. Üçüncü maddede işkence yasağı getirirken, dördüncü maddede kölelik ve zorla çalıştırma yasağı getirmiştir. Bulunduğu ülkedeki yasalara uymak koşulu ile (bulaşıcı hastalık hali, alkolik, uyuşturucu bağımlısı, akıl hastası olanlar hariç) herkesin özgürlük ve güvenlik hakkı bulunmaktadır. Yine herhangi bir suça karışan kişilerinde adil yargılanma hakkı bulunmaktadır. Cezaların yasallığı taraftar ülkelerin kabul etmesi gereken bir maddedir. Özel hayatın ve aile hayatının korunmasına ilişkin yapılan düzenlemeler bulunmaktadır. Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü ayrı bir başlık altında konulmuştur. İfade özgürlüğü başlıca her ülkenin kabul ettiği maddeler arasındadır. Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü bulunmaktadır. Evlenme hakkı bulunmaktadır. Etkili başvuru hakkı bulunmaktadır. Ayrımcılık yasağı bulunmaktadır. Olağan üstü hallerde askıya alma hakkı devletlere tanınan haklardandır. Yabancıların siyasal etkinliklerinin kısıtlanması hangi şartlarda geçerlidir. Hakların kötüye kullanılmasının yasaklanması sonucunda mülteciler kanunla karşı karşıya geleceklerdir. Hakların kısıtlanmasının sınırları da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde güvence altına alınmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ikinci bölümünde ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kuruluşu, yargıç sayısı, yargıçların seçimi, çalışma usul ve esasları, Büyük Dairenin yetkileri, Mahkemenin yargı yetkisi, devlet başvuruları, kişisel başvurular, üçüncü tarafın müdahalesi, başvurunun kayıttan düşmesi, davanın incelenmesi ve dostane çözüm süreci, duruşmaların kamuya açık olması ve belgelere

ulaşılabilme, hakkaniyete uygun tatmin, teşkilatın oluşumu ve diğer tüm süreçler otuz üç maddede hükme bağlanmıştır (Danıştay Başkanlığı, 2019).

Üçüncü bölümde ise çeşitli hükümler başlığı altında sekiz madde imza altına alınmıştır. Genel Sekreter tarafından yapılan incelemeler, Tanınan insan haklarının korunması, Bakanlar Komitesi'nin yetkileri, diğer çözüm yollarının dışlanması, Ülkesel uygulama, Çekinceler, Feshi ihbar ve en sonunda da imza ve onayların nasıl olacağı hükme bağlanmıştır.

1950 yılında imzalanmış olan bu insan hakları sözleşmesinin hiçbir yerinde eğitimden söz edilmemiştir. Bu genel anlamda yaşama hakkının içinde mi varsayılmıştır bilinmemektedir. Yapılan araştırmalarda da böyle bir kayda rastlanılmamıştır. Ancak, daha sonra 20 Mart 1952 yılında Paris'te imzalanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokol'de altı madde daha ilave edilmiştir. Bu altı maddenin içerisinde kişilerin eğitim hakkı da güvence altına alınmıştır. Buna ilaveten kişinin mülkiyet hakkı ve serbest seçim hakkı da protokolde birer madde olarak yer almıştır (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2019).

16 Eylül 1963 yılında Strasburg'ta İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ile bu Sözleşme 'ye ek birinci Protokol'de tanınmış bulunan haklardan ve özgürlüklerden başka haklar ve özgürlükler tanıyan 4 nolu Protokol imzalanmıştır (Adalet Bakanlığı, 2019).

Ülkelerde başlamış olan göç akımlarının etkisiyle de şekillenen dört nolu protokol 7 maddeden oluşmaktadır. Ek Birinci Protokol'ün 1, 2, 3. Maddelerinde tanınmış bulunanlardan başka bazı hak ve özgürlüklerin ortak güvenceye bağlanması amacıyla imzalanmıştır. Protokol'de, Yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı, Vatandaşların sınır dışı edilmeleri yasağı, Serbest dolaşım özgürlüğü, Borçtan dolayı özgürlüğünden yoksun bırakılma yasağı maddelerini de güvence altına almıştır.

28 Eylül 1983 yılında Strasburg'ta İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye ek, ölüm cezasının kaldırılmasına dair Protokol No. 6 imzalanmıştır. Bu protokolde Avrupa Konseyine dahil ülkelerin çoğunluğunda ölüm cezasının kaldırılması yönünde bir beklenti olduğunu bildirerek, ölüm cezasının kaldırılması, savaş zamanında ölüm cezası, askıya alma yasağı, çekince koyma yasağı maddeleri de sözleşmeye dahil edilmiştir (Adalet Bakanlığı, 2019).

22 Kasım 1984 yılında Strasburg'ta İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye ek 7 Numaralı Protokol imzalanmıştır. İmzalanan 7 Numaralı Protokol gereğince, yabancıların sınır dışı edilmelerine ilişkin güvenceler, cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı, adli hata halinde tazminat hakkı, aynı suçtan iki defa cezalandırılmama ve yargılanmama hakkı, eşler arasında eşitlik maddeleri de antlaşma hükümlerine dahil edilerek imzalanmıştır (İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2019)

4 Kasım 2000 de Roma'da İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye ek 12 Numaralı Protokol imzalanmıştır. Tüm insanların hukuk önünde eşit oldukları bu protokolle imza altına alınmıştır. Tüm insanların hukuk tarafından eşit derecede korunma hakkı bulunmaktadır. Her ne olursa olsun ayrımcılık genel olarak yasaklanmıştır. Herkesin yasalar tarafından öngörölmüş olan tüm haklardan yararlanma hakkı vardır. Cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasî ayrımcılık yapılamaz. Ulusal veya sosyal köken, herhangi bir azınlığa mensup olma, servet sahibi olma, doğum veya herhangi bir diğer statü bakımından hiçbir ayrımcılık yapılamaz. Hiç kimse, hiçbir kamu makamı tarafından bir ayrıma maruz bırakılamaz (tbmm.gov.tr, 2019)

3 Mayıs 2002 de Vilnius'ta İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye ek 13 Numaralı Protokol imzalanmıştır. Bu protokol ile de Demokratik bir toplumda herkesin yaşama hakkının temel bir değer olduğu ve ölüm cezasının kaldırılmasının bu hakkın korunmasında ve tüm insanların sahip olduğu onurun tam olarak tanınmasında büyük önem taşıdığı inancıyla; ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse bu cezaya çarptırılmaz ve idam edilemez hükmü sözleşmeye eklenerek imza altına alınmıştır. (T.C. Danıştay Başkanlığı, 2016)

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihinde, 217/A (III) sayılı Kararıyla ilan edilen İnsan hakları evrensel beyannamesi 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu ile Resmi Gazetede yayınlanmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde Eğitim konusu ayrı bir madde başlığı olarak ele alınmıştır. Bu maddede herkesin eğitim hakkına sahip olduğu, ilk ve temel eğitimin parasız olacağı, ilköğretimin zorunlu olduğu açık olarak beyan edilmiş ve ülkeler tarafından kabul edilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2019)

Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmede, sözleşmeyi imzalayan ülkeler, insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmeler uyarınca, kendi ülkeleri içinde yaşayan veya yasal yetki alanına giren tüm göçmen işçilere ve aile fertlerine hiçbir ayırimcılık yapmaksızın bu Sözleşme de öngörülen haklara saygı göstermeyi ve uygulamayı taahhüt etmişlerdir.

Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme. Bu sözleşme Cenevre şehrinde 28 Temmuz 1951 yılında kabul edilmiştir. Resmî Gazetede 05 Eylül 1961 tarih ve 10898 sayı ile yayımlanmıştır (Öztürk N. Ö., 2016).

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi. 16 Mayıs 2005 tarihinde Varşova’da imzalanmıştır. 30 Ocak 2016 tarihli 6667 sayılı kanunla onaylanmıştır. Türkiye’nin, “Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi”ni onaylaması ile birlikte, iç hukuka dâhil etmesi neticesinde, insan ticaretiyle mücadele süreci hız kazanmıştır. Bundan sonra, 17 Mart 2016 tarihinde “İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir. (Memişoğlu, 2019)

Anlaşmalar

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında; 19 Ocak 2004 tarihinde Bükreş’te Romanya hükümeti ile bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşma 21 Nisan 2004 tarihinde 5249 kanun numarasıyla kanunlaşmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uluslararası Göç Örgütü arasında 16 Kasım 1995 tarihinde Ankara’da örgütün Türkiye’deki durumunu, çalışma şeklini dokunulmazlığını konu alan bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşma 16 Ekim 2003 tarihinde 4984 sayılı kanun numarasıyla kanunlaşmıştır. Bu anlaşmaların haricinde, Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi ile yapılan İşbirliği, Suriye Arap Cumhuriyeti Hükümeti ile Yasadışı Göçmenlerin Geri Kabulüne ilişkin, Belarus Cumhuriyeti ile İnsan Ticareti ve Yasadışı Göç ile Mücadele ile ilgili birçok anlaşma yapılmıştır (Birleşmiş Milletler Türkiye (BMT), 2016).

Protokoller

Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol ile Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü imzalanmıştır (multeci.org.tr).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizinde kullanılan istatistiksel teknikler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Nicel araştırma; pozitivist düşünce ile ortaya çıkan, objektif, nesnel, neden ve sonuç arasındaki ilişkileri ortaya çıkaran, örneklemden evrene genellenebilir bir bilgi edinmeyi sağlayan araştırma yaklaşımıdır (Altıparmak ve Nakıboğlu, 2010). Bu araştırma Betimsel Tarama Modeli ile yapılmıştır. Betimsel Araştırma Yöntemi, herhangi bir durum, olay ve problemi etraflıca tanımlamak, yorumlamak ve irdellemek için kullanılır ve ölçütler belirleyerek incelenen olaylar ve değişkenler arasında ilişkinin varlığı ve derecesi sorgulanır (Aydoğdu, Karamustafaoğlu ve Bülbül, 2017). Araştırma materyali olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı, alt problemlerde cevap aradığı değişkenlerden yola çıkarak, ihtiyaç duyduğu verilerin toplanmasına yönelik maddeleri hazırlar. Madde yazımı konuyla ilişkili literatürün taranmasını gerektirir. Konu ile ilgili kuramsal çerçevenin bilinmesi ve daha önce yapılmış olan benzer araştırmalara ulaşılmasıyla maddelerin hazırlanmasında ve yazımında önemli kolaylıklar sağlar (Büyüköztürk, 2005). Ankette öğrencilere otuz soru sorulmuştur. Araştırmacı tarafından öğrencileri tanımaya yönelik olarak dokuz başlıkta sorular yöneltilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Tokat merkezde eğitim gören Ortaokul öğrencisi 209 Afganistan uyruklu öğrenci oluşturmaktadır.

Evrene ilişkin öğrenci sayıları Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Afganistanlı mültecilerin yoğunluk kazandığı mahallelerdeki ortaokullarda okuyan 169 Afganistan uyruklu öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1 . 2018-2019 Yılında Tokat Merkez Ortaokullarda Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrenci Sayıları

	Değişken	Frekans	%
Okul	Gazi Osman Paşa Ortaokulu	57	0,27
	Vakıfbank Namık Kemal Ortaokulu	35	0,17
	Yeşilbağ Ortaokulu	23	0,11
	Şehit İbrahim Doğan Ortaokulu	20	0,10
	İbni Sina Ortaokulu	18	0,09
	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ortaokulu	15	0,07
	Halil Rıfat Paşa Ortaokulu	8	0,04
	Tokat Mevlana İmam Hatip Ortaokulu	8	0,04
	Gülbahar Hatun Ortaokulu	6	0,03
	Karşıyaka Ortaokulu	5	0,02
	Behzat-1 Veli İmam Hatip Ortaokulu	4	0,02
	27 Haziran Ortaokulu	3	0,01
	Ali Tepe Topçubağı Ortaokulu	2	0,01
	Küçük Bağlar Ahmet Dursun Çalışkan Ortaokulu	2	0,01
	Mehmet Akif Ersoy İmam Hatip Ortaokulu	1	0,00
	100.Yıl Sıtkı-Lütfü Akbay Ortaokulu	1	0,00
15 Temmuz Şehit Birol Yavuz Ortaokulu	1	0,00	
Toplam	209	100	

Araştırmanın evrenini oluştururken Tokat Merkezde bulunan tüm ortaokullar taranmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan resmi yazışmalar ve araştırma izin onayı sonrasında alınan resmi rakamlar üzerinde değerlendirme yapılarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Değişken		Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	57	54,3
	Kadın	48	45,7
	Toplam	105	100,0

Tablo 2 incelendiğinde; 48 öğrenci (%45,7) kızlardan, 57 öğrenci (%54,3) erkeklerden olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dağılımı

Değişken		Frekans	%
Sınıf	5. sınıf	34	32,4
	6. sınıf	25	23,8
	7. sınıf	19	18,1
	8. sınıf	27	25,7
	Toplam	105	100,0

Tablo 3 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıfa göre yapılan gruplandırmada; 34 öğrenci (%32,4) 5. sınıf, 25 öğrenci (%23,8) 6. sınıf, 19 öğrenci (%18,1) 7. sınıf, 27 öğrenci (%25,7) ise 8. sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Annelerinin Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişken		Frekans	%
Anneniz	Yaşıyor	102	97,1
	Ölü	3	2,9

yaşıyor mu?

Toplam	105	100,0
--------	-----	-------

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan 102 öğrenci (%97,1) annesinin yaşıyor olduğunu, 3 öğrenci (%2,9) annesinin hayatta olmadığı cevabını vermiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişken		Frekans	%
Babanız yaşıyor mu?	Yaşıyor	91	86,7
	Ölü	14	13,3
	Toplam	105	100,0

Tablo 5 incelendiğinde; araştırmaya katılan 91 (%86,7) öğrenci babasının yaşıyor olduğunu, 14 öğrenci (%13,3) babasının hayatta olmadığı cevabını vermiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Anne-Babalarının Birlikte Olma Durumuna Göre Dağılımı

Değişken		Frekans	%
Aileniz birlikte yaşıyor mu?	Annem babam birlikte yaşıyor	90	85,7
	Annem babam ayrı	15	14,3
	Toplam	105	100,0

Tablo 6 incelendiğinde; araştırmaya katılan 90 (%85,7) öğrenci anne ve babasının birlikte yaşadığını bildirirken, 15 öğrenci (%14,3) anne ve babasının ayrı olduklarını bildirmişlerdir.

Tablo 7. Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

Değişken		Frekans	%
	1 kardeş	6	5,7
	2 kardeş	5	4,8

Kaç kardeşsiniz?	3 kardeş	16	15,2
	4 kardeş	26	24,8
	5 kardeş	20	19,0
	6 kardeş	23	21,9
	7 ve üzeri kardeş	9	8,6
	Toplam	105	100,0

Tablo 7 incelendiğinde; 6 öğrenci (% 5,7) 1 kardeş, 5 öğrenci (% 4,8) 2 kardeş, 16 öğrenci (% 15,2) 3 kardeş, 26 öğrenci (% 24,8) 4 kardeş, 20 öğrenci (% 19,0) 5 kardeş, 23 öğrenci (%21,9) 6 kardeş, 9 (% 8,6) öğrenci 7 ve üzeri kardeşe sahip olduklarını bildirmişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilerin Türkiye’de İkamet Etme Süresine Göre Dağılımı

Değişken	Frekans	%	
Kaç yıldır Türkiye’desiniz?	1 yıldır	22	21,0
	2 yıldır	26	24,8
	3 yıldır	30	28,6
	4 yıldır	6	5,7
	5 yıldır	6	5,7
	6 yıl ve üzeri	15	14,3
	Toplam	105	100,0

Tablo 8 incelendiğinde; 22 öğrenci (%21) 1 yıldır, 26 öğrenci (%24,8) 2 yıldır, 30 öğrenci (%28,6) 3 yıldır, 6 öğrenci (%5,7) 4 yıldır, 6 öğrenci (%5,7) 5 yıldır, 15 öğrenci (%14,3) 6 yıl ve üzeri Türkiye’de yaşadığını bildirmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Evdeki Yaşadıkları Kişi Sayısına Göre Dağılımı

Değişken	Frekans	%
2 kişi	1	1,0
3 kişi	6	5,7
Evde kaç kişi yaşıyorsunuz?	4 kişi	11
	5 kişi	13
	6 kişi ve üzeri	74
	74	70,5
Toplam	105	100,0

Tablo 9 incelendiğinde; 1 öğrenci (%1,0) evde 2 kişi yaşadığını, 6 öğrenci (%5,7) evde 3 kişi yaşadığını, 11 öğrenci (%10,5) evde 4 kişi yaşadığını, 13 öğrenci (%12,4) evde 5 kişi yaşadığını, 74 öğrenci (%70,5) evde 6 kişi ve üzeri kişi yaşadığını bildirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencileri tanımaya yönelik demografik bilgi formu ile eğitimde yaşadıkları sorunları tespit etmeye yönelik 30 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır.

Demografik soru olarak; öğrencinin cinsiyeti, yaşı, okuduğu sınıfı, anne, babasının hayatta olup olmadığı, anne babasının birlikte yaşayıp yaşamadığı, ailesinin kaç kişiden oluştuğu, kaç kardeş oldukları ve kaç yıldır Türkiye’de buldukları sorulmuştur.

Anket için öğrencilere sorulmak üzere 30 soru hazırlanmıştır. Anket; öğrencinin kişisel gelişiminde rol oynayan sorular, öğrencinin arkadaşlarıyla olan durumunu öğrenmeye yönelik sorular, ailenin ekonomik durumuna yönelik sorular, öğrencinin akademik gelişine yönelik sorular ve öğrencinin ve ailesini ve ailesinin yaşadığı sosyal çevreyi (komşuluk gibi) ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anket hazırlanması aşamasında okuldaki Rehberlik öğretmenlerinin de görüşleri alınmıştır. Ankette

derecelendirmede beşli likertten (Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım Katılmıyorum, Tamamen Katılmıyorum) yararlanılmıştır. Anket değerlendirilmesi aşamasında, daha sağlıklı bulgulara ulaşmak için Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum cevabı verenler ile Katılmıyorum, Tamamen Katılmıyorum cevabını verenler birleştirilerek değerlendirilmiştir. Anketlerin hazırlanmasında literatür taraması yapılmıştır. Özellikle Türkiye'deki mülteci sorunlarını tespit etmeye yönelik hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki sorulmuş olan sorular incelenmiş ve bu çalışmalardan da esinlenilmiştir.

Verilerin Toplanma Süreci

Yapılan araştırmada elde edilen bilgiler için Demografik Sorular (Ek-1), Anket Soruları (Ek-2) tek bir formda hazırlanmıştır. Anketler 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Tokat il merkezi ortaokullarında öğrenim gören 105 öğrenciye uygulanmıştır. Tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmış olan çalışmada, okullarda yapılan anketler için İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmıştır. Okul idaresinin belirlediği günlerde ve saatlerde okula gidilerek uygulanmış olan anket ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Anket uygulama hızı ortalama bir ders saatini geçmemiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin analiz yönteminde SPSS 22 programı kullanılarak yapılmıştır. Değerlendirmede tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Araştırma sonucu elde edilmiş olan veriler %95 güven aralığında olup %0,5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Yapılmış olan anketler öncelikle gruplandırılmış daha sonra bilgisayara aktarılmıştır. Buradan SPSS programında betimsel istatistikler, çapraz tablolar, frekans analizleri yapılmıştır. Çıkan sonuçlar tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Burada araştırmaya katılmış olan Afganistan uyruklu ortaokul öğrencilerine ankette sorulan sorulara ilişkin istatistiksel işlemlere ve yapılan işlemler neticesinde bulunmuş olan verilere yer verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda 105 öğrencinin vermiş oldukları cevaplar değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tabloların altında yorumlanmıştır.

Tablo 10. Babanız Yaşıyor mu? ve Afganistan'daki Arkadaşlarımı Özlüyorum Sorularının Karşılaştırma Tablosu

		Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Babanız Yaşıyor	f	23	3	65	91	
	%	25,3	3,3	71,4	100,0	
yaşıyor mu?	f	9	1	4	14	
	%	64,3	7,1	28,6	100,0	
Toplam	f	32	4	69	105	
	%	30,5	3,8	65,7	100,0	

$$x^2=9,921$$

$$sd=2$$

$$p<007$$

Tablo 10 incelendiğinde; babam yaşıyor ve Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna 23 öğrenci katılmıyorum (%25,3), 3 öğrenci kararsızım (%3,3), 65 öğrenci katılıyorum (%71,4) cevabını vermiştir. Babam yaşamıyor ve Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna, 9 öğrenci (%64,3) katılmıyorum, 1 öğrenci (%7,1)

Toplam	f	19	6	80	105
	%	18,1	5,7	76,2	100,0
$\chi^2=6,303$		sd=2		p<,043	

Tablo 12 incelendiğinde; babam yaşıyor ve kardeşlerime anlaşıyorum cevabı veren öğrencilerden, 14 (%15,4) öğrenci katılmıyorum, 4 (%4,4) öğrenci kararsızım, 73 (%80,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermişlerdir. Babam hayatta değil ve kardeşlerimle anlaşıyorum cevabı veren öğrencilerden, 5 (%35,7) öğrenci katılmıyorum, 2 (%14,3) öğrenci kararsızım, 7 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 13. Babanız Yaşıyor mu? ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırma Tablosu

		Türkiye geldiğim için mutluyum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Babanız	Yaşıyor	f	14	10	67	91
		%	15,4	11,0	73,6	100,0
yaşıyor mu?	Ölü	f	6	2	6	14
		%	42,9	14,3	42,9	100,0
Toplam		f	20	12	73	105
		%	19,0	11,4	69,5	100,0
$\chi^2=6,575$		sd=2		p<,037		

Tablo 13 incelendiğinde; babası yaşayan ve Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna, 14 (%15,4) öğrenci katılmıyorum, 10 (%11,0) öğrenci kararsızım, 67 (%73,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermişlerdir. Babası hayatta olmayan öğrencilerden, 6 (%42,9) öğrenci katılmıyorum, 2 (%14,3) öğrenci kararsızım, 6 (%42,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 14. Aileniz Birlikte Yaşıyor mu? ve Afganistan'daki Arkadaşlarımı Özlüyorum Sorularının Karşılaştırması

		Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Aileniz	Annem babam	f	23	3	64	90
birlikte	birlikte yaşıyor	%	25,6	3,3	71,1	100,0

yaşıyor mu?	Annem babam ayrı	f	9	1	5	15
		%	60,0	6,7	33,3	100,0
Toplam		f	32	4	69	105
		%	30,5	3,8	65,7	100,0
		$\chi^2=8,172$	sd=2		$p<,017$	

Tablo 14 incelendiğinde; annem babam birlikte yaşıyor ve Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna 23 (%25,6) öğrenci katılmıyorum, 3 (%3,3) öğrenci kararsızım, 64 (%71,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Annem babam ayrı ve Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna, 9 (%60) öğrenci katılmıyorum, 1 (%6,7) öğrenci kararsızım, 5 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 15. Aileniz Birlikte Yaşıyor mu? ve Sağlık Sorunlarım Var Sorularının Karşılaştırması

		Sağlık sorunlarım var				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Aileniz birlikte yaşıyor mu?	Annem babam birlikte yaşıyor	f	59	9	22	90
		%	65,6	10,0	24,4	100,0
	Annem babam ayrı	f	10	5	0	15
		%	66,7	33,3	0,0	100,0
Toplam		f	69	14	22	105
		%	65,7	13,3	21,0	100,0
		$\chi^2=8,919$	sd=2		$p<,012$	

Tablo 15 incelendiğinde; annem babam birlikte yaşıyor ve sağlık sorunlarım var sorularına, 59 (%65,6) öğrenci katılmıyorum, 9 (%10) öğrenci kararsızım, 22 (%24,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Anne-babam ayrı yaşıyor ve sağlık sorunlarım var cevabını veren öğrencilerden, 10 (%66,7) öğrenci katılmıyorum, 5 (%33,3) öğrenci kararsızım cevabını vermiştir. Katılıyorum cevabını veren öğrenci olmamıştır.

Tablo 16. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum Sorularının Karşılaştırması

		Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde kaç kişi yaşıyorsunuz?	2 kişi	f	1	0	0	1
		%	100,0	0,0	0,0	100,0
	3 kişi	f	2	3	1	6
		%	33,3	50,0	16,7	100,0
	4 kişi	f	8	1	2	11
		%	72,7	9,1	18,2	100,0
	5 kişi	f	3	3	7	13
		%	23,1	23,1	53,8	100,0
	6 ve Üzeri	f	47	5	22	74
		%	63,5	6,8	29,7	100,0
	Toplam	f	61	12	32	105
		%	58,1	11,4	30,5	100,0
$\chi^2=18,962$		sd=2		$p<,015$		

Tablo 16 incelendiğinde; evde kaç kişi yaşıyorsunuz ve öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorularına evde 2 kişi yaşayan tek öğrenci katılmıyorum cevabını vermiştir. Evde 3 kişi yaşayan 6 öğrenciden, 2 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 3 (%50) öğrenci kararsızım, 1 (%16,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 4 kişi yaşayan 11 öğrenciden, 8 (%72,7) öğrenci katılmıyorum, 1 (%9,1) öğrenci kararsızım, 2 (18,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 5 kişi yaşayan 13 öğrenciden, 3 (%23,1) öğrenci katılmıyorum, 3 (%23,1) öğrenci kararsızım, 7 (%53,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 6 kişi yaşayan toplam 74 öğrenciden, 47

Tablo 18. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırması

		Kardeşlerimle anlaşıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde kaç kişi yaşıyor- sunuz?	2 kişi	f	0	0	1	1
		%	0,0	0,0	100,0	100,0
	3 kişi	f	2	1	3	6
		%	33,3	16,7	50,0	100,0
	4 kişi	f	3	3	5	11
		%	27,3	27,3	45,5	100,0
	5 kişi	f	4	1	8	13
		%	30,8	7,7	61,5	100,0
	6 ve üzeri	f	10	1	63	74
		%	13,5	1,4	85,1	100,0
	Toplam	f	19	6	80	105
		%	18,1	5,7	76,2	100,0
$\chi^2=19,415$		sd=2		P<,013		

Tablo 18 incelendiğinde; evde kaç kişi yaşıyorsunuz sorusuna kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, evde 2 kişi yaşıyorum cevabını veren 1 (%100) öğrenci kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 3 kişi yaşayan toplam 6 öğrenciden, kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 2 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 1 (%16,7) öğrenci kararsızım, 3 (%50) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Evde 4 kişi yaşayan toplam 11 öğrenciden kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 3 (%27,3) öğrenci katılmıyorum, 3 (%27,3) öğrenci kararsızım, 5 (%45,5) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Evde 5 kişi yaşayan toplam 13 öğrenciden kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 4 (%30,8) öğrenci katılmıyorum, 1 (%7,7) öğrenci

kararsızım 8 (%61,5) öğrencide katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 6 kişi ve üzeri yaşayan toplam 74 öğrenciden, kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 10 (%13,5) öğrenci katılmıyorum, 1 (%1,4) öğrenci kararsızım, 63 (%85,1) öğrenci de katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 19. Evde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırması

		Türkiye geldiğim için mutluyum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde kaç kişi yaşıyorsunuz?	2 kişi	f	0	1	0	1
		%	0,0	100,0	0,0	100,0
	3 kişi	f	4	0	2	6
		%	66,7	0,0	33,3	100,0
	4 kişi	f	3	1	7	11
		%	27,3	9,1	63,6	100,0
	5 kişi	f	1	2	10	13
		%	7,7	15,4	76,9	100,0
	6 ve üzeri	f	12	8	54	74
		%	16,2	10,8	73,0	100,0
	Toplam	f	20	12	73	105
		%	19,0	11,4	69,5	100,0
	$\chi^2=18,830$		sd=2		p<,016	

Tablo 19 incelendiğinde; evde kaç kişi yaşıyorsunuz ve Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorularına; evde 2 kişi yaşayan 1 (%100) öğrenci kararsızım cevabını vermiştir. Evde 3 kişi yaşayan 6 öğrenciden, 4 (%66,7) öğrenci katılmıyorum, 2 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 4 kişi yaşayan 11 öğrenciden, 3 (%27,3) öğrenci katılmıyorum, 1 (%9,1) öğrenci kararsızım, 7 (%63,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde 5 kişi yaşıyoruz cevabı veren 13 öğrenciden, 1 (%7,7) öğrenci katılmıyorum, 2 (%15,4) öğrenci kararsızım, 10 (%76,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 6 kişi ve üzeri yaşayan toplam 74 öğrenciden, 12

(%16,2) öğrenci katılmıyorum, 8 (%10) öğrenci kararsızım, 54 (%73,0) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Sorunlarımın Üstesinden Nasıl Geleceğimi Bilmiyorum Sorusunun Karşılaştırması

		Sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum.				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Cinsiyet	Erkek	f	24	6	27	57
		%	42,1	10,5	47,4	100,0
	Kadın	f	18	14	16	48
		%	37,5	29,2	33,3	100,0
Toplam		f	42	20	43	105
		%	40,0	19,0	41,0	100,0
$\chi^2=6,145$			sd=2		$p<,046$	

Tablo 20 incelendiğinde; sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna 57 erkek öğrenciden, 24 (%42,1) öğrenci katılmıyorum, 6 (%10,5) öğrenci kararsızım, 27 (47,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 48 kız öğrenciden, 18 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 14 (%29,2) öğrenci kararsızım, 16 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Sağlık Sorunlarım Var Sorusunun Karşılaştırması

		Sağlık Sorunlarım Var				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Cinsiyet	Erkek	f	38	1	18	57
		%	66,7	1,8	31,6	100,0
	Kadın	f	31	13	4	48

	%	64,6	27,1	8,3	100,0
	f	69	14	22	105
Toplam	%	65,7	13,3	21,0	100,0
$X^2=19,275$		sd=2		p<,000	

Tablo 21 incelendiğinde; sağlık sorunlarım var sorusuna 57 erkek öğrenciden, 38 (%66,7) öğrenci katılmıyorum, 1 (%1,8) öğrenci kararsızım, 18 (%31,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Sağlık sorunlarım var sorusunu cevaplayan 48 kız öğrenciden, 31 (%64,6) öğrenci katılmıyorum, 13 (%27,1) öğrenci kararsızım, 4 (%8,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 22. Anneniz Yaşıyor mu? ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Anneniz yaşıyor mu?	Yaşıyor	f	61	13	28	102
		%	59,8	12,7	27,5	100,0
	Ölü	f	0	0	3	3
		%	0,0	0,0	100,0	100,0
	Toplam	f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$x^2=7,372$		sd=2		p<,025		

Tablo 22 incelendiğinde; anneniz yaşıyor mu sorusunun Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuyla yapılan ki kare tablosuna göre, annesi yaşayan toplam 102 öğrenciden, 61 (%59,8) öğrenci katılmıyorum, 13 (%12,7) öğrenci kararsızım, 28 (%27,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Annem hayatta değil cevabı veren 3 öğrencinin tamamı katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 23. Anneniz Yaşıyor mu? ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırması

Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor					
	Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam

Anneniz yaşıyor mu?	Yaşiyor	f	65	13	24	102
		%	63,7	12,7	23,5	100,0
	Ölü	f	1	2	0	3
		%	33,3	66,7	0,0	100,0
Toplam	f	66	15	24	105	
	%	62,9	14,3	22,9	100,0	
$\chi^2=7,066$		sd=2		p<,029		

Tablo 23 incelendiğinde; annem yaşıyor cevabı veren toplam 102 öğrenciden, 65 (%63,7) öğrenci katılmıyorum, 13 (%12,7) öğrenci kararsızım, 24 (%23,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Annem hayatta değil cevabı veren öğrencilerden, 1 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 2 (%66,7) öğrenci kararsızım cevabını vermiştir.

Tablo 24. Anneniz Yaşıyor mu? ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırması

		Türkiye geldiğim için mutluyum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Anneniz yaşıyor mu?	Yaşiyor	f	20	9	73	102
		%	19,6	8,8	71,6	100,0
	Ölü	f	0	3	0	3
		%	0,0	100,0	0,0	100,0
Toplam		f	20	12	73	105
		%	19,0	11,4	69,5	100,0
$\chi^2=23,934$		sd=2		p<,000		

Tablo 24 incelendiğinde; annesi yaşayan toplam 102 öğrenciden, 20 (%19,6) öğrenci katılmıyorum, 9 (%8,8) öğrenci kararsızım, 73 (%71,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Annesi ölmüş olan 3 öğrencinin tamamı kararsızım cevabını vermiştir.

Tablo 25. Öğrencinin Yaşına Göre Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorusu karşılaştırması

		Öğretmenlerim Beni Sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Yaş	10	f	0	3	3	6
		%	0,0	50,0	50,0	100,0
	11	f	15	3	7	25
		%	60,0	12,0	28,0	100,0
	12	f	8	2	7	17
		%	47,1	11,8	41,2	100,0
	13	f	20	0	9	29
		%	69,0	0,0	31,0	100,0
	14	f	11	1	7	19
		%	57,9	5,3	36,8	100,0
	15	f	6	1	2	9
		%	66,7	11,1	22,2	100,0
	Toplam	f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
			$\chi^2=19,817$	sd=10	$p<,031$	

Tablo 25 incelendiğinde; yaşa bağlı olarak öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna araştırma gurubundan 10 yaşında olan toplam 6 öğrenciden, 3 (%50) öğrenci kararsızım, 3 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 11 yaşında olan 25 öğrenciden, 15 (%60) öğrenci katılmıyorum, 3 (%12) öğrenci kararsızım, 7 (%28) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 12 yaşında olan 17 öğrenciden, 8 (%47,1) öğrenci katılmıyorum, 2 (%118,8) öğrenci kararsızım, 7 (%41,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 13 yaşında olan 29 öğrenciden, 20 (%69) öğrenci katılmıyorum, 9 (%31) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 14 yaşında olan 19 öğrenciden, 11 (%57,9) öğrenci katılmıyorum 1 (%5,3) öğrenci kararsızım, 7 (%36,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. 14 Yaşında olan 19 öğrenciden, 11 (%57,9) öğrenci katılmıyorum, 1 (%5,3) öğrenci kararsızım, 7 (%36,8) öğrenci katılıyorum cevabını

vermiştir. 15 yaşında olan 9 öğrenciden, 6 (%66,7) öğrenci katılmıyorum, 1 (%11,1) öğrenci kararsızım, 2 (%22,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 26. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Öğretmenlerin Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor			
Frekans		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okul ders kitaplarını anlamıyorum	f	36	8	11	55
	Katılmıyorum				
	%	65,5	14,5	20,0	100,0
	f	2	1	4	7
Kararsızım	%	28,6	14,3	57,1	100,0
	f	22	1	20	43
Katılıyorum	%	51,2	2,3	46,5	100,0
	f	60	10	35	105
Toplam	%	57,1	9,5	33,3	100,0
$\chi^2=12,261$		sd=4		p<,016	

Tablo 26 incelendiğinde; okul ders kitaplarını anlamıyorum ve öğretmenlerin beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, öğretmenlerin beni sevmiyor sorusuna, 36 (%65,5) öğrenci katılmıyorum, 8 (%14,5) öğrenci kararsızım, 11 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren toplam 7 öğrenciden, öğretmenlerin beni sevmiyor sorusuna 2 (%28,6) öğrenci katılmıyorum, 1 (%14,3) öğrenci kararsızım, 4 (%57,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 43 öğrenciden öğretmenlerin beni sevmiyor sorusuna, 22 (%51,2) öğrenci

katılıyorum, 1 (%2,3) öğrenci katılmıyorum, 20 (%46,5) öğrenci kararsızım cevabı vermiştir.

Tablo 27. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırması

		Ailem okuluma gelmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okul ders kitaplarını anlamıyorum	Katılmıyorum	f	40	5	10	55
		%	72,7	9,1	18,2	100,0
	Kararsızım	f	2	2	3	7
		%	28,6	28,6	42,9	100,0
Katılıyorum	f	17	9	17	43	
	%	39,5	20,9	39,5	100,0	
Toplam	f	59	16	30	105	
	%	56,2	15,2	28,6	100,0	
$\chi^2=13,232$		sd=4		p<,010		

Tablo 27 incelendiğinde; okul ders kitaplarını anlamıyorum ve ailem okula gelmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, öğretmenlerin beni sevmiyor sorusuna 40 (%72,7) öğrenci katılmıyorum, 5 (%9,1) öğrenci kararsızım, 10 (%18,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 7 öğrenciden ailem okula gelmiyor sorusuna, 2 (%28,6) öğrenci katılmıyorum, 2 (%28,6) öğrenci kararsızım, 3 (%42,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 43 öğrenciden ailem okula gelmiyor sorusuna 17 (%39,5) öğrenci katılmıyorum, 9 (%20,9) öğrenci kararsızım, 17 (%39,5) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 28. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okul ders kitaplarını anlamıyorum	Katılmıyorum	f	29	8	18	55
		%	52,7	14,5	32,7	100,0
	Kararsızım	f	2	3	2	7
		%	28,6	42,9	28,6	100,0
	Katılıyorum	f	14	11	18	43
		%	32,6	25,6	41,9	100,0
	Toplam	f	45	22	38	105
		%	42,9	21,0	36,2	100,0
$\chi^2=6,445$			sd=4	$p<,166$		

Tablo 28 incelendiğinde, okul ders kitaplarını anlamıyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum sorularının ki-kare tablosuna göre okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna 29 (%52,7) öğrenci katılmıyorum, 8 (%14,5) öğrenci kararsızım, 18 (%32,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 7 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna 2 (%28,6) öğrenci katılmıyorum, 3 (%42,9) öğrenci kararsızım, 2 (%28,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 43 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna 14 (%32,6) öğrenci katılmıyorum, 11 (%25,6) öğrenci kararsızım, 18 (%41,9) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 29. Okul Ders Kitaplarını Anlamıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırması

		Okulu sevmiyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okul ders kitaplarını anlamıyorum	Katılmıyorum	f	38	5	12	55
		%	69,1	9,1	21,8	100,0
Okul ders kitaplarını anlamıyorum	Kararsızım	f	4	1	2	7
		%	57,1	14,3	28,6	100,0
Okul ders kitaplarını anlamıyorum	Katılıyorum	f	22	2	19	43
		%	51,2	4,7	44,2	100,0
Toplam		f	64	8	33	105
		%	61,0	7,6	31,4	100,0
$\chi^2=6,214$		sd=4		p<,184		

Tablo 29 incelendiğinde; okul ders kitaplarını anlamıyorum ve okulu sevmiyorum sorularının ki-kare tablosuna göre okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna 38 (%69,1) öğrenci katılmıyorum, 5 (%9,1) öğrenci kararsızım, 12 (%21,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna, kararsızım cevabını veren 7 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna 4 (%57,1) öğrenci katılmıyorum, 1 (%14,3) öğrenci kararsızım, 2 (%28,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna, katılıyorum cevabı veren 43 öğrenciden okulu sevmiyorum sorusuna 22 (%51,2) öğrenci katılmıyorum, 2 (%4,7) öğrenci kararsızım, 19 (%44,2) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 31. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Ailem okuluma gelmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki		f	36	7	12	55
Türk	Katılmıyorum	%	65,5	12,7	21,8	100,0
öğren-		f	3	6	5	14
cilerle	Kararsızım	%	21,4	42,9	35,7	100,0
Anlaşamı-		f	20	3	13	36
yorum	Katılıyorum	%	55,6	8,3	36,1	100,0
	Toplam	f	59	16	30	105
		%	56,2	15,2	28,6	100,0
$\chi^2=14,060$		sd=4		p<,007		

Tablo 31 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve ailem okuluma gelmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna 36 (%65,5) öğrenci katılmıyorum, 7 (%12,7) öğrenci kararsızım, 12 (%21,8) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren toplam 14 öğrenciden ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 3 (%21,4) öğrenci katılmıyorum, 6 (%42,9) öğrenci kararsızım, 5 (%35,7) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna 20 (%55,6) öğrenci katılmıyorum, 3 (%8,3) öğrenci kararsızım, 13 (%36,1) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 32. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum	Katılmıyorum	f	43	4	8	55
		%	78,2	7,3	14,5	100,0
Türkiye'deki insanlara alışamıyorum	Kararsızım	f	5	2	7	14
		%	35,7	14,3	50,0	100,0
Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum	Katılıyorum	f	13	7	16	36
		%	36,1	19,4	44,4	100,0
Toplam		f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$\chi^2=19,555$		sd=4		p<,001		

Tablo 32 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 43 (%78,2) öğrenci katılmıyorum, 4 (%7,3) öğrenci kararsızım, 8 (%14,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren 14 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 5 (%35,7) öğrenci katılmıyorum, 2 (%14,3) öğrenci kararsızım, 7 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 13 (%36,1) öğrenci katılmıyorum, 7 (%19,4) öğrenci kararsızım, 16 (%44,4) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 33. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum	Katılmıyorum	f	38	8	9	55
		%	69,1	14,5	16,4	100,0
	Kararsızım	f	7	3	4	14
		%	50,0	21,4	28,6	100,0
	Katılıyorum	f	21	4	11	36
		%	58,3	11,1	30,6	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0
$\chi^2=3,70$			sd=4		$p<,444$	

Tablo 33 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna 38 (%69,1) öğrenci katılmıyorum, 8 (%14,5) öğrenci kararsızım, 9 (%16,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 14 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna 7 (%50) öğrenci katılmıyorum, 3 (%21,4) öğrenci kararsızım, 4 (%28,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna 21 (%58,3) öğrenci katılmıyorum, 4 (%11,1) öğrenci kararsızım, 11 (%30,6) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 34. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Sağlık Sorunlarım Var Sorularının Karşılaştırması

		Sağlık sorunlarım var				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki		f	43	4	8	55
Türk	Katılmıyorum	%	78,2	7,3	14,5	100,0
öğrenciler-		f	6	6	2	14
le anlaşa-	Kararsızım	%	42,9	42,9	14,3	100,0
mıyorum		f	20	4	12	36
	Katılıyorum	%	55,6	11,1	33,3	100,0
		f	69	14	22	105
	Toplam	%	65,7	13,3	21,0	100,0
$\chi^2=17,788$			sd=4		p<,001	

Tablo 34 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve sağlık sorunlarım var sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, sağlık sorunlarım var sorusuna 43 (%78,2) öğrenci katılmıyorum, 4 (%7,3) öğrenci kararsızım, 8 (%14,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 14 öğrenciden sağlık sorunlarım var sorusuna 6 (%42) öğrenci katılmıyorum, 6 (%42) öğrenci kararsızım, 2 (%14,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden Sağlık sorunlarım var sorusuna, 20 (%55,6) öğrenci katılmıyorum, 4 (%11,1) öğrenci kararsızım, 12 (%36) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 35. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırması

		Okulu sevmiyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki		f	38	6	11	55
Türk	Katılmıyorum	%	69,1	10,9	20,0	100,0
öğrenci-		f	8	0	6	14
lerle	Kararsızım	%	57,1	0,0	42,9	100,0
anlaşamı-		f	18	2	16	36
yorum	Katılıyorum	%	50,0	5,6	44,4	100,0
		f	64	8	33	105
	Toplam	%	61,0	7,6	31,4	100,0
$\chi^2=8,197$			sd=4		p<,085	

Tablo 35 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve okulu sevmiyorum sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna 38 (%69,1) öğrenci katılmıyorum, 6 (%10,9) öğrenci kararsızım, 11 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 14 öğrenciden okulu sevmiyorum sorusuna 8 (%57,1) öğrenci katılmıyorum, 6 (%42,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden okulu sevmiyorum sorusuna, 18 (%50) öğrenci katılmıyorum, 2 (%5,6) öğrenci kararsızım, 16 (%44,4) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 36. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Kardeşlerimle anlaşıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum	Katılmıyorum	f	11	4	40	55
		%	20,0	7,3	72,7	100,0
Kardeşlerimle anlaşamıyorum	Kararsızım	f	6	1	7	14
		%	42,9	7,1	50,0	100,0
Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum	Katılıyorum	f	2	1	33	36
		%	5,6	2,8	91,7	100,0
Toplam		f	19	6	80	105
		%	18,1	5,7	76,2	100,0
$\chi^2=11,288$			sd=4		$p<,024$	

Tablo 36 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve kardeşlerimle anlaşıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna 11 (%20) öğrenci katılmıyorum, 4 (%7,3) öğrenci kararsızım, 40 (%72,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 14 öğrenciden kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna 6 (%42,9) öğrenci katılmıyorum, 1 (%7,1) öğrenci kararsızım, 7 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna 2 (%5,6) öğrenci katılmıyorum, 1 (%7,1) öğrenci kararsızım, 33 (%91,7) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 37. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması

		Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki Türk öğrenciler-	Katılmıyorum	f	33	10	12	55
		%	60,0	18,2	21,8	100,0
le anlaşamıyorum	Kararsızım	f	4	3	7	14
		%	28,6	21,4	50,0	100,0
yorum	Katılıyorum	f	18	2	16	36
		%	50,0	5,6	44,4	100,0
Toplam		f	55	15	35	105
		%	52,4	14,3	33,3	100,0
$\chi^2=9,857$			sd=4		$p<,043$	

Tablo 37 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna 33 (%60) öğrenci katılmıyorum, 10 (%18,2) öğrenci kararsızım, 12 (%21,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 14 öğrenciden evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 4 (%28,6) öğrenci katılmıyorum, 3 (%21,4) öğrenci kararsızım, 7 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 18 (%50) öğrenci katılmıyorum, 2 (%5,6) öğrenci kararsızım, 16 (%44,4) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 38. Okuldaki Türk Öğrencilerle Anlaşamıyorum ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'ye geldiğim için mutluyum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum	Katılmıyorum	f	7	8	40	55
		%	12,7	14,5	72,7	100,0
le anlaşamıyorum	Kararsızım	f	5	0	9	14
		%	35,7	0,0	64,3	100,0
mı-yorum	Katılıyorum	f	8	4	24	36
		%	22,2	11,1	66,7	100,0
Toplam		f	20	12	73	105
		%	19,0	11,4	69,5	100,0
$\chi^2=5,635$		sd=4			$p<,228$	

Tablo 38 incelendiğinde; okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum ve Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorularının ki-kare tablosuna göre okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 55 öğrenciden, Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna, 7 (%12,7) öğrenci katılmıyorum, 8 (%14,5) öğrenci kararsızım, 40 (%72,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 14 öğrenciden, Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna 5 (%35,7) öğrenci katılmıyorum, 9 (%64,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 36 öğrenciden, Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna, 8 (%22,2) öğrenci katılmıyorum, 4 (%11,1) öğrenci kararsızım, 24 (%66,7) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 39. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi konuş- makta zorlanı- yorum	Katılmıyorum	f	46	7	17	70
		%	65,7	10,0	24,3	100,0
	Kararsızım	f	2	2	4	8
		%	25,0	25,0	50,0	100,0
	Katılıyorum	f	12	1	14	27
		%	44,4	3,7	51,9	100,0
Toplam		f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
$\chi^2=11,261$			sd=4		$p<,024$	

Tablo 39 incelendiğinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum ve öğretmenlerim beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 70 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna 46 (%65,7) öğrenci katılmıyorum, 7 (%10) öğrenci kararsızım, 17 (%24,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 8 öğrenciden öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna 2 (%25) öğrenci katılmıyorum, 2 (%25) öğrenci kararsızım, 4 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 27 öğrenciden öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna 12 (%44,4) öğrenci katılmıyorum, 1 (%3,7) öğrenci kararsızım, 14 (%51,9) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 41. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	39	11	20	70
		%	55,7	15,7	28,6	100,0
	Kararsızım	f	2	3	3	8
		%	25,0	37,5	37,5	100,0
	Katılıyorum	f	4	8	15	27
		%	14,8	29,6	55,6	100,0
Toplam	f	45	22	38	105	
	%	42,9	21,0	36,2	100,0	
$\chi^2=15,106$			sd=4		$p<,004$	

Tablo 41 incelendiğinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum sorularının ki-kare tablosuna göre Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 70 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna 39 (%55,7) öğrenci katılmıyorum, 11 (%15,7) öğrenci kararsızım, 20 (%28,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 8 öğrenciden sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 2 (%25) öğrenci katılmıyorum, 3 (%37,5) öğrenci kararsızım, 3 (%37,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 27 öğrenciden sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 4 (%14,8) öğrenci katılmıyorum, 8 (%29,6) öğrenci kararsızım, 15 (%55) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 42. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi konuş- makta zorlanı- yorum	Katılmıyorum	f	46	11	13	70
		%	65,7	15,7	18,6	100,0
	Kararsızım	f	5	0	3	8
		%	62,5	0,0	37,5	100,0
	Katılıyorum	f	10	2	15	27
		%	37,0	7,4	55,6	100,0
Toplam	f	61	13	31	105	
	%	58,1	12,4	29,5	100,0	
$\chi^2=14,159$			sd=4		$p<,007$	

Tablo 42 incelendiğinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum ve Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre, Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 70 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 46 (%65,7) öğrenci katılmıyorum, 11 (%15,7) öğrenci kararsızım, 13 (%18,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 8 öğrenciden Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 5 (%62,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%37,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 27 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 10 (%37) öğrenci katılmıyorum, 2 (%7,4) öğrenci kararsızım, 15 (%55) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 43. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi konuş-	Katılmıyorum	f	47	8	15	70
		%	67,1	11,4	21,4	100,0
makta zorlanı-	Kararsızım	f	3	3	2	8
		%	37,5	37,5	25,0	100,0
yorum	Katılıyorum	f	16	4	7	27
		%	59,3	14,8	25,9	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0
$\chi^2=4,691$		sd=4		p<,320		

Tablo 43 incelendiğinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum ve arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 70 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 47 (%67,1) öğrenci katılmıyorum, 8 (%11,4) öğrenci kararsızım, 15 (%21,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 8 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna 3 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%37,5) öğrenci kararsızım, 2 (%25) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 27 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna 16 (%59,3) öğrenci katılmıyorum, 4 (%14,8) öğrenci kararsızım, 7 (%25) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 44. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Okulu sevmiyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi konuş-	Katılmıyorum	f	45	6	19	70
		%	64,3	8,6	27,1	100,0
makta zorlanı-	Kararsızım	f	3	2	3	8
		%	37,5	25,0	37,5	100,0
yorum	Katılıyorum	f	16	0	11	27
		%	59,3	0,0	40,7	100,0
Toplam		f	64	8	33	105
		%	61,0	7,6	31,4	100,0

$\chi^2=7,423$ sd=4   p<,115

Tablo 44 incelendiğinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum ve okulu sevmiyorum sorularının ki-kare tablosuna göre Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 70 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna 45 (%64,3) öğrenci katılmıyorum, 6 (%8,6) öğrenci kararsızım, 19 (%27,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 8 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna 3 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 2 (%25) öğrenci kararsızım, 2 (%37,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 27 öğrenciden okulu sevmiyorum sorusuna, 16 (%59,3) öğrenci katılmıyorum, 11 (%40,7) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 45. Türkçeyi Konuşmakta Zorlanıyorum ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'ye geldiğim için mutluyum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi konuş-	Katılmıyorum	f	12	11	47	70
		%	17,1	15,7	67,1	100,0
makta zorlanı-	Kararsızım	f	2	0	6	8
		%	25,0	0,0	75,0	100,0
yorum	Katılıyorum	f	6	1	20	27
		%	22,2	3,7	74,1	100,0
Toplam		f	20	12	73	105
		%	19,0	11,4	69,5	100,0

$\chi^2=4,046$ sd=4   p<,400

Tablo 45 incelendiğinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum ve Türkiye geldiğim için mutluyum ki-kare tablosuna göre Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 70 öğrenciden, Türkiye geldiğim için mutluyum sorusuna 12 (%17,1) öğrenci katılmıyorum, 11 (%15,7) öğrenci kararsızım, 47 (%67,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna, kararsızım cevabını veren toplam 8 öğrenciden Türkiye geldiğim için mutluyum sorusuna, 2 (%25) öğrenci katılmıyorum, 6 (%75) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 27 öğrenciden Türkiye geldiğim için mutluyum sorusuna, 6 (%22,2) öğrenci katılmıyorum, 1 (%3,7) öğrenci kararsızım, 20 (%47,1) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 46. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Öğretmen- lerimin	Katılmıyorum	f	36	13	12	61
		%	59,0	21,3	19,7	100,0
anlattıkları- rını anlamı- yorum	Kararsızım	f	2	2	8	12
		%	16,7	16,7	66,7	100,0
	Katılıyorum	f	7	7	18	32
		%	21,9	21,9	56,3	100,0
Toplam		f	45	22	38	105
		%	42,9	21,0	36,2	100,0
$\chi^2=20,283$			sd=4			p<,000

Tablo 46 incelendiğinde; öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum sorularının ki-kare tablosuna göre öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 61 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 36 (%59) öğrenci katılmıyorum, 13 (%21,3) öğrenci kararsızım, 12 (%19,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 12 öğrenciden sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 2 (%16,7) öğrenci katılmıyorum, 2 (%16,7) öğrenci kararsızım, 8 (%66,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 7 (%21,9) öğrenci katılmıyorum, 7 (%21,9) öğrenci kararsızım, 18 (%56,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 47. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Öğretmen- lerimin	Katılmıyorum	f	44	5	12	61
		%	72,1	8,2	19,7	100,0
anlattık- larını	Kararsızım	f	5	3	4	12
		%	41,7	25,0	33,3	100,0
anlamı- yorum	Katılıyorum	f	12	5	15	32
		%	37,5	15,6	46,9	100,0
Toplam		f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$\chi^2=12,968$		sd=4				p<,010

Tablo 47 incelendiğinde; öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum ve Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna, katılmıyorum cevabı veren 61 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 44 (%72,1) öğrenci katılmıyorum, 5 (%8,2) öğrenci kararsızım, 12 (%19,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna, kararsızım cevabını veren toplam 12 öğrenciden Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 5 (%41,7) öğrenci katılmıyorum, 3 (%25) öğrenci kararsızım, 4 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna 12 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 5 (%15,6) öğrenci kararsızım, 15 (%46,9) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 48. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Okulu sevmiyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum	Katılmıyorum	f	44	6	11	61
		%	72,1	9,8	18,0	100,0
	Kararsızım	f	8	0	4	12
		%	66,7	0,0	33,3	100,0
	Katılıyorum	f	12	2	18	32
		%	37,5	6,3	56,3	100,0
Toplam	f	64	8	33	105	
	%	61,0	7,6	31,4	100,0	
$\chi^2=15,359$		sd=4				p<,004

Tablo 48 incelendiğinde; öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum ve okulu sevmiyorum ki-kare tablosuna göre, öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı 61 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna, 44 (%72,1) öğrenci katılmıyorum, 6 (%9,8) öğrenci kararsızım, 11 (%18) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 12 öğrenciden okulu sevmiyorum sorusuna, 8 (%66,7) öğrenci katılmıyorum, 4 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden okulu sevmiyorum sorusuna, 12 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 2 (%6,3) öğrenci kararsızım, 18 (%56,3) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 49. Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlamıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması

Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz						
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Öğretmen-	Katılmıyorum	f	39	8	14	61
		%	63,9	13,1	23,0	100,0
anlattık-	Kararsızım	f	4	1	7	12
		%	33,3	8,3	58,3	100,0
anlamıy-	Katılıyorum	f	12	6	14	32
		%	37,5	18,8	43,8	100,0
Toplam		f	55	15	35	105
		%	52,4	14,3	33,3	100,0
$\chi^2=9,805$			sd=4		p<,044	

Tablo 49 incelendiğinde; öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum ve evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorularının ki-kare tablosuna göre öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 61 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 39 (%63,9) öğrenci katılmıyorum, 8 (%13,1) öğrenci kararsızım, 14 (%23) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 12 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 4 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 1 (%8,3) öğrenci kararsızım, 7 (%58,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 12 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 6 (%18,8) öğrenci kararsızım, 14 (%43,8) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 50. Evde Ödevlerini Yapamıyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	42	6	15	63
		%	66,7	9,5	23,8	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	3	1	6	10
		%	30,0	10,0	60,0	100,0
	Katılıyorum	f	15	3	14	32
		%	46,9	9,4	43,8	100,0
Toplam		f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
$\chi^2=7,772$			sd=4			p<,100

Tablo 50 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve öğretmenlerim beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 42 (%66,7) öğrenci katılmıyorum, 6 (%9,5) öğrenci kararsızım, 15 (%23,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 3 (%30) öğrenci katılmıyorum, 1 (%10) öğrenci kararsızım, 6 (%60) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 15 (%46,9) öğrenci katılmıyorum, 3 (%9,4) öğrenci kararsızım, 14 (%43,8) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 51. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırması

		Türklerin örf ve adetlerine alışamadım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	46	7	10	63
		%	73,0	11,1	15,9	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	6	2	2	10
		%	60,0	20,0	20,0	100,0
	Katılıyorum	f	12	5	15	32
		%	37,5	15,6	46,9	100,0
Toplam		f	64	14	27	105
		%	61,0	13,3	25,7	100,0
$\chi^2=13,158$			sd=4			p<,011

Tablo 51 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 46 (%73) öğrenci katılmıyorum, 7 (%11,1) öğrenci kararsızım, 10 (%15,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 6 (%60) öğrenci katılmıyorum, 2 (%20) öğrenci kararsızım, 2 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna 12 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 5 (%15,6) öğrenci kararsızım, 15 (%46,9) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 52. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Ailem okuluma gelmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	41	6	16	63
		%	65,1	9,5	25,4	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	2	4	4	10
		%	20,0	40,0	40,0	100,0
	Katılıyorum	f	16	6	10	32
		%	50,0	18,8	31,3	100,0
Toplam		f	59	16	30	105
		%	56,2	15,2	28,6	100,0
$\chi^2=9,828$		sd=4				p<,043

Tablo 52 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve ailem okuluma gelmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 41 (%65,1) öğrenci katılmıyorum, 6 (%9,5) öğrenci kararsızım, 16 (%25,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 2 (%20) öğrenci katılmıyorum, 4 (%40) öğrenci kararsızım, 4 (%40) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 16 (%50) öğrenci katılmıyorum, 6 (%18,8) öğrenci kararsızım, 10 (%31,3) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 53. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	34	10	19	63
		%	54,0	15,9	30,2	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	1	3	6	10
		%	10,0	30,0	60,0	100,0
	Katılıyorum	f	10	9	13	32
		%	31,3	28,1	40,6	100,0
Toplam		f	45	22	38	105
		%	42,9	21,0	36,2	100,0
$\chi^2=9,666$		sd=4		p<,046		

Tablo 53 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 34 (%54) öğrenci katılmıyorum, 10 (%15,9) öğrenci kararsızım, 19 (%30,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 1 (%10) öğrenci katılmıyorum, 3 (%30) öğrenci kararsızım, 6 (%60) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 10 (%31,3) öğrenci katılmıyorum, 9 (%28,1) öğrenci kararsızım, 13 (%40,6) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 54. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	44	8	11	63
		%	69,8	12,7	17,5	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	7	1	2	10
		%	70,0	10,0	20,0	100,0
	Katılıyorum	f	10	4	18	32
		%	31,3	12,5	56,3	100,0
Toplam		f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$\chi^2=16,916$		sd=4				p<,002

Tablo 54 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 44 (%69,8) öğrenci katılmıyorum, 8 (%12,7) öğrenci kararsızım, 11 (%17,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 7 (%70) öğrenci katılmıyorum, 1 (%10) öğrenci kararsızım, 2 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 10 (%31,3) öğrenci katılmıyorum, 4 (%12,5) öğrenci kararsızım, 18 (%56,3) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 55. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	47	6	10	63
		%	74,6	9,5	15,9	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	5	3	2	10
		%	50,0	30,0	20,0	100,0
	Katılıyorum	f	14	6	12	32
		%	43,8	18,8	37,5	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0
$\chi^2=11,061$			sd=4			p<,026

Tablo 55 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 47 (%74,6) öğrenci katılmıyorum, 6 (%9,5) öğrenci kararsızım, 10 (%15,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 5 (%50) öğrenci katılmıyorum, 3 (%30) öğrenci kararsızım, 2 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 14 (%43,8) öğrenci katılmıyorum, 6 (%18,8) öğrenci kararsızım, 12 (%37,5) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 56. Evde Ödevlerini Yapamıyorum ve Para Kazanmak İçin Çalışmak Zorundayım Sorularının Karşılaştırılması

		Para kazanmak için çalışmak zorundayım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	40	8	15	63
		%	63,5	12,7	23,8	100,0
ödevlerimi	Kararsızım	f	2	5	3	10
		%	20,0	50,0	30,0	100,0
yapamıyorum	Katılıyorum	f	18	3	11	32
		%	56,3	9,4	34,4	100,0
Toplam		f	60	16	29	105
		%	57,1	15,2	27,6	100,0
$\chi^2=12,662$			sd=4			p<,013

Tablo 56 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve para kazanmak için çalışmak zorundayım sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 40 (%63,5) öğrenci katılmıyorum, 8 (%12,7) öğrenci kararsızım, 15 (%23,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 2 (%20) öğrenci katılmıyorum, 5 (%50) öğrenci kararsızım, 3 (%30) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 18 (%56,3) öğrenci katılmıyorum, 3 (%9,4) öğrenci kararsızım, 12 (%34,4) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 57. Evde Ödevlerimi Yapamıyorum ve Kardeşlerimle Anlaşıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Kardeşlerimle anlaşıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	12	1	50	63
		%	19,0	1,6	79,4	100,0
ödevlerimi yapamıyorum	Kararsızım	f	2	3	5	10
		%	20,0	30,0	50,0	100,0
	Katılıyorum	f	5	2	25	32
		%	15,6	6,3	78,1	100,0
Toplam		f	19	6	80	105
		%	18,1	5,7	76,2	100,0
$\chi^2=13,374$			sd=4			p<,010

Tablo 57 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapamıyorum ve kardeşlerimle anlaşıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 63 öğrenciden, kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 12 (%19) öğrenci katılmıyorum, 1 (%1,6) öğrenci, kararsızım 50 (%79,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 10 öğrenciden, kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 2 (%20) öğrenci katılmıyorum, 3 (%50) öğrenci kararsızım, 5 (%50) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, kardeşlerimle anlaşıyorum sorusuna, 5 (%15,6) öğrenci katılmıyorum, 2 (%6,3) öğrenci kararsızım, 25 (%78,1) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 58. Evde Ödevlerimi Yapmamda Bana Yardımcı Olacak Kimse Yok ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok	Katılmıyorum	f	36	6	8	50
		%	72,0	12,0	16,0	100,0
	Kararsızım	f	5	0	6	11
		%	45,5	0,0	54,5	100,0
	Katılıyorum	f	19	4	21	44
		%	43,2	9,1	47,7	100,0
	Toplam	f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
$\chi^2=13,800$			sd=4			$p<,008$

Tablo 58 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok ve öğretmenlerim beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok sorusuna katılmıyorum cevabı veren 50 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 36 (%72) öğrenci katılmıyorum, 6 (%12) öğrenci kararsızım, 8 (%16) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 11 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 5 (%45,5) öğrenci katılmıyorum, 6 (%54,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok sorusuna katılıyorum cevabı veren 44 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 19 (%43,2) öğrenci katılmıyorum, 4 (%9,1) öğrenci kararsızım, 21 (%47,7) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 59. Evde Ödevlerimi Yapmamda Bana Yardımcı Olacak Kimse Yok ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması

		Türklerin örf ve adetlerine alışamadım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evde	Katılmıyorum	f	38	1	11	50
		%	76,0	2,0	22,0	100,0
ödevlerimi	Kararsızım	f	5	3	3	11
		%	45,5	27,3	27,3	100,0
yapmamda	Katılıyorum	f	21	10	13	44
		%	47,7	22,7	29,5	100,0
bana	Toplam	f	64	14	27	105
		%	61,0	13,3	25,7	100,0
kimse yok						
		$\chi^2=13,415$	sd=4		p<,009	

Tablo 59 incelendiğinde; evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok ve Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorularının ki-kare tablosuna göre; evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok sorusuna katılmıyorum cevabını veren 50 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 38 (%76) öğrenci katılmıyorum, 1 (%2) öğrenci kararsızım, 11 (%22) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok sorusuna kararsızım cevabını veren toplam 11 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 5 (%45,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%27,3) öğrenci kararsızım, 3 (%27,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok sorusuna katılıyorum cevabı veren 44 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 21 (%47,7) öğrenci katılmıyorum, 10 (%22,7) öğrenci kararsızım, 13 (%29,5) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 60. Derslerde Kullanılmak Üzere İstenen Materyalleri Alamıyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Derslerde kullanıl- mak üzere istenen materyal- leri	Katılmıyorum	f	27	4	3	34
		%	79,4	11,8	8,8	100,0
alamıyo- rum	Kararsızım	f	16	3	11	30
		%	53,3	10,0	36,7	100,0
Toplam	Katılıyorum	f	17	3	21	41
		%	41,5	7,3	51,2	100,0
		f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
		$\chi^2=15,349$	sd=4		p<,004	

Tablo 60 incelendiğinde; derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum ve öğretmenlerim beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 34 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 27 (%79,4) öğrenci katılmıyorum, 4 (%11,8) öğrenci kararsızım, 3 (%8,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 30 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 16 (%53,3) öğrenci katılmıyorum, 3 (%10) öğrenci kararsızım, 11 (%36,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 41 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna 17 (%41,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%7,3) öğrenci kararsızım, 21 (%51,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 61. Derslerde Kullanılmak Üzere İstenen Materyalleri Alamıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması

		Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum	Katılmıyorum	f	25	3	6	34
		%	73,5	8,8	17,6	100,0
Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz	Kararsızım	f	13	6	11	30
		%	43,3	20,0	36,7	100,0
Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum	Katılıyorum	f	17	6	18	41
		%	41,5	14,6	43,9	100,0
Toplam		f	55	15	35	105
		%	52,4	14,3	33,3	100,0
		$\chi^2=9,688$	sd=4		p<,046	

Tablo 61 incelendiğinde; derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum ve evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorularının ki-kare tablosuna göre; derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 34 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 25 (%73,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%8,8) öğrenci kararsızım, 6 (%17,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 30 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 13 (%43,3) öğrenci katılmıyorum, 6 (%20) öğrenci kararsızım, 11 (%36,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 41 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna 17 (%41,5) öğrenci katılmıyorum, 6 (%14,6) öğrenci kararsızım, 18 (%43,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 62. Verimli Ders Çalışma Yöntemlerini Bilmiyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum	Katılmıyorum	f	27	6	11	44
		%	61,4	13,6	25,0	100,0
	Kararsızım	f	4	5	4	13
		%	30,8	38,5	30,8	100,0
	Katılıyorum	f	14	11	23	48
		%	29,2	22,9	47,9	100,0
Toplam		f	45	22	38	105
		%	42,9	21,0	36,2	100,0
$\chi^2=12,625$			sd=4			$p<,013$

Tablo 62 incelendiğinde; verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 44 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 27 (%61,4) öğrenci katılmıyorum, 6 (%13,6) öğrenci kararsızım, 11 (%25) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 13 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 4 (%30,8) öğrenci katılmıyorum, 5 (%38,5) öğrenci kararsızım, 4 (%30,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 48 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 14 (%29,2) öğrenci katılmıyorum, 11 (%22,9) öğrenci kararsızım, 23 (%47,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 63. Verimli Ders Çalışma Yöntemlerini Bilmiyorum ve Okulu Sevmiyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Okulu sevmiyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Verimli	Katılmıyorum	f	36	1	7	44
		%	81,8	2,3	15,9	100,0
ders çalışma yöntem-	Kararsızım	f	5	0	8	13
		%	38,5	0,0	61,5	100,0
lerini bilmi-	Katılıyorum	f	23	7	18	48
		%	47,9	14,6	37,5	100,0
yorum	Toplam	f	64	8	33	105
		%	61,0	7,6	31,4	100,0
$\chi^2=18,942$			sd=4			p<,001

Tablo 63 incelendiğinde; verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum ve okulu sevmiyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 44 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna, 36 (%81,8) öğrenci katılmıyorum, 1 (%2,3) öğrenci kararsızım, 7 (%15,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 13 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna, 5 (%38,5) öğrenci katılmıyorum, 8 (%61,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 48 öğrenciden, okulu sevmiyorum sorusuna, 23 (%47,9) öğrenci katılmıyorum, 7 (%14,6) öğrenci kararsızım, 18 (%37,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 64. Öğrencinin Okulda Bir Olay Olduğunda Korkuyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Ailem okuluma gelmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda bir olay oldu- ğunda	Katılmıyorum	f	36	12	10	58
		%	62,1	20,7	17,2	100,0
korku- yorum	Kararsızım	f	5	3	6	14
		%	35,7	21,4	42,9	100,0
	Katılıyorum	f	18	1	14	33
		%	54,5	3,0	42,4	100,0
Toplam		f	59	16	30	105
		%	56,2	15,2	28,6	100,0
$\chi^2=11,950$		sd=4		p<,018		

Tablo 64 incelendiğinde; okulda bir olay olduğunda korkuyorum ve ailem okuluma gelmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 58 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 36 (%62,1) öğrenci katılmıyorum, 12 (%20,7) öğrenci kararsızım, 10 (%17,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 14 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 5 (%35,7) öğrenci katılmıyorum, 3 (%21,4) öğrenci kararsızım, 6 (%42,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 33 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 18 (%54,5) öğrenci katılmıyorum, 1 (%3) öğrenci kararsızım, 14 (%42,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 65. Okulda Bir Olay Olduğunda Korkuyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda	Katılmıyorum	f	43	10	5	58
		%	74,1	17,2	8,6	100,0
bir olay	Kararsızım	f	7	2	5	14
		%	50,0	14,3	35,7	100,0
olduğun- da korku- yorum	Katılıyorum	f	16	3	14	33
		%	48,5	9,1	42,4	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0
$\chi^2=15,288$		sd=4		p<,004		

Tablo 65 incelendiğinde; okulda bir olay olduğunda korkuyorum ve arkadaşlarım sürekli beni dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 58 öğrenciden, arkadaşlarım sürekli beni dışlıyor sorusuna, 43 (%74,1) öğrenci katılmıyorum, 10 (%17,2) öğrenci kararsızım, 5 (%8,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 14 öğrenciden, arkadaşlarım sürekli beni dışlıyor sorusuna, 7 (%50) öğrenci katılmıyorum, 2 (%14,3) öğrenci kararsızım, 5 (%35,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 33 öğrenciden, arkadaşlarım sürekli beni dışlıyor sorusuna, 16 (%48,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%9,1) öğrenci kararsızım, 14 (%42,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 66. Okulda Bir Olay Olduğunda Korkuyorum ve Para Kazanmak İçin Çalışmak Zorundayım Sorularının Karşılaştırması

		Para kazanmak için çalışmak zorundayım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda bir olay olduğun- da korku- yorum	Katılmıyorum	f	37	7	14	58
		%	63,8	12,1	24,1	100,0
	Kararsızım	f	5	6	3	14
		%	35,7	42,9	21,4	100,0
	Katılıyorum	f	18	3	12	33
		%	54,5	9,1	36,4	100,0
Toplam		f	60	16	29	105
		%	57,1	15,2	27,6	100,0
$x^2=11,184$			$sd=4$		$p<,025$	

Tablo 66 incelendiğinde; okulda bir olay olduğunda korkuyorum ve para kazanmak için çalışmak zorundayım sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 58 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 37 (%63,8) öğrenci katılmıyorum, 7 (%12,1) öğrenci kararsızım, 14 (%24,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 14 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 5 (%35,7) öğrenci katılmıyorum, 6 (%42,9) öğrenci kararsızım, 3 (%21,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 33 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 18 (%54,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%9,1) öğrenci kararsızım, 12 (%36,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 67. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	46	6	12	64
		%	71,9	9,4	18,8	100,0
zorlanıyorum	Kararsızım	f	2	1	9	12
		%	16,7	8,3	75,0	100,0
	Katılıyorum	f	12	3	14	29
		%	41,4	10,3	48,3	100,0
Toplam		f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
$\chi^2=19,448$			sd=4			p<,001

Tablo 67 incelendiğinde; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum ve öğretmenlerim beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 64 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 46 (%71,9) öğrenci katılmıyorum, 6 (%9,4) öğrenci kararsızım, 12 (%18,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 12 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 2 (%16,7) öğrenci katılmıyorum, 1 (%8,3) öğrenci kararsızım, 9 (%75) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 29 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 12 (%41,4) öğrenci katılmıyorum, 3 (%10,3) öğrenci kararsızım, 14 (%48,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 68. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Ailem Okula Gelmiyor Sorularının Karşılaştırması

		Ailem okuluma gelmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi anlamak-ta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	44	9	11	64
		%	68,8	14,1	17,2	100,0
Zorlanıyorum	Kararsızım	f	6	1	5	12
		%	50,0	8,3	41,7	100,0
	Katılıyorum	f	9	6	14	29
		%	31,0	20,7	48,3	100,0
Toplam		f	59	16	30	105
		%	56,2	15,2	28,6	100,0
$\chi^2=13,708$			sd=4			p<,008

Tablo 68 incelendiğinde; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum ve ailem okuluma gelmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 64 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 44 (%68,8) öğrenci katılmıyorum, 9 (%14,1) öğrenci kararsızım, 11 (%17,2) öğrenci katılıyorum, cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 12 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 6 (%50) öğrenci katılmıyorum, 1 (%8,3) öğrenci kararsızım, 5 (%41,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 29 öğrenciden, ailem okuluma gelmiyor sorusuna, 9 (%31) öğrenci katılmıyorum, 6 (%20,7) öğrenci kararsızım, 14 (%48,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 69. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	37	8	19	64
		%	57,8	12,5	29,7	100,0
zorlanıyorum	Kararsızım	f	3	5	4	12
		%	25,0	41,7	33,3	100,0
	Katılıyorum	f	5	9	15	29
		%	17,2	31,0	51,7	100,0
Toplam		f	45	22	38	105
		%	42,9	21,0	36,2	100,0
$\chi^2=17,428$			sd=4			p<,002

Tablo 69 incelendiğinde; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 64 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 37 (%57,8) öğrenci katılmıyorum, 8 (%12,5) öğrenci kararsızım, 19 (%29,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 12 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 3 (%25) öğrenci katılmıyorum, 5 (%41,7) öğrenci kararsızım, 4 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 29 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 5 (%17,2) öğrenci katılmıyorum, 9 (%31) öğrenci kararsızım, 15 (%51,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 70. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	46	8	10	64
		%	71,9	12,5	15,	100,0
zorlanıyorum	Kararsızım	f	4	5	3	12
		%	33,3	41,7	25,0	100,0
	Katılıyorum	f	16	2	11	29
		%	55,2	6,9	37,9	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0
$\chi^2=14,685$			sd=4			p<,005

Tablo 70 incelendiğinde; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum ve arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 64 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 46 (%71,9) öğrenci katılmıyorum, 8 (%12,5) öğrenci kararsızım, 10 (%15,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 12 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 4 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 5 (%41,7) öğrenci kararsızım, 3 (%25) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 29 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 16 (%55,2) öğrenci katılmıyorum, 2 (%6,9) öğrenci kararsızım, 11 (%37,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 71. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Para Kazanmak İçin Çalışmak Zorundayım Sorularının Karşılaştırması

		Para kazanmak için çalışmak zorundayım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	44	9	11	64
		%	68,8	14,1	17,2	100,0
zorlanıyorum	Kararsızım	f	4	4	4	12
		%	33,3	33,3	33,3	100,0
	Katılıyorum	f	12	3	14	29
		%	41,4	10,3	48,3	100,0
Toplam		f	60	16	29	105
		%	57,1	15,2	27,6	100,0
$\chi^2=14,197$		sd=4		p<,007		

Tablo 71 incelendiğinde; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum ve para kazanmak için çalışmak zorundayım sorularının ki-kare tablosuna göre; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 64 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 44 (%68,8) öğrenci katılmıyorum, 9 (%14,1) öğrenci kararsızım, 11 (%17,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 12 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 4 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 4 (%33,3) öğrenci kararsızım, 4 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 29 öğrenciden, para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusuna, 12 (%41,4) öğrenci katılmıyorum, 3 (%10,3) öğrenci kararsızım, 14 (%48,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 72. Türkçeyi Anlamakta Zorlanıyorum ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması

		Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum	Katılmıyorum	f	38	7	19	64
		%	59,4	10,9	29,7	100,0
zorlanıyorum	Kararsızım	f	5	5	2	12
		%	41,7	41,7	16,7	100,0
	Katılıyorum	f	12	3	14	29
		%	41,4	10,3	48,3	100,0
Toplam		f	55	15	35	105
		%	52,4	14,3	33,3	100,0
$\chi^2=11,844$			sd=4		$p<,019$	

Tablo 72 incelendiğinde; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum ve evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorularının ki-kare tablosuna göre; Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 64 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 38 (%59,4) öğrenci katılmıyorum, 7 (%10,9) öğrenci kararsızım, 19 (%29,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 12 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 5 (%41,7) öğrenci katılmıyorum, 5 (%41,7) öğrenci kararsızım, 2 (%16,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 29 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 12 (%41,4) öğrenci katılmıyorum, 3 (%10,3) öğrenci kararsızım, 14 (%48,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 73. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Öğretmenlerim Beni Sevmiyor Sorularının Karşılaştırılması

		Öğretmenlerim beni sevmiyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Katılmıyorum	f	50	6	17	73
		%	68,5	8,2	23,3	100,0
	Kararsızım	f	2	1	6	9
		%	22,2	11,1	66,7	100,0
	Katılıyorum	f	8	3	12	23
		%	34,8	13,0	52,2	100,0
Toplam		f	60	10	35	105
		%	57,1	9,5	33,3	100,0
$\chi^2=13,692$		sd=4				p<,008

Tablo 73 incelendiğinde; okulda kendimi yalnız hissediyorum ve öğretmenlerim beni sevmiyor sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 73 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 50 (%68,5) öğrenci katılmıyorum, 6 (%8,2) öğrenci kararsızım, 17 (%23,3) katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 9 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna, 2 (%22,2) öğrenci katılmıyorum, 1 (%11,1) öğrenci kararsızım, 6 (%66,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 23 öğrenciden, öğretmenlerim beni sevmiyor sorusuna 8 (%34,8) öğrenci katılmıyorum, 3 (%13) öğrenci kararsızım, 12 (%52,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 74. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması

		Türklerin örf ve adetlerine alışamadım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Katılmıyorum	f	52	10	11	73
		%	71,2	13,7	15,1	100,0
yalnız hissediyorum	Kararsızım	f	4	2	3	9
		%	44,4	22,2	33,3	100,0
yorum	Katılıyorum	f	8	2	13	23
		%	34,8	8,7	56,5	100,0
Toplam		f	64	14	27	105
		%	61,0	13,3	25,7	100,0
$\chi^2=17,074$			sd=4		p<,002	

Tablo 74 incelendiğinde; okulda kendimi yalnız hissediyorum ve Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 73 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 52 (%71,2) öğrenci katılmıyorum, 10 (%13,7) öğrenci kararsızım, 11 (%15,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 9 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 4 (%44,4) öğrenci katılmıyorum, 2 (%22,2) öğrenci kararsızım, 3 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 23 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 8 (%34,8) öğrenci katılmıyorum, 2 (%8,7) öğrenci kararsızım, 13 (%56,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 75. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Sınavlarda Başarısız Oluyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Sınavlarda başarısız oluyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Katılmıyorum	f	40	12	21	73
		%	54,8	16,4	28,8	100,0
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Kararsızım	f	2	4	3	9
		%	22,2	44,4	33,3	100,0
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Katılıyorum	f	3	6	14	23
		%	13,0	26,1	60,9	100,0
Toplam		f	45	22	38	105
		%	42,9	21,0	36,2	100,0
$\chi^2=16,464$		sd=4		p<,002		

Tablo 75 incelendiğinde; okulda kendimi yalnız hissediyorum ve sınavlarda başarısız oluyorum ki-kare tablosuna göre; okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 73 öğrenciden; sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 40 (%54,8) öğrenci katılmıyorum, 12 (%16,4) öğrenci kararsızım, 21 (%28,8) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 9 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 2 (%22,2) öğrenci katılmıyorum, 4 (%44,4) öğrenci kararsızım, 3 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 23 öğrenciden, sınavlarda başarısız oluyorum sorusuna, 3 (%13) öğrenci katılmıyorum, 6 (%26,1) öğrenci kararsızım, 14 (%60,9) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 76. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Katılmıyorum	f	52	10	11	73
		%	71,2	13,7	15,1	100,0
	Kararsızım	f	4	2	3	9
		%	44,4	22,2	33,3	100,0
	Katılıyorum	f	5	1	17	23
		%	21,7	4,3	73,9	100,0
Toplam		f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$\chi^2=30,256$			sd=4			p<,000

Tablo 76 incelendiğinde; okulda kendimi yalnız hissediyorum ve Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 73 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 52 (%71,2) öğrenci katılmıyorum, 10 (%13,7) öğrenci kararsızım, 11 (%15,1) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 9 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 4 (%44,4) öğrenci katılmıyorum, 2 (%22,2) öğrenci kararsızım, 3 (%33,3) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 23 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 5 (%21,7) öğrenci katılmıyorum, 1 (%4,3) öğrenci kararsızım, 17 (%73,9) öğrenci katılıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 77. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda kendimi yalnız hissediyorum	Katılmıyorum	f	54	8	11	73
		%	74,0	11,0	15,1	100,0
yalnız hissediyorum	Kararsızım	f	5	3	1	9
		%	55,6	33,3	11,1	100,0
yalnız hissediyorum	Katılıyorum	f	7	4	12	23
		%	30,4	17,4	52,2	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0
$\chi^2=19,493$			sd=4			p<,001

Tablo 77 incelendiğinde; okulda kendimi yalnız hissediyorum ve arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 73 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 54 (%74) öğrenci katılmıyorum, 8 (%11) öğrenci kararsızım, 11 (%15,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 9 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 5 (%55,6) öğrenci katılmıyorum, 3 (%33,3) öğrenci kararsızım, 1 (%11,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 23 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna 7 (%30,4) öğrenci katılmıyorum, 4 (%17,4) öğrenci kararsızım, 12 (%52,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 78. Okulda Kendimi Yalnız Hissediyorum ve Sağlık Sorunlarım Var Sorularının Karşılaştırılması

		Sağlık sorunlarım var				
			Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Okulda	Katılmıyorum	f	53	5	15	73
		%	72,6	6,8	20,5	100,0
kendimi	Kararsızım	f	3	3	3	9
		%	33,3	33,3	33,3	100,0
yalnız	Katılıyorum	f	13	6	4	23
		%	56,5	26,1	17,4	100,0
hissediyorum	Toplam	f	69	14	22	105
		%	65,7	13,3	21,0	100,0
$\chi^2=10,870$			sd=4		$p<,028$	

Tablo 78 incelendiğinde; okulda kendimi yalnız hissediyorum ve sağlık sorunlarım var sorularının ki-kare tablosuna göre; okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 73 öğrenciden, sağlık sorunlarım var sorusuna, 53 (%72,6) öğrenci katılmıyorum, 5 (%6,8) öğrenci kararsızım, 15 (%20,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 9 öğrenciden, sağlık sorunlarım var sorusuna, 3 (33,3) öğrenci katılmıyorum, 3 (33,3) öğrenci kararsızım, 3 (33,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 23 öğrenciden, sağlık sorunlarım var sorusuna, 13 (%56,5) öğrenci katılmıyorum, 6 (%26,1) öğrenci kararsızım, 4 (%17,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 79. Afganistan'daki Arkadaşlarımı Özlüyorum ve Türkiye'ye Geldiğim İçin Mutluyum Sorularının Karşılaştırması

		Türkiye'ye geldiğim için mutluyum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Afganis- tan'daki	Katılmıyorum	f	11	1	20	32
		%	34,4	3,1	62,5	100,0
arkadaş- larımı	Kararsızım	f	0	1	3	4
		%	0,0	25,0	75,0	100,0
özlüyorum	Katılıyorum	f	9	10	50	69
		%	13,0	14,5	72,5	100,0
Toplam		f	20	12	73	105
		%	19,0	11,4	69,5	100,0
$\chi^2=9,487$			sd=4			p<,050

Tablo 79 incelendiğinde; Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum ve Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorularının ki-kare tablosuna göre; Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna, 11 (%34,4) öğrenci katılmıyorum, 1 (%3,1) öğrenci kararsızım, 20 (%62,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 4 öğrenciden, Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna, 1 (%25) öğrenci kararsızım, 3 (%75) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Afganistan'daki arkadaşlarımı özlüyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 69 öğrenciden, Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusuna, 9 (%13) öğrenci katılmıyorum, 10 (%14,5) öğrenci kararsızım, 50 (%72,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 80. Evimizde Maddi Sıkıntımız Var ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması

		Türklerin örf ve adetlerine alışamadım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evimizde	Katılmıyorum	f	26	4	4	34
		%	76,5	11,8	11,8	100,0
maddi	Kararsızım	f	8	5	2	15
		%	53,3	33,3	13,3	100,0
sıkıntımız	Katılıyorum	f	30	5	21	56
		%	53,6	8,9	37,5	100,0
var	Toplam	f	64	14	27	105
		%	61,0	13,3	25,7	100,0
$\chi^2=13,856$			sd=4			p<,008

Tablo 80 incelendiğinde; evimizde maddi sıkıntımız var ve Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorularının ki-kare tablosuna göre; evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna katılmıyorum cevabı veren 34 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 26 (%76,5) öğrenci katılmıyorum, 4 (%11,8) öğrenci kararsızım, 4 (%11,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna kararsızım cevabı veren 15 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 8 (%53,3) öğrenci katılmıyorum, 5 (%33,3) öğrenci kararsızım, 2 (%13,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna katılıyorum cevabı veren 56 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 30 (%53,6) öğrenci katılmıyorum, 5 (%8,9) öğrenci kararsızım, 21 (%37,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 81. Evimizde Maddi Sıkıntımız Var ve Geleceğe Yönelik Hedeflerim Var Sorularının Karşılaştırılması

		Geleceğe yönelik hedeflerim var				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evimizde	Katılmıyorum	f	3	5	26	34
		%	8,8	14,7	76,5	100,0
maddi	Kararsızım	f	0	4	11	15
		%	0,0	26,7	73,3	100,0
sıkıntımız	Katılıyorum	f	13	2	41	56
		%	23,2	3,6	73,2	100,0
var	Toplam	f	16	11	78	105
		%	15,2	10,5	74,3	100,0
$\chi^2=12,457$			sd=4		p<,014	

Tablo 81 incelendiğinde; evimizde maddi sıkıntımız var ve geleceğe yönelik hedeflerim var sorularının ki-kare tablosuna göre; evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna katılmıyorum cevabı veren 34 öğrenciden, geleceğe yönelik hedeflerim var sorusuna, 3 (%8,8) öğrenci katılmıyorum, 5 (%14,7) öğrenci kararsızım, 26 (%76,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna kararsızım cevabı veren 15 öğrenciden, geleceğe yönelik hedeflerim var sorusuna, 4 (%26,7) öğrenci kararsızım, 11 (%73,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna katılıyorum cevabı veren 56 öğrenciden, geleceğe yönelik hedeflerim var sorusuna, 13 (%23,2) öğrenci katılmıyorum, 2 (%3,6) öğrenci kararsızım, 41 (%73,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 82. Evimizde Maddi Sıkıntımız Var ve Evde Çalışan Kimse Yok Sosyal Yardımlarla Geçiniyoruz Sorularının Karşılaştırılması

Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz					
	Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Evimiz- de	f	23	3	8	34
	%	67,6	8,8	23,5	100,0
maddi sıkıntı-	f	7	5	3	15
	%	46,7	33,3	20,0	100,0
mız var	f	25	7	24	56
	%	44,6	12,5	42,9	100,0
Toplam	f	55	15	35	105
	%	52,4	14,3	33,3	100,0
$\chi^2=10,195$		sd=4		p<,037	

Tablo 82 incelendiğinde; evimizde maddi sıkıntımız var ve evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorularının ki-kare tablosuna göre; evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna katılmıyorum cevabı veren 34 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 23 (%67,6) öğrenci katılmıyorum, 3 (%8,8) öğrenci kararsızım, 8 (%23,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna kararsızım cevabı veren 15 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 7 (%46,7) öğrenci katılmıyorum, 5 (%33,3) öğrenci kararsızım, 3 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusuna katılıyorum cevabı veren 56 öğrenciden, evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusuna, 25 (%44,6) öğrenci katılmıyorum, 7 (%12,5) kararsızım, 24 (%42,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 83. Hangi Yeteneklere Sahip Olduğumu Biliyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışamadım Sorularının Karşılaştırılması

		Türklerin örf ve adetlerine alışamadım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Hangi Yetenek-	Katılmıyorum	f	25	1	5	31
		%	80,6	3,2	16,1	100,0
lere sahip olduğumu biliyorum	Kararsızım	f	10	6	5	21
		%	47,6	28,6	23,8	100,0
	Katılıyorum	f	29	7	17	53
		%	54,7	13,2	32,1	100,0
Toplam		f	64	14	27	105
		%	61,0	13,3	25,7	100,0
$\chi^2=10,927$			sd=4			p<,027

Tablo 83 incelendiğinde; hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum ve Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorularının ki-kare tablosuna göre; hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 31 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 25 (%80,6) öğrenci katılmıyorum, 1 (%3,2) öğrenci kararsızım, 5 (%16,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 21 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 10 (%47,6) öğrenci katılmıyorum, 6 (%28,6) öğrenci kararsızım, 5 (%23,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 53 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışamadım sorusuna, 29 (%54,7) öğrenci katılmıyorum, 7 (%13,2) öğrenci kararsızım, 17 (%32,1) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 84. Hangi Yeteneklere Sahip Olduğumu Biliyorum ve Geleceğe Yönelik Hedeflerim Var Sorularının Karşılaştırılması

		Geleceğe yönelik hedeflerim var				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Hangi yetenek-	Katılmıyorum	f	6	2	23	31
		%	19,4	6,5	74,2	100,0
lere sahip olduğumu	Kararsızım	f	7	4	10	21
		%	33,3	19,0	47,6	100,0
biliyorum	Katılıyorum	f	3	5	45	53
		%	5,7	9,4	84,9	100,0
Toplam		f	16	11	78	105
		%	15,2	10,5	74,3	100,0
$\chi^2=12,870$		sd=4		p<,012		

Tablo 84 incelendiğinde; hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum ve geleceğe yönelik hedeflerim var sorularının ki-kare tablosuna göre; hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 31 öğrenciden; geleceğe yönelik hedeflerim var sorusuna, 6 (%19,4) öğrenci katılmıyorum, 2 (%6,5) öğrenci kararsızım, 23 (%74,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 21 öğrenciden, geleceğe yönelik hedeflerim var sorusuna, 7 (%33,3) öğrenci katılmıyorum, 4 (%19) öğrenci kararsızım, 10 (%47,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 53 öğrenciden, geleceğe yönelik hedeflerim var sorusuna 3 (%5,7) öğrenci, 5 (%9,4) öğrenci kararsızım, 45 (%84,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 85. Hangi Yeteneklere Sahip Olduğumu Biliyorum ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Hangi yetenek-	Katılmıyorum	f	21	4	6	31
		%	67,7	12,9	19,4	100,0
lere sahip olduğumu	Kararsızım	f	9	6	6	21
		%	42,9	28,6	28,6	100,0
biliyorum	Katılıyorum	f	31	3	19	53
		%	58,5	5,7	35,8	100,0
Toplam		f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$\chi^2=9,534$		sd=4				$p<,049$

Tablo 85 incelendiğinde; hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum ve Türkiye'deki insanlara alışamadım sorularının ki-kare tablosuna göre; hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 31 öğrenciden; Türkiye'deki insanlara alışamadım sorusuna, 21 (%67,7) öğrenci katılmıyorum, 4 (%12,9) öğrenci kararsızım, 6 (%19,4) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 21 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamadım sorusuna, 9 (%42,9) öğrenci katılmıyorum, 6 (%28,6) öğrenci kararsızım, 6 (%28,6) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 53 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamadım sorusuna, 31 (%58,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%5,7) öğrenci kararsızım, 19 (%35,8) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 86. Sorunlarımın Üstesinden Nasıl Gelebileceğimi Bilmiyorum ve Türklerin Örf ve Adetlerine Alışmadım Sorularının Karşılaştırılması

		Türklerin örf ve adetlerine alışmadım				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Sorunlarımın üstesinden nasıl gelebileceğimi bilmiyorum	Katılmıyorum	f 33 % 78,6	2 4,8	7 16,7	42 100,0	
	Kararsızım	f 10 % 50,0	6 30,0	4 20,0	20 100,0	
Toplam	Katılıyorum	f 21 % 48,8	6 14,0	16 37,2	43 100,0	
	Toplam	f 64 % 61,0	14 13,3	27 25,7	105 100,0	

$\chi^2=13,862$ $sd=4$ $p<,008$

Tablo 86 incelendiğinde; sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum ve Türklerin örf ve adetlerine alışmadım sorularının ki-kare tablosuna göre; sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 42 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışmadım sorusuna, 33 (%78,6) öğrenci katılmıyorum, 2 (%4,8) öğrenci kararsızım, 7 (%16,7) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 20 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışmadım sorusuna, 10 (%50) öğrenci katılmıyorum, 6 (%30) öğrenci kararsızım, 4 (%20) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 43 öğrenciden, Türklerin örf ve adetlerine alışmadım sorusuna, 21 (%48,8) öğrenci katılmıyorum, 6 (%14) öğrenci kararsızım, 16 (%37,2) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 87. Sorunlarımın Üstesinden Nasıl Gelebileceğimi Bilmiyorum ve Arkadaşlarım Beni Sürekli Dışlıyor Sorularının Karşılaştırılması

		Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Sorunlarımın	Katılmıyorum	f	33	5	4	42
		%	78,6	11,9	9,5	100,0
üstesinden nasıl	Kararsızım	f	13	2	5	20
		%	65,0	10,0	25,0	100,0
gelebileceğimi bilmiyorum	Katılıyorum	f	20	8	15	43
		%	46,5	18,6	34,9	100,0
Toplam		f	66	15	24	105
		%	62,9	14,3	22,9	100,0

$\chi^2=10,505$ $sd=4$ $p<,033$

Tablo 87 incelendiğinde; sorunlarımın üstünden nasıl geleceğimi bilmiyorum ve arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorularının ki-kare tablosuna göre; sorunlarımın üstünden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna katılmıyorum cevabı veren 42 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 33 (%78,6) öğrenci katılmıyorum, 5 (%11,9) öğrenci kararsızım, 4 (%9,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Sorunlarımın üstünden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna kararsızım cevabı veren 20 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 13 (%65) öğrenci katılmıyorum, 2 (%10) öğrenci kararsızım, 5 (%25) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Sorunlarımın üstünden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna katılıyorum cevabı veren 43 öğrenciden, arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusuna, 20 (%46,5) öğrenci katılmıyorum, 8 (%18,6) öğrenci kararsızım, 15 (%34,9) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 88. Yaşadığım Evin Yaşam Koşulları İyi Değil ve Türkiye'deki İnsanlara Alışamıyorum Sorularının Karşılaştırılması

		Türkiye'deki insanlara alışamıyorum				
		Frekans	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Toplam
Yaşadığım	Katılmıyorum	f	41	6	10	57
		%	71,9	10,5	17,5	100,0
evin yaşam	Kararsızım	f	8	4	4	16
		%	50,0	25,0	25,0	100,0
koşulları	Katılıyorum	f	12	3	17	32
		%	37,5	9,4	53,1	100,0
iyi değil	Toplam	f	61	13	31	105
		%	58,1	12,4	29,5	100,0
$\chi^2=15,764$			sd=4		p<,003	

Tablo 88 incelendiğinde; yaşadığım evin yaşam koşulları iyi değil ve Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorularının ki-kare tablosuna göre; yaşadığım evin yaşam koşulları iyi değil sorusuna katılmıyorum cevabı veren 57 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 41 (%71,9) öğrenci katılmıyorum, 6 (%10,5) öğrenci kararsızım, 10 (%17,5) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Yaşadığım evin yaşam koşulları iyi değil sorusuna kararsızım cevabı veren 16 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 8 (%50) öğrenci katılmıyorum, 4 (%25) öğrenci kararsızım, 4 (%25) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir. Yaşadığım evin yaşam koşulları iyi değil sorusuna katılıyorum cevabı veren 32 öğrenciden, Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusuna, 12 (%37,5) öğrenci katılmıyorum, 3 (%9,4) öğrenci kararsızım, 17 (%51,3) öğrenci katılıyorum cevabını vermiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu çalışma, Tokat merkezde bulunan ortaokullarda öğrenim gören toplam 105 Afganistanlı öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Betimsel Tarama Yöntemi kullanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma, “Tokat’ta Ortaokulda Öğrenim Gören Afganistanlı Öğrencilerin Eğitimde Yaşadığı Sorunlar” ana problemi çerçevesinde altı alt problemden oluşmaktadır. Bu problemler, Afganistanlı öğrencilere uygulanmış olan anket tekniği ile elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde elde edilmiş bulgulardan hareket edilerek sonuçlar değerlendirilecektir. Bu sonuçlar, hem çalışma içerisindeki bulgularla hem de yapılan diğer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılacaktır. Araştırmada elde edilen bulgular, alt problemlere dayalı sonuçlar ve tartışmalar sırasıyla ele alınacaktır.

Araştırmanın birinci alt problemi “Türkçe öğreniminde yaşanan güçlükler nelerdir?” şeklindedir. Bu problemin tespitine yönelik olarak öğrencilere; birinci olarak “Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum” şeklinde soru yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar neticesinde öğrenciler, Türkçeyi konuşmakta zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle Türkiye’ye yeni gelmiş (0-1 yıl) öğrencilerde bu durumun daha fazla sorun teşkil ettiği görülmektedir. Birinci alt problemin tespitine yönelik olarak öğrencilere ikinci soru olarak “Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum” sorusu sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin verdikleri cevaplara göre, Türkiye’ye yeni gelmiş öğrenciler Türkçeyi anlamakta zorlandıklarını bildirmişlerdir. Suriyeli Öğrencilerin Din Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar: Kilis İli Örneğinde ki araştırmanın sonucunda, devlet okullarında okuyan Suriyeli öğrencilerin, görevli yerel din eğitimcilerinin eğitim ile ilgili problemlerinin başında dil ve iletişim kaynaklı sorunların geldiğini bildirmişlerdir (Demir ve Okşar, 2018, s. 305). Erdem (2017), Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözümüne Dair Önerileri adlı çalışmasında, öğretmenlere yaşadıkları sorunlara yönelik olarak ne tür çözüm önerilerine sahip oldukları sorulmuş, bütün öğretmenlerin en büyük sorun olarak dil sorununu görmekte olduğunu bildirmiştir. Aynı çalışmada ders kitaplarıyla ilgili, temel

sorunun, anlama yani dil sorunu olduğunu bildirmiştir. Mülteci öğrenciler için hazırlanmış bir kaynak olmadığı için Türk öğrenciler ile aynı kitabı kullanmakta olmaları da karşılaşılan bir başka sorun olarak bildirilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğrencilerin okula ve öğrenmeye yönelik tutumları nasıldır?” şeklindedir. Bununla ilgili olarak öğrencilere birinci olarak “Okulu sevmiyorum” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplara göre öğrenciler, okulu sevdiklerini belirtmektedirler. İkinci olarak öğrencilere “Geleceğe yönelik hedeflerim var” sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplardan öğrencilerin gelecekle ilgili hedeflerinin olduğu görülmektedir. Öğrencilere okul ve öğrenmeye yönelik sorulan üçüncü soru “Okul ders kitaplarını anlamıyorum” şeklindedir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusuna öğrenciler, okul ders kitaplarını anlamakta güçlükler yaşadıklarını bildirmişlerdir. Öğrencilere, ikinci alt problem için sorulan dördüncü soru “Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum” şeklindedir. Öğrencilerin bu soruya vermiş oldukları cevaplar, öğrencilerin Türkiye’ye geliş zamanına göre değişmektedir. Türkiye’ye yeni gelmiş olan (0-1 yıl) öğrenciler öğretmenlerinin anlattıklarını anlamadıklarını bildirmişlerdir. Beşinci soru olarak “Okulda bir olay olduğunda korkuyorum” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya kız öğrenciler, okulda bir olay olduğunda korkuyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilere altıncı olarak “Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplardan öğrencilerin verimli ders çalışma yöntemlerini bilmedikleri görülmüştür. Uzun ve Bütün (2016) okuldaki eğitimin temelinde öğrenci -öğretmen etkileşimi olduğu düşünüldüğünde, sığınmacı çocukların sadece formalite icabı okula gitmekte, okulda kendilerine kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve tutumlardan çoğunlukla yoksun kalmaktadırlar. Öğrenciler, akranları ile de anlaşmakta güçlük çekmektedirler. Bunun neticesinde sosyalleşememekteler ve genellikle yalnız kalmaktadırlar. Bazı öğretmenler ne kadar iyi niyetli olsalar dahi daha önce böyle bir durumla karşılaşmadıkları nedeniyle sorunları çözme konusunda yetersiz kaldıklarını, sınıflarındaki sığınmacı çocuklar ile diğer çocukların aileleri arasında kaldıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okuldaki Afganistanlı öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine uyumları nasıldır? şeklindedir. Öğrencilerin öğrenme ve öğretme sürecine uyumlarını değerlendirmek için birinci olarak “Öğretmenlerim beni sevmiyor” sorusu yöneltilmiştir. Soruya verilen cevaplara göre öğrenciler öğretmenlerinin

kendilerini sevdikleri bildirmişlerdir. İkinci olarak öğrencilere “Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamıyorum” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar Türkiye’ye geliş zamanlarına göre farklılaşmaktadır. Değerlendirme neticesinde 1 yıl içerisinde Türkiye’ye gelmiş olan öğrencilerin okuldaki Türk öğrencilerle anlaşamadıkları görülmektedir. Öğrencilere sorulan üçüncü soru “Okulda kendimi yalnız hissediyorum” sorusudur. Bu soruya verilen cevaplar neticesinde öğrencilerin okulda kendilerini yalnız hissetmedikleri anlaşılmıştır. Dördüncü olarak “Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum” sorusu “Ailede çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz” sorusu ile karşılaştırılarak ele alınmıştır. Ailesinde çalışan kimse yok, sosyal yardımlarla geçiniyoruz cevabı veren öğrenciler, derslerde kullanılan materyallerini alamadıklarını bildirmişlerdir. Ailesinin ekonomik durumunun iyi olduğunu bildiren öğrenciler ders materyallerini aldıklarını bildirmişlerdir. Öğrencilere beşinci ve altıncı soru olarak “Evde ödevlerimi yapamıyorum”, “Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok” soruları sorulmuştur. Bu sorulara öğrencilerden Türkçeyi anlamıyorum cevabını verenler evde ödevlerini yapamadıklarını bildirmiştir. Evde ödevlerini yapamayan öğrencilerin ailesindeki kişi sayısına göre değerlendirilmiştir. Ailedeki kişi sayısının artması ile ev ödevlerini yapma durumu arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilere uygulanan anketteki demografik sorularda “Kaç kardeşsiniz” ve “Evde kaç kişi yaşıyorsunuz” soruları sorulmuştur. Kardeş sayısı ile evdeki kişi sayısı arasında farklar olduğu görülmüştür. Evdeki kişi sayısına bağlı olarak ev ödevlerinin yapılması arasında bir ilişki bulunmuştur. Evdeki kişi sayısının fazla olan öğrenciler ev ödevlerini yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere öğrenme süreci ile ilgili yedinci olarak “Ailem okula gelmiyor” sorusu sorulmuştur. Bu soru neticesinde öğrencilerin verdikleri cevaplardan ailelerinin okula çok az geldikleri anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle okul veli iş birliğinin beklenen düzeyde olmadığı görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf kurallarına uyum sorunu yaşıyorlar mı?” şeklindedir. Sınıf kurallarına uyum sorununu tespit etmek için öğrenciyi tanımaya yönelik sorular sorulmuştur. Birinci olarak “Sorunlarımın üstesinden nasıl gelebileceğimi bilmiyorum” sorusu sorulmuştur. Kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin verdikleri cevaplara göre, kız öğrencilerin sorunlarının üstesinden nasıl geleceklerini bilmedikleri ortaya çıkmaktadır. İkinci olarak öğrencilere “Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor” sorusu sorulmuştur. Öğrenciler bu soruya arkadaşlarının kendilerini

dışlamadığı şeklinde cevaplar vermişlerdir. Üçüncü olarak “Afganistan’daki arkadaşlarımı özlediyorum” sorusu sorulmuştur. Cevapların, anne veya babası vefat etmiş olan çocuklarda farklılaştığı görülmektedir. Özellikle babası vefat etmiş olan çocuklar Afganistan’daki arkadaşlarını özlediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğrencilerin derste yapılan etkinliklere katılımları nasıldır?” şeklindedir. Bu problemin tespitine yönelik öğrencilere “Derslerde kullanılmak üzere istenilen materyalleri alamıyorum.” şeklinde soru sorulmuştur. Öğrencilerden ekonomik durumları iyi olanların ders materyallerini alabildiklerini, ekonomik sıkıntı yaşayanların ve sosyal yardımlarla geçinen ailelere sahip öğrencilerin ders materyallerini almakta zorlandıkları görülmüştür. Bu nedenle derste kullanılacak olan materyalleri alamayan öğrencilerin derse katılım oranının düşük olduğu görülmektedir. Sağlam ve Kanbur (2017), sınıf öğretmenlerin cinsiyetine göre “yeterlik” boyutunda; mülteci öğrencilere yönelik tutumların, erkek öğretmenler lehine; “iletişim” boyutu hariç olmak üzere sınıflarında mülteci öğrenci bulunup bulunmaması durumuna göre, sınıflarında mülteci öğrenci olan öğretmenler lehine; anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilere ikinci olarak “Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum” sorusu sorulmuştur. Bu soruya Türkiye’ye yeni gelmiş (0-1 yıl) öğrencilerin verdikleri cevaplardan öğretmenlerinin anlattıklarını anlamadıkları, daha uzun zaman önce Türkiye’ye gelmiş olan öğrenciler ise öğretmenlerinin anlattıklarını anladıklarını belirtmişlerdir. Bu soru Türkçeyi anlamıyorum sorusu ile karşılatılmıştır. Türkçeyi anlamıyorum cevabı veren öğrenciler, öğretmenlerinin anlattıklarını anlamadıklarını bildirmişlerdir. Üçüncü olarak öğrenciye “Sınavlarda başarısız oluyorum” sorusu sorulmuştur. Türkiye’ye yeni gelmiş (0-1 yıl) öğrencilerin tamamı sınavlarda başarısız olduklarını bildirmiştir. “Sınavlarda başarısız oluyorum” sorusu “Evde ödevlerimi yapamıyorum” sorusu ile karşılaştırıldığında ev ödevlerini yapamayan öğrencilerde sınavlarda başarısız olduklarını bildirmişlerdir. “Sınavlarda başarısız oluyorum” sorusu “Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok” sorusu ile karşılaştırılmıştır. “Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok” sorusuna katılıyorum cevabı veren öğrenciler sınavlarda da başarısız olduklarını belirtmektedirler.

Araştırmanın altıncı alt problemi “Türk kültürü, gelenek ve görenekleri ile uyum sorunları var mıdır?” şeklindedir. Bu problemin tespitine yönelik “Türklerin örf ve adetlerine alışamadım.” sorusu sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde, Afganistanlı öğrencilerin Türklerin örf ve adetlerine alışmada sorunlarının olmadıkları görülmektedir. Öğrencilere ikinci olarak “Türkiye’deki insanlara alışamıyorum” şeklinde soru sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplardan öğrencilerin Türkiye’deki insanlara alışmakta sorunlarının olmadığını görülmüştür. Ancak ebeveynlerden anne veya babası vefat etmiş olan öğrenciler bu soruya olumsuz cevap vermişlerdir. Anne veya babası vefat etmiş olan öğrenciler Türkiye’deki insanlara alışamadım şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilere üçüncü olarak “Komşularımız bize iyi davranıyor” sorusu sorulmuştur. Öğrenciler, komşularının kendilerine iyi davrandıklarını ifade etmektedirler. Sonuç olarak Afganistanlı öğrencilerin Türk kültürü, gelenek ve görenekleri ile uyum sorunlarının olmadığı görülmektedirler.

Türkiye'deki mülteciler ile ilgili literatür incelendiğinde; mülteci öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunların temel nedenlerinden birisinin dil problemi olduğu görülmektedir. Suriyeli sığınmacı ve mülteciler üzerinde yapılmış bir araştırmada katılımcıların sık dile getirdikleri problemlerin en başında dil ve iletişim gelmekte olduğunu bildirmişlerdir. Öğrencilerin Türkçe okuma, yazma ve anlama yeterliliğine sahip olmaması, dil bilgilerinin yeterli olmayışı gibi sorunlar, eğitimcilerin büyük çoğunluğu tarafından zorlandıkları konular olarak ifade edilmiştir (Demir ve Okşar, 2018, s. 292). Öğretmen ve yöneticilerin yabancı uyruklu (mülteci, sığınmacı) öğrencilerle yaşadıkları en temel sorun olan dil sorunudur. Bu sorunu aşmaya yönelik geliştirdikleri öneri dil eğitimi olmuştur. Okula başlamadan önce ve okul devam ederken alınacak dil eğitimi sayesinde öğrencilerle iletişim daha kolay sağlanarak daha kolay ve etkili eğitim verilebilir denilmiştir (Sarıtaş, Şahin, ve Çatalbaş, 2016, s. 223). Mülteci Çocukların Sorunları ve Beklentileri adlı yüksek lisans tezinde araştırmanın dile ilişkin kısmında öğrencilerin %63,5’inin Türkçeyi kavrama yolunda yapılan çalışmaların artacağına, %65,3’ünün Türkçeyi iyi derecede öğrenebileceğine yönelik beklenti içinde olduğu sonucuna varılmıştır (Korkut, 2018). Türkiye’deki mülteci öğrencilerin dil ve uyum problemi olduğunu göstermektedir. Öğrencilerden büyük bir kısmı Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum sorunu yaşadığını belirtirken, çok az öğrenci uyum sorunu yaşamadıklarını ifade etmiştir. Yaşanılan uyum sorunun en önemli nedenini olarak dil problemini görmekteyizler (Özdemir, 2018, s. 1215). Mülteci

öğrenciler kendilerini dışlanmış hissetmektedirler. Her üç öğrenciden birinin dışlanma duygusuna sahip olduğu ve özellikle öğrencilerin yarısının kendileri hakkında Türk öğrencilerin haklarını yediği yargısına maruz kaldıkları ifade edilmektedir (Ercan, 2012). Araştırmacılar; mülteci öğrencilerin içinde bulunduğu geçim zorluğu nedeniyle çalışmak zorunda kaldıkları, bazılarının evlerinde ders çalışma imkânlarının olmadığı, kendilerinin verimli ders çalışma tekniklerini bilmediklerini, yeteneklerinin farkında olmadıkları sonucuna varmışlardır. Mülteci öğrencilerin öğretmenlerinin anlattıklarını anlama sorunu yapılan literatür taramasında ortak sorun olarak görülmüştür. Türkiye'de mülteci öğrencilerle ilgili yapılmış olan çalışmalarda öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrencilerin iletişim kurma noktasındaki dil olan iletişim aracının kullanılmaması neticesinde zorluk çektikleri, anlamadıkları, buna bağlı olarak da öğrencilere faydalı olmadıkları ifade edilmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dil problemi geçici koruma altında bulunan yabancıların eğitime uyum sürecinde ve sosyal hayata katılabilmeleri konusunda büyük bir engel teşkil etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ayrı yaş seviyelerinde yabancılar için Türkçe öğretimi modülleri geliştirmiştir. Ayrıca, 06-12 yaş öğrencilerin seviyelerine uygun olarak planlanan Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Modülü de hazırlanmıştır. Bu modül sayesinde halk eğitim merkezleri bünyesinde 06-12 yaş öğrencilere de kendi seviyelerine göre kurs verilebilmektedir (HBOGM, 2018). Yapılan araştırma neticesinde öğrencilere sorulan sorular içerisinde; Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusu ile öğretmenlerim beni sevmiyor sorusu karşılaştırılmıştır. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum cevabı veren öğrenciler öğretmenlerim beni sevmiyor cevabı vermiştir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusu ile Türklerin örf ve adetlerini alışamadım sorusu karşılaştırıldığında bu öğrencilerin Türklerin örf ve adetlerine alışamadıkları görülmektedir. Bu öğrenciler aynı zamanda sınavlarda başarısız olduklarını düşünmektedirler.

Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusu ile Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusu karşılaştırıldığında ve Türkçeyi konuşmakta zorlanan öğrencilerin Türkiye'deki insanlara alışamadıkları ortaya çıkmaktadır. Türkçeyi konuşmakta zorlandıklarını belirtenler aynı zamanda, arkadaşlarının kendilerini sürekli dışladıklarını ifade etmektedirler. Türkçeyi konuşmakta zorlanmıyorum cevabı veren öğrenciler ise arkadaşlarının kendisini dışlamadığını bildirmişlerdir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusu ile okulu sevmiyorum sorusu karşılaştırıldığında öğrencilerin okullarını sevdiğini görülmektedir. Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum sorusu ile Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusu karşılaştırılmış, Türkçeyi konuşmakta zorlanan öğrenciler Türkiye'ye geldikleri için mutlu olduklarını bildirmişlerdir.

Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusu ile öğretmenlerin beni sevmiyor sorusu karşılaştırılmıştır. Türkçeyi anlamakta zorlanan öğrenciler öğretmenlerinin kendilerini sevmediklerini düşünmektedirler. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusu ile sınavlarda başarısız oluyorum sorusu karşılaştırılmış ve Türkçeyi anlamakta zorlanan öğrenciler kendilerini sınavlarda başarısız görmektedirler. Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum sorusu ile arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusu karşılaştırılmış ve

Türkçeyi anlamakta zorlanan öğrenciler aynı zamanda arkadaşlarının kendilerini dışladıklarını düşünmektedirler.

Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusu ile öğretmenlerim beni sevmiyor sorusu karşılaştırılmış ve okul ders kitaplarını anlamıyorum cevabını veren öğrenciler öğretmenlerinin kendilerini sevmediklerini düşünmektedirler. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusu ile sınavlarda başarısız oluyorum sorusu karşılaştırılmış ve okul ders kitaplarını anlamayan öğrenciler sınavlarda başarısız olduklarını bildirmişlerdir. Okul ders kitaplarını anlamıyorum sorusu ile okulu sevmiyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Okul ders kitaplarını anlamayan öğrenciler okulu sevmediklerini bildirmişlerdir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusu ile sınavlarda başarısız oluyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Öğretmenlerinin anlattıklarını anlamayan öğrenciler sınavlarda başarısız olduklarını bildirmişlerdir. Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum sorusu ile okulu sevmiyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Öğretmenlerin anlattıklarını anlamadıklarını bildiren öğrenciler okulu sevmediklerini bildirmişlerdir.

Okuldaki Türk öğrenciler ile anlaşıyorum sorusu ile öğretmenlerin beni sevmiyor sorusu karşılaştırılmıştır. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşıyorum cevabı veren öğrenciler aynı zamanda öğretmenlerinin de kendilerini sevmediklerini düşünmektedirler. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşıyorum sorusu ile Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşıyorum cevabı veren Afganistanlı öğrenciler Türkiye'de ki insanlara da alışamadıklarını bildirmişlerdir. Okuldaki Türk öğrenciler ile anlaşıyorum sorusu ile okulu sevmiyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Okuldaki Türk öğrenciler ile anlaşıyorum cevabı veren öğrenciler aynı zamanda okulu sevmiyorum cevabı vermişlerdir. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşıyorum sorusu ile kardeşlerimle anlaşıyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Okuldaki Türk öğrencilerle anlaşımadığını bildiren öğrenciler evdeki kardeşleriyle anlaşabildiğini bildirmiştir. Okuldaki Türk öğrenciler ile anlaşıyorum sorusu ile Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusu karşılaştırılmış ve okuldaki Türk öğrencilerle anlaşımadığını bildiren öğrenciler Türkiye'ye geldikleri için mutlu olduklarını bildirmişlerdir. Mülteci çocukların akademik ve sosyokültürel uyumları için öğretmen, okul idarecisi, mülteci çocuklar ve aileleri ile birlikte toplumun geniş kesimleriyle çalışmaların yapılması, sorunların

çözümlemesi ve tüm grupların yaşam kalitesini arttırmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Şeker ve Aslan, 2015).

Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusu ile öğretmenlerin beni sevmiyor sorusu karşılaştırılmıştır. Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamayan öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerini sevmediğini düşünmektedirler. Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum sorusu ile evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusu karşılaştırıldığında derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamayan öğrenciler, evde çalışan kimsenin olmadığını, geçimlerini sosyal yardımlarla sağladıklarını bildirmişlerdir.

Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusu ile sınavlarda başarısız oluyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum cevabı veren öğrenciler, sınavda da başarısız olduklarını bildirmişlerdir. Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum sorusu ile okulu sevmiyorum sorusu karşılaştırılmış, verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum cevabı veren öğrenciler okulu sevmediklerini bildirmişlerdir. Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusu ile sınavlarda başarısız oluyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Evde ödevlerini yapamadığını bildiren öğrenciler, aynı zamanda sınavlarda da başarısız oluyorum cevabını vermiştir.

Okulda bir olay olduğunda korkuyorum sorusu ile arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusu karşılaştırıldığında; okuldaki olaylardan korkan öğrenciler arkadaşlarının kendilerini sürekli dışladığını düşünmektedirler.

Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusu ile öğretmenlerin beni sevmiyor sorusu karşılaştırıldığında; okulda kendini yalnız hisseden öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerini sevmediklerini düşünmektedirler. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusu ile sınavlarda başarısız oluyorum sorusu karşılaştırıldığında; okulda kendini yalnız hisseden öğrenciler aynı zamanda sınavlarda başarısız olduklarını bildirmişlerdir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusu ile Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusu karşılaştırıldığında; okulda kendini yalnız hisseden öğrenciler Türkiye'deki insanlara da alışamadıklarını bildirmişlerdir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusu ile arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusu karşılaştırıldığında; okulda kendini yalnız hisseden öğrenciler aynı zamanda arkadaşlarının kendilerini sürekli dışladıklarını bildirmişlerdir. Okulda kendimi yalnız hissediyorum sorusu ile sağlık sorunlarım var

sorusu karşılaştırıldığında; okulda kendini yalnız hisseden öğrenciler aynı zamanda sağlık sorunlarının olduğunu bildirmişlerdir. Aydın, Şahin, ve Akay (2017), yaptıkları “Göç Olayının Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri” adlı araştırmada; günümüzde ülkemizi ve dünyayı etkisi altına almış olan göç ve göçün çocuklar üzerinde yarattığı etkiler hem uluslararası hem de disiplinler arası sorunlardır. Çocukların sağlıklarının geliştirilebilmesi için, sağlık profesyonellerinin multidisipliner iş birliği yapması gerekmektedir. Neticede göçmen çocukların sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürmelerinin hedeflenebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Afganistan'daki arkadaşlarımı özlediyorum sorusu ile Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusu karşılaştırılmıştır. Afganistan'daki arkadaşlarını özlediğini bildiren öğrenciler Türkiye'ye geldikleri içinde mutlu olduklarını bildirmişlerdir. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusu ile geleceğe yönelik hedeflerin var sorusu karşılaştırılmıştır. Evimizde maddi sıkıntımız var cevabı veren öğrenciler aynı zamanda geleceğe yönelik hedeflerinin olduğunu bildirmiştir. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum sorusu ile geleceğe yönelik hedeflerim var sorusu karşılaştırılmıştır. Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum cevabı veren öğrenciler aynı zamanda geleceğe yönelik hedeflerinin olduğunu bildirmişlerdir. Sakız (2016) da yaptığı Göçmen Çocuklar ve Okul Kültürleri: Bir Bütünleştirme Önerisi adlı çalışmada; okullardaki göçmen çocukların, muhtaç ve beceriden yoksun bireyler olmadıkları, diğer öğrenciler gibi okulun bir öğrencisi olarak kabul edilmeleri gerektiği, eğitsel beklentilerin, göçmen çocuklar için mümkün olduğunca gerçekçi ve yüksek tutulması gerektiği, bu öğrencilerin ilgi alanlarının, öğrenme ihtiyaçlarının ve bireysel yeteneklerinin öğrenilip, sınıf ortamına yansıtılması gerektiği, bu da göçmen öğrencilerin, okul başarılarını, aidiyetlerini, ve motivasyonlarını artıracak bir durum olabilir sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencinin babasının yaşıyor olup olmasına göre “Afganistan'daki arkadaşlarınızı özlediyormusunuz?” sorusu karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmada babası hayatta olmayan öğrenciler, babası hayatta olan öğrencilere göre daha fazla Afganistan'daki arkadaşlarını özlediklerini bildirmişlerdir. Babanız yaşıyor mu sorusu ile Afganistan'daki arkadaşlarımı özlediyorum cevabı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Babanız yaşıyor mu sorusu ile sorunlarımın üstesinden nasıl gelineceğini bilmiyorum sorusu karşılaştırılmıştır. Öğrencinin babasının yaşamasıyla sorunların üstesinden nasıl geleceğini bilmesi noktasında anlamlı bir ilişki vardır. Babası hayatta olan öğrenciler

sorunların üstesinden nasıl gelineceğini biliyorum cevabı verirken babası hayatta olamayan öğrenciler sorunlarının üstesinden nasıl geleceklerini bilmediklerini bildirmişlerdir.

Babanız yaşıyor mu sorusu ile kardeşlerimle anlaşıyorum sorusu karşılaştırılmış, sorular arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Babasının yaşadığını bildiren öğrenciler aynı zamanda kardeşleri ile de anlaşabildiklerini bildirirken, babası hayatta olmayan öğrenciler kardeşleriyle anlaşamadıklarını bildirmişlerdir. Babanız yaşıyor mu sorusu ile Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusu karşılaştırıldığında sorular arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Babası yaşayan öğrenciler Türkiye'ye gelmekten dolayı mutlu olduklarını bildirirken babası hayatta olmayan öğrenciler mutlu olmadıklarını bildirmişlerdir.

Anne ve babanın birlikte yaşıyor olması durumuyla Afganistan'daki arkadaşlarını özleme durumu karşılaştırıldığında sorular arasında anlamlı bir ilişki vardır. Anne babası birlikte yaşayan öğrenciler Afganistan'daki arkadaşlarını özlemediklerini bildirirken, anne babası ayrı olan öğrenciler Afganistan'daki arkadaşlarını özlediklerini bildirmişlerdir.

Evde yaşayan kişi sayısı ile evde ödevlerimi yapamıyorum sorusu karşılaştırıldığında sorular arasında anlamlı bir ilişki vardır. Evdeki kişi sayısı arttıkça öğrencinin evde ödevlerini yapma durumunun azaldığı, evdeki kişi sayısı azaldıkça ev ödevlerini yapma durumunun arttığı görülmüştür. Evdeki kişi sayısı ile kardeşlerimle anlaşıyorum sorusu karşılaştırıldığında, evdeki kişi sayısı arttıkça kardeşler arasındaki anlaşma durumu azalmakta, evdeki kişi sayısı azaldıkça kardeşler arasındaki anlaşma durumu artmaktadır. Evdeki kişi sayısı ile kardeşlerimle anlaşıyorum sorusu arasında anlamlı ilişki vardır. Evdeki kişi sayısı ile Türkiye'ye gelmekten dolayı mutluyum soruları karşılaştırıldığında, evdeki kişi sayısının artması ile öğrencilerin mutlu olma durumlarında azalma olduğu görülmüştür.

Sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi biliyorum sorusu cinsiyete göre karşılaştırıldığında cinsiyete bağlı olarak sorunların üstesinden gelme arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Kız öğrenciler sorunlarımın üstesinden nasıl geleceğimi bilmiyorum sorusuna katılıyorum cevabını verirken, erkek öğrencilerin katılmıyorum cevabı verdikleri görülmüştür.

Anneniz yaşıyor mu sorusu ile Türkiye'deki insanlara alışamıyorum sorusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Anneleri vefat etmiş olan öğrenciler Türkiye'deki insanlara alışamıyorum cevabı verirken, anneleri yaşayan öğrenciler Türkiye'deki insanlara alıştıklarını bildirmişlerdir. Anneniz yaşıyor mu sorusu ile arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor sorusu karşılaştırıldığında annesi yaşayan öğrenciler arkadaşlarının kendilerini dışlamadığını bildirirken, annesi vefat etmiş olan öğrenciler arkadaşlarının kendilerini dışladıklarını düşünmektedirler. Anneniz yaşıyor mu sorusu ile Türkiye'ye geldiğim için mutluyum sorusu karşılaştırıldığında annesi yaşayan öğrencilerin Türkiye'ye gelmekten dolayı mutlu oldukları görülürken, annesi vefat etmiş öğrenciler Türkiye'ye gelmekten dolayı mutlu olmadıklarını bildirmişlerdir.

Evde ödevlerimi yapamıyorum sorusu ile para kazanmak için çalışmak zorundayım sorusu karşılaştırıldığında öğrenciler; ekonomik nedenlerden dolayı çalışmak durumunda olmaları nedeniyle ev ödevlerini yapamadıklarını bildirmişlerdir. Evde ödevlerimi yapmam da bana yardımcı olacak kimse yok sorusu ile öğretmenlerim beni sevmiyor sorusu karşılaştırıldığında, öğrencinin evinde derslerine yardımcı olacak kişilerin olmayışı nedeniyle ev ödevlerini yapamadıklarını, bu sebeple de öğretmenlerinin kendilerini sevmediklerini düşünmektedirler. Evimizde maddi sıkıntımız var sorusu ile evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz sorusu karşılaştırılmıştır. Öğrencilerden evimde maddi sıkıntı var cevabı verenlerin, geçimlerini sosyal yardımlarla sağladıkları görülmüştür.

Sonuç ve öneri olarak;

Tartışılması gereken konuların başında gelen Afganistan uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye geldikleri andan itibaren doğrudan okullardaki sınıflara alınması sonucu birçok sorun oluşmaktadır. Öğrencilerin dil sorunları çözülmeden okullara gitmesi beraberinde başka sorunları da getirmektedir. Afganistanlı öğrencilerin dil sorunlarının çözümlenmesine yönelik çalışmaların daha etkin bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Afganistan uyruklu çocukları eğitime katmak üzere Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün hazırlayıp uyguladığı MEKTEP Projesi gibi projeler tüm ülkeye yaygınlaştırılabilir. Afganistanlı çocukların ailelerinin okul-aile birliklerine katılımlarının sağlanması ile birlikte Türk-Afgan ailelerin kaynaşmaları sayesinde çocukların eğitimine destek sağlanabilir. Afganistanlı öğrencilerin eğitime katılımlarının sağlanacağı sosyal projeler yapılabilir. Okuldaki devamsızlık yapan

öğrencilerin takipleri yapılarak, gelmeme nedenleri araştırıp, öğrencilerin okula gelmemelerinin önündeki engeller kaldırılabilmesi için çalışmalar yapılabilir. Yabancı öğrenciler için okullarda öğretmen ve öğrenciye yönelik kültür-uyum eğitimleri verilebilir. Afganistanlı öğrencilerin Türk öğrencilere, kendi dillerini ve kültürlerini öğretebilecekleri imkân ve olanak sağlanabilir. Şehirlere yeni gelmiş olan Afganistan uyruklu göçmenlerin çocuklarının eğitime dahil olması ile ilgili bir proses geliştirilebilir. Öğrencilerin eğitime yönelik olarak sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılabilir. Afganistan uyruklu öğrencilere yönelik açık ve uzaktan eğitim imkanları sağlanabilir. Eğitime Afganistan uyruklu öğretmenlerin gönüllü ya da ücretli şekilde katılımı sağlanabilir. Afganistanlı çocukların çalıştırılmasının önüne geçilmesi hususunda önlemler alınabilir. Afganistanlı ihtiyaç sahibi öğrencilere burs mekanizması sağlanabilir. Afganistanlı öğrencilerin evlerinde ev ödevlerini yapmalarına yönelik olarak gönüllü veya ücretli öğretmen modeli uygulanabilir. Afganistanlı öğrenciler ilk geldikleri anda sağlık kontrollerine ilaveten sosyo-psikolojik taramadan geçirilebilir. Afganistanlı öğrencilerin okulda veya mahallesinde Türk öğrencilerle kaynaşabilmeleri için geleneksel oyun programları uygulanabilir. Yaz tatillerinde boşalan okullarda Afganistanlı öğrenciler için telafi ve uyum eğitimleri planlanabilir. Sağlıkla ilgili problemleri olan öğrenciler için psikolojik ve rehberlik hizmetlerinin yanı sıra periyodik takiplerinin yapılabileceği bir uygulama prosesi geliştirilebilir. Afganistanlı engelli bireylere yönelik olarak özel eğitim modeli geliştirilebilir. Afganistanlı öğrencilerin derslerine giren öğretmenlere, Afganistan kültürüne yönelik ders materyali hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

Acar, Ü. (2019). Şartlı mülteciler ve ulusal güvenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler*

Enstitüsü Dergisi. 23(3), 1211-1225.

Adalet Bakanlığı (2019). İnsan haklarının ve temel özgürlüklerinin korunmasına ilişkin sözleşme ile bu sözleşme'ye ek birinci protokol'da tanınmış bulunan haklardan ve özgürlüklerden başka hak ve özgürlükler tanıyan protokol no: 4. http://www.inhak.adalet.gov.tr/inhak_bilgi_bankasi/aihs_ekprotokoller/ek4.pdf adresinden alınmıştır.

Ahmedi, A. (2017). Dinsel şiddetin sosyo politik kaynakları: Taliban örneği. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 26(1), 117-132.

Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*. (2), 58-83.

Akseer, T., Warren, Z. ve Rieger, J. (2017). *Afganistan in 2017 A Survey Of The Afghan People*. The Asia Foundation. https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2017/11/2017_AfghanSurvey_report.pdf adresinden alınmıştır.

Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5(20), 292-303.

Altıparmak, M. ve Nakıboğlu, M. (2010). Fen bilimleri eğitimi lisans üstü tez çalışmalarında uygulanan nitel ve nicel yöntemler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. (Özel Sayı 1), 355-358.

Aydemir, S. ve Şahin, M. C. (2018). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar örneği zorunlu-kitlesele göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 21(53), 121 - 148. DOI: 10.15745/da.421604

- Aydın, D., Şahin, N. ve Akay, B. (2017). Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(1), 8-14. DOI:10.5222/buchd.2017.008
- Aydoğdu, Ü. R., Karamustafaoğlu, O. ve Bülbül, M. Ş. (2017). Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: Doğrulayıcı doküman analizi örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 558-559. DOI: 10.14582/DUZGEF.1803
- Barın, H. (2015). Türkiye'deki Suriyeli kadınların toplumsal bağlamda yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 10-56.
- Başel, H. (2007). Türkiye'de nüfus hareketlerinin ve iç göçün nedenleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. (53), 515 - 542.
- Başterzi, A. D. (2017). Mülteci, sığınmacı ve göçmen kadınların ruh sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(4), 379-387. DOI:10.18863/pgy.280392
- Bayraklı, C. (2007). *Dış göçün sosyo-ekonomik etkileri: görece göçmen konutları'nda (İzmir) yaşayan Bulgaristan göçmenleri örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Bıçakçı, H. (2018). Sömürge öncesi dönemden günümüze Afrika'da kentler ve kentleşme hareketleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(32), 58-88.
- BMT (2016). İnsan hakları evrensel beyanname. <http://www.un.org.tr/humanrights/images/pdf/1-insan-haklari-evrensel-beyanname.pdf> adresinden alınmıştır.
- Bostan, H. (2016). Antropoloji, kültür, güvenlik. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-31. DOI: <https://doi.org/10.28956/gbd.282261>
- Bozkurt, F. ve Özgüzel, S. (2019). Türklerde yaşam tarzı olarak göç olgusu 'göç yolda düzelir'. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 25(100), 815-824. DOI:10.22559/folklor.1052
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3(2), 133-151.

- Cengiz, D. (2015). Zorunlu göçün mekânsal etkileri ve yerel halkın algısı; Kilis örneği. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(2), 101-122. DOI:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7938>
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (24), 129-142.
- Çınarlı, Ö. (2016). İran'ın Afganistan'daki iç savaşa yönelik dış politikası. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 8(2), 75-84.
- Danıştay Başkanlığı (2019). Avrupa insan hakları sözleşmesi. <https://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf> adresinden alınmıştır.
- Demir, R. ve Okşar, Y. (2018). Suriyeli öğrencilerin din eğitiminde karşılaşılan sorunlar: Kilis ili örneği. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 285-312. DOI: <https://doi.org/10.30627/cuilah.440686>
- Demiral, S. (2015). Afganlı sığınmacıların kimlik sorunu. *Folklor/Edebiyat*. 21(81), 75-86.
- Doğan, Y. (2019). Trabzon'da yaşayan Afganistan uyruklu sığınmacıların göç deneyimleri ve sorunları. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 5(7), 11-29.
- Ekşi, N. (2016). İklim mültecileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 2(2), 10-58.
- Ercan, M. S. (2012). *Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, T. C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 26-42.

- Eryurt, M. A. (2017). *Türkiye 'de Afganistan uyruklu uluslararası koruma başvurusu ve statüsü sahipleri üzerine analiz: Türkiye 'ye geliş sebepleri, Türkiye 'de kalışları, gelecek planları ve amaçları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Eryurt, M. A. ve Koç, İ. (2017). *Türkiye 'de Afganistan uyruklu uluslararası koruma başvurusu ve statüsü sahipleri üzerine analiz: Türkiye 'ye geliş sebepleri, Türkiye 'de kalışları, gelecek planları ve amaçları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- GİGM (2019). Avrupa konseyine üye ülkeler. <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/evraklar/Listeler/Avrupa-Konseyine-Uye-Ulkeler.pdf> adresinden alınmıştır.
- GİGM (2013). Mültecilerin hukuk statüsüne ilişkin 1967 protokolü. <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/yonetmelikler/Sozlesmeler/MULTECILERIN-HUKUK-STATUSUNE-ILISKIN-1967-PROTOKOLU.pdf> adresinden alınmıştır.
- GİGM (2019). Düzensiz göç istatistikleri. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf adresinden alınmıştır.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). İkamet izinleri. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> adresinden alınmıştır.
- Güçer, M., Karaca, S. ve Dinçer, O. B. (2013). *Sınırlar arasında yaşam savaşı Suriyeli mülteciler alan araştırması*. Ankara: USAK Yayınları.
- Günay, E., Atılğan, D. ve Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 7(2), 37-60.
- Hatıplı, M. (2018). Cumhuriyet dönemi balkan göçlerinin sosyal politikalar ile ilişkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 423-445. DOI:10.26468/trakyasobed.428682

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2018). Geçici koruma kapsamı altındaki öğrencilerin eğitim hizmetleri. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_10/23093037_22-Ekim_-2018__Ynternet_BYlteni.pdf adresinden alınmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (2019). İnsan hakları ve temel özgürlüklerin korunmasına ilişkin sözleşme. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/AIHM_Basvuru_Belgeler.pdf adresinden alınmıştır.

Ercümen, M. A., (2017). *İslam dünyasında insani krizler*. İstanbul: Pelikan Basım.

İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi. (2019). İnsan hakları ve temel özgürlüklerin korunmasına ilişkin sözleşme'ye ek 7 numaralı protokol. <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/57-avrupa-insan-haklar-sozlesmesine-ek-7-numaral-protokol/> adresinden alınmıştır.

Kamu Denetçiliği Kurumu (2019). İnsan hakları ve temel özgürlüklerin korunmasına ilişkin sözleşme'ye ek protokol. <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/127a3--Insan-Haklari-ve-Temel-Ozgurluklerin-Korunmasına-Iliskin-Sozlesme%E2%80%99ye-Ek-Protokol.pdf> adresinden alınmıştır.

Kara, P. ve Korkut, R. (2010). Türkiye'de göç, iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi* (467), 153-162.

Kasapoğlu, Ç. (2018). İran üzerinden Türkiye'ye geçen Afgan göçmenlerin sayısı neden arttı? <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-43668567> adresinden alınmıştır.

Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (2014). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümlere. https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2017/01/Turkiyenin-Uluslararası-Göç-Politikaları-1923-2023_-.pdf adresinden alınmıştır.

- Koç, İ. (2017). *Türkiye 'de Afganistan uyruklu uluslararası koruma başvurusu ve statüsü sahipleri üzerine analiz: Türkiye 'ye geliş sebepleri, Türkiye 'de kalışları, gelecek planları ve amaçları. Afganistan 'ın sosyo-demografik ve ekonomik yapısı ve dış göç süreci.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.* 3(3), 163-184.
- Korkut, M. (2018). *Mülteci çocukların sorunları ve beklentileri.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- MBS (2017). Türkiye'ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye'den ikamet izni talep eden münferit yabancılar ile topluca sığınma amacıyla sınırlarımıza gelen yabancılara ve olabilecek nüfus hareketlerine uygulanacak usul ve esaslar hakkında yönetmelik. <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=3.5.946169&MevzuatIli ski=0&sourceXmlSearch=> adresinden alınmıştır.
- Memişoğlu, F. (2019). Uluslararası ilişkiler ve uluslararası göç bağlamında insan ticareti. *Güvenlik Stratejileri.* 15(30), 239-287.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). Yabancı Uyruklu Öğrenciler. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/967.pdf> adresinden alınmıştır.
- Mültecilerle Dayanışma Derneği (2019). Mültecilerin hukuk statüsüne ilişkin 1967 protokolü. <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1967-New-York-Protokolu-1.pdf> adresinden alınmıştır.
- Nawabi, M. (2018). *Afganistan 'da siyasete katılan kadınların amaçları, sorunları ve kazanımları.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. T.C. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Nazary, K. (2018). Afganistan'da Türkçe eğitimi. *Dergi Park Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi,* 1(1), 17-32.

- Özdemir, E. B. (2018). Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerle birlikte eğitim alan türk öğrencilerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 11(XXXIV), 1199-1219. DOI: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1275>
- Öztürk, N. Ö. (2016). 1951 tarihli mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin sözleşme çerçevesinde mülteci statüsünün sona ermesine yönelik ölçütlerin incelenmesi ve Türk hukuku üzerindeki yansımalarının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 65(2), 393-448.
- Öztürk, S., ve Çoltu, S. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkiye ekonomisine etkileri. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(13), 188-198.
- Resmi Gazete (1994). Resmi Gazete (30 Kasım 1994). Sayı:21127.
- Sağlam, H. İ. ve Kanbur, N. İ. (2017). Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323. DOI:10.19126/suje.335877
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi. *Göç Dergisi*. 1(3), 65 – 81.
- Sakman, T., Yılmaz, A. Ve Çiçek, U. (Editörler). (2018). *Yeni güvenlik ekosistemi ve çok taraflı bedeli*. İstanbul: Tasam Yayınları.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (25/1), 208-229.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 18(31), 1-13.
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi (Humanitas)*. 4(7), 419-438.

- Şeker, B. D. ve Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(1), 86-105. DOI: <http://dx.doi.org/10.5578/keg.8234>
- Şen, Y. F. ve Özkorul, G. (2016). Türkiye -Avrupa birliği ilişkilerinde yeni bir eşik: Sığınmacı krizi bağlamında bir değerlendirme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 86-119.
- T.C. Danıştay Başkanlığı (2019). Avrupa insan hakları sözleşmesi. <https://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf> adresinden alınmıştır.
- TDK (2019). Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde göç ve eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 61 - 67. DOI: https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000441
- Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü (2017). Mültecilerin Eğitim Kazandırılması Toplumsal Entegrasyonu Projesi <http://tokat.meb.gov.tr.gateway.web.tr/www/mektep-multecilerin-egitim-kazandirilmesi-toplumsal-entegrasyonu-projesi-kapsaminda-kulturel-etkilesim-ve-paylasim-yemekleri-programi-duzenlendi/icerik/2679> adresinden alınmıştır.
- Toros, A. (2017). *Türkiye 'de Afganistan Uyruklu Uluslararası Koruma Başvurusu ve Statüsü Sahipleri Üzerine Analiz: Türkiye 'ye Geliş Sebepleri, Türkiye 'de Kalışları, Gelecek Planları ve Amaçları* (s. xııı). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi (2019). Avrupa insan hakları sözleşmesi. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/aihs/> adresinden alınmıştır.
- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (2018). Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu. https://www.umhd.org.tr/wp-content/uploads/2018/12/goc_kanun.pdf adresinden alınmıştır.

- Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (2019). Vatansızlık hallerinin azaltılması için sözleşme. <https://www.umhd.org.tr/hukuk-odasi/mevzuat/> adresinden alınmıştır.
- UNHCR (2019). Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü Türkiye: Kilit veriler ve sayılar. <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> adresinden alınmıştır.
- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan, F. (2017). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri ve çözüm önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254. DOI: <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.308940>
- Yıldırım, S. G. (2018). Göç ve Afganlar: “İstikrarlı Mülteciler”. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 4(2), 128-159.
- Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneği. *Göç Dergisi*, 3(2), 175 – 199. DOI: <https://doi.org/10.33182/gd.v3i2.578>
- Yıldırım, S. G. (2018). Göç ve Afganlar: “İstikrarlı Mülteciler”. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 4(2), 128-159.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 1685-1704. DOI: 10.7827/TurkishStudies.6274
- Yücel, S. Y. (2017). *Avrupa’nın Mültecilerle İmtihanı*. İstanbul: Siyaset, Ekonomi Ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA).
- Ziya, O. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 25(99), 229-240.

EKLER

Ek 1. Demografik Sorular

GÖRÜŞME FORMU

Araştırmanın Amacı:

Tokat il merkezinde ikamet eden ve buldukları yerlerdeki ilköğretim kademesindeki okullarda öğrenim gören Afganistan uyruklu öğrencilerin, okulda ve eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler araştırılarak ortaya konulmasıdır.

Okul: .....

Tarih: ...../...../2019

Saat: .....

GİRİŞ:

Merhaba ben Turan ARSLAN.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim.

Tokat il merkezinde ikamet eden ve buldukları yerlerdeki ortaöğretim kademesindeki okullarda öğrenim gören Afganistan uyruklu öğrencilerin, okulda ve eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükler üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu araştırmada sizlerin yaşadıkları güçlüklerin ortaya konulmasında görüşlerinizin önemli olduğunu düşünüyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Yapacağım ankete vereceğiniz cevapların Türkiye'de okuyan ve bundan sonra okuyacak olan Afganistanlı öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatı için bir rehber olacağı kanaatindeyim. Bu araştırmada yapılan ankette isim yazılmayacaktır.

Bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Müsaadenizle ankete başlamak istiyorum.

Ek – 1 Demografik Sorular

1. Bölüm: Lütfen Size uygun seçeneklerin karşısına (X) işareti koyunuz.

Cinsiyet:	Erkek (....)	Kadın (....)					
Yaşınız:	10 (....)	11 (....)	12 (....)	13 (....)	14 (....)	15 (....)	
Hangi sınıfta okuyorsunuz:	5. Sınıf (....)	6. Sınıf (....)	7. Sınıf (....)	8. Sınıf (....)			
Anneniz :	Yaşıyor (....)	Öldü (....)					
Babanız :	Yaşıyor (....)	Öldü (....)					
Aileniz :	Annem babam birlikte yaşıyor. (....)		Annem babam ayrı (....)				
Kaç Kardeşsiniz:	1 (....)	2 (....)	3 (....)	4 (....)	5 (....)	6 (....)	Daha fazla (....)
Kaç yıldır Türkiye'desiniz	1 (....)	2 (....)	3 (....)	4 (....)	5 (....)	Daha fazla (....)	
Evde Kaç kişi yaşıyorsunuz?	2 (....)	3 (....)	4 (....)	5 (....)	Daha fazla (....)		

Ek 2. Anket Soruları

Ek – 2 Anket Soruları						
Sevgili öğrenciler aşağıdaki sorular olumlu olumsuz ifadeler belirten cümlelerden oluşmaktadır. Bu sorulara hangi derecede katıldığınızı ifade etmek için – Tamamen Katılıyorum, - Katılıyorum, - Kararsızım, - Katılmıyorum, - Katılmıyorum, -Hiç Katılmıyorum seçenekleri konulmuştur. Sizlerden ilgili maddeye uygun olan seçeneği işaretlemenizi (X) ve boş bırakmamanızı rica ediyorum. Her madde için sadece bir (1) seçeneği işaretleyiniz.						
No		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Okul ders kitaplarını anlamıyorum					
2	Okuldaki Türk Öğrencilerle anlaşamıyorum.					
3	Türkçeyi konuşmakta zorlanıyorum.					
4	Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum.					
5	Evde ödevlerimi yapamıyorum.					
6	Evde ödevlerimi yapmamda bana yardımcı olacak kimse yok.					
7	Derslerde kullanılmak üzere istenen materyalleri alamıyorum.					
8	Verimli ders çalışma yöntemlerini bilmiyorum					
9	Okulda bir olay olduğunda korkuyorum.					
10	Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum					
11	Okulda kendimi yalnız hissediyorum.					
12	Afganistan'daki arkadaşlarımı özleyorum					
13	Evimizde maddi sıkıntımız var.					
14	Hangi yeteneklere sahip olduğumu biliyorum.					
15	Sorunlarımın üstesinden nasıl gelebileceğimi bilmiyorum.					
16	Yaşadığım evin yaşam koşulları iyi değil.					
17	Öğretmenlerim beni sevmiyor.					
18	Türklerin örf ve adetlerine alışamadım.					
19	Ailem okuluma gelmiyor.					
20	Geleceğe yönelik hedeflerim var.					
21	Sınavlarda başarısız oluyorum.					
22	Türkiye'deki insanlara alışamıyorum.					
23	Arkadaşlarım beni sürekli dışlıyor.					
24	Komşularımız bize iyi davranıyor.					
25	Sağlık sorunlarım var.					
26	Okulu sevmiyorum.					
27	Para kazanmak için çalışmak zorundayım					
28	Kardeşlerimle anlaşıyorum.					
29	Evde çalışan kimse yok sosyal yardımlarla geçiniyoruz.					
30	Türkiye geldiğim için mutluyum.					

Ek 3. Araştırma Uygulama İzin Belgesi

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677/44-E-6604090
Konu : Araştırma İzin

01.04.2019

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 27/02/2019 tarih ve 56314351-044-1105 sayılı yazınız.
b) 19/03/2019 tarih ve 56314351-044-4250 sayılı yazınız.
c) 05/03/2019 tarih ve 71584433-044-12883 sayılı yazınız.

Aşağı listede işmleri belirtilen Üniversitemizin Yüksek Lisans öğrencilerine ait araştırma izni Müdürlüğümüz İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş, söz konusu araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanıtına varılmış olup, konu ile ilgili Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilginizi ve gereğini arz ederim.

Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

Adı Soyadı	Görevi	Okulu/Bölümü
Tarik TEKİN	Yüksek Lisans Öğrencisi	GOP Ün. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi
Turan ARSLAN	Yüksek Lisans Öğrencisi	GOP Ün. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Terkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Zeynep Tuba ÇAKIR	Yüksek Lisans Öğrencisi	GOP Ün. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitimi Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Ek : Valilik Onayı (3 Sayfa)

02.04.19
Çiğdem

Adres : GOP Bulvarı 60100 Tokat Merkez
Elektronik Ağ : www.meb.gov.tr
E-posta : stratejigelistirme@meb.gov.tr

Bilgi için : Adnan YÜCE Memur
Tel : 0 (356) 214 10 17
Faks : 0 (356) 214 11 56

Bu evrak güvenli elektronik imza ile sunulmuştur. https://evrak.org.tr meb.gov.tr adresinden b57d-3a4f-39c9-9281-e8f6 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 4. Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler	Adı Soyadı:	Turan ARSLAN
	Uyruğu:	Türkiye Cumhuriyeti
	Doğum Tarihi	06.06.1975
	Doğum Yeri	Tokat
Öğrenim Bilgileri	Lise:	Tokat Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Lise
	Ön lisans	Ege Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu
	Lisans	Anadolu Üniversitesi AÖF Sosyoloji Bölümü
	Ön lisans	Atatürk Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği
İş Deneyimi	1997	Tokat SSK Hastanesi Sağlık Teknisyeni
	2003	Tokat SSK Hastanesi Kalite Müdürü
	2017	Tokat Devlet Hastanesi Destek ve Kalite Müdürü